

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
ARAŞTIRILMASI (KÜTAHYA İLİ ÖRNEĞİ)

Yavuz Alp ÖZTÜRK

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜTAHYA

2018

T.C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

SPOR YAPAN VE YAPMAYAN ORTAOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN
ARAŞTIRILMASI (KÜTAHYA İLİ ÖRNEĞİ)

Yavuz Alp ÖZTÜRK

Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Doç. Dr. Mehmet DEMİREL

KÜTAHYA

2018

ONAY SAYFASI

Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne:

Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün hazırladığı “Spor Yapan ve Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği)” başlıklı Yüksek Lisans tez çalışması jürimiz tarafından Beden Eğitimi ve Spor Programı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

(Tarih: 02 / 03 / 2018)

İmzalar

Jüri Başkanı: Yrd. Doç. Dr. O. Tolga ŞİNOFOROĞLU

DPÜ BESYO Öğretim Üyesi

.....

Danışman: Doç. Dr. Mehmet DEMİREL

DPÜ BESYO Öğretim Üyesi

.....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Osman GÜMÜŞGÜL

SDÜ SBF Öğretim Üyesi

.....

ONAY:

Bu tez Dumlupınar Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Muhammet DÖNMEZ

Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Öncelikle bu çalışmayı başarı ile tamamlamamda bana yardımcı olan, hiçbir konuda desteğini esirgemeyen, çalışmamın her aşamasında olumlu olumsuz düşünceleriyle, fikirleriyle bana yol gösteren ve sabırla beni dinleyip zaman ayıran değerli danışman hocam Doç. Dr. Mehmet DEMİREL'e teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmamı, hem şekil bakımından hem de içerik bakımından uygun hale getirebilmemde büyük katkıları olan ve bana yol gösteren değerli hocam Yrd. Doç. Dr. O. Tolga ŞİNOFOROĞLU'na çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans tezimin anket çalışması sırasında gerek fiziki olarak gerekse psikolojik olarak bana yardımcı olan ve yeterli örnekleme ulaşabilmemde katkıları olan öğretmen arkadaşlarım Mustafa GÜRPINAR ve Ramazan BOYACI'ya çok teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde yabancı kaynakların ve özet kısmının Türkçe'ye çevrilmesinde şahsıma yardımcı olan değerli öğretmen arkadaşım Fırat MIDİK'a çok teşekkür ederim.

Anket çalışmasını uyguladığım değerli öğrencilerime göstermiş oldukları ilgi, alaka, sabır ve istekliliklerinden ötürü hepsine tek tek teşekkür ederim.

Tez çalışmamı yapabilmem için şahsıma gerekli izinleri veren Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürlüğü'ne, Kütahya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne, Gediz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne ve anket çalışmasını uyguladığım okul müdürlüklerimize ve sevgili öğrencilerimize çok teşekkür ederim.

Son olarak bu çalışmamda ve tüm hayatım boyunca her konuda bana her zaman sonuna dek güvenen, umutlarını yitirmeyen, desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen, hayatımın her anında benim yanımda olan ve bana yardımcı olan değerli eşim Zeliha ÖZTÜRK'e, babam Mehmet ÖZTÜRK'e, annem Süreyya ÖZTÜRK'e ve kardeşim Ahmet Emre ÖZTÜRK'e binlerce kez teşekkür ederim.

ÖZET

ÖZTÜRK, Y.A. Spor Yapan ve Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Programı Yüksek Lisans Tezi, Kütahya. 2018. Bu çalışmanın amacı, spor yapan ve yapmayan ortaokul (6.,7. ve 8. sınıf) öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin araştırılmasıdır. Araştırma kapsamında 2016-2017 eğitim-öğretim yılında ortaokul kademesinde öğrenim gören Kütahya ilindeki öğrencilerden uygun örnekleme yöntemiyle, rastgele seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılmış olan 639 öğrenci yer almaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgiler Formu” ile Matson, Rotatory ve Hessel tarafından 1983 yılında geliştirilmiş olan ve 2003 yılında Bacanlı ve Erdoğan tarafından Türkçe’ye uyarlanan “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Katılımcıların kişisel bilgilerinin dağılımlarını belirlemek için yüzde (%) ve frekans yöntemleri; verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığının belirlenmesi için Kolmogorov-Smirnov normallik testi uygulanmış ve verilerin non-parametrik yapıyı desteklediği ortaya çıkmıştır. Katılımcıların “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” alt boyutlarına ilişkin, sosyal beceri düzeyleri arasında önemli bir fark olup olmadığını araştırmak için, $\alpha= 0.05$ anlamlılık düzeyinde Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis testleri uygulanmıştır. Analiz sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin lisanslı spor yapma durumları, okuldaki spor tesisi durumu, anne eğitim durumu ve aile gelir düzeyi değişkenleri ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmazken ($p>0.05$), öğrencilerin cinsiyet farklılıkları değişkeni ile sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır. Bunların dışında öğrencilerin baba eğitim durumu ve spor yapma yılı değişkenleri ile sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmış olup, öğrencilerin sınıf seviyesi değişkeni ile sosyal beceri düzeyleri arasında ise “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Sonuç olarak, öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde birçok değişkenin olumlu sosyal davranış alt boyutu, olumsuz sosyal davranış alt boyutu veya sosyal beceri düzeyini doğrudan etkilediği ortaya çıkmaktadır. Bunların dışında öğrencilere verilen bazı değişkenlerin sosyal davranışlara etki etmediği görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Beceri, Spor, Okul Sporları.

ABSTRACT

ÖZTÜRK, Y.A. Research on the Social Skill Levels of Middle School Students Doing Sports or Not (Sample of Kütahya). Dumlupınar University Institute of Health Sciences, Department of Physical Education and Sports, Master of Science Thesis, Kütahya, 2018. The aim of this study is to research the social skill levels of middle school students (6., 7. and 8. grades) who does sports and who does not. This study includes 639 students some of which are volunteers to participate and some of which are chosen randomly by appropriate sampling method from middle school students in Kütahya at the 2016-2017 education year. Personal information form which was prepared by the investigator and “Social Skills Assessment Scale in Children” developed in 1983 by Matson, Rotatory and Hessel and was adapted to Turkish in 2003 by Bacanlı and Erdoğan were used as data collecting tooools. Percentage (%) and frequency methods were used to determine the distribution of participants’ personal information; Kolmogorov-Smirnov normality test was applied to determine whether the data has normal distribution or not and it is found that the data supports non-parametric structure. To search whether there is an important difference between the participants’ social skill levels related to the sub dimensions of “Social Skills Assessment Scale in Children”, Kruskal-Wallis test was applied at the $\alpha= 0.05$ level of significance according to their universities and departments, and finally Mann-Whitney U and Kruskal Wallis tests were aplied to determine the significant differences. According to the results of the analysis, while there was not a significant difference between the social skill levels and the variables of doing sports by license, sports facilities at schools, education level of the mother and income level of the family ($p>0.05$), a significant difference emerged between the social skill levels of the students and the gender differences of them. On the other hand, a significant difference emerged between the social skill levels and the variables of father’s education level and the duration of doing sports at the sub dimension of “Positive Social Behaviour”, and a significant difference emerged between the social skill levels of the students and their class level variable at the sub dimension of “Negative Social Behaviour” ($p<0.05$). As a result, it is emerging that lots of variables at their social skill levels effect the sub dimension of positive social behaviour, the sub dimension of negative social behaviour and the social skill level directly. On the other hand it is seen that some of the variables given to the students does not effect social behaviours.

Keywords: Social Skill, Sport, School Sports.

İÇİNDEKİLER

ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar DİZİNİ	xi
GRAFİKLER DİZİNİ	xii
SİMGELEr VE KISALTMALAR	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Problem Durumu.....	3
1.3.1. Alt Problemler	3
1.4. Hipotezler.....	4
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
2. GENEL BİLGİLER	6
2.1. Eğitim.....	6
2.1.1. Eğitimin Tanımı	6
2.1.2. Eğitimin Genel Amaçları	7
2.2. Beden Eğitimi	8
2.2.1. Beden Eğitiminin Tanımı	9
2.2.2. Beden Eğitiminin Önemi.....	11
2.2.3. Beden Eğitiminin Gelişime Etkileri	12
2.2.3.1. Beden Eğitiminin Fiziksel Gelişime Etkisi.....	13
2.2.3.2. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişime Etkisi	13
2.2.3.3. Beden Eğitiminin Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi	14
2.2.3.4. Beden Eğitiminin Psikomotor Gelişime Etkisi	14
2.3. Spor.....	15
2.3.1. Sporun Tanımı	16
2.3.2. Sporun Önemi	18

2.3.3. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri	19
2.3.3.1. Sporun Bireysel Etkisi	19
2.3.3.2. Sporun Toplumsal Etkisi	20
2.3.3.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi.....	21
2.4. Beden Eğitimi ve Spor	21
2.4.1. Beden Eğitimi ve Sporun Doğuşu ve Tarihi Gelişimi	22
2.4.1.1. Türkiye’de Beden Eğitiminin Doğuşu ve Gelişimi	24
2.4.2. Beden Eğitimi ve Spor İlişkisi	25
2.4.3. İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor	25
2.4.4. Beden Eğitimi ve Sporun Yararları.....	27
2.4.5. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları	28
2.4.6. Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Temel Amacı	30
2.4.7. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi	30
2.4.8. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Fark	31
2.5. Okul Sporları.....	31
2.5.1. Okul Sporlarının Önemi.....	32
2.5.2. Okul Sporlarının Eğitimdeki Yeri.....	34
2.6. Sosyal Beceriler	35
2.6.1. Sosyal Becerinin Tanımı.....	36
2.6.2. Sosyal Beceri Eğitimi	39
2.6.3. Sosyal Beceri Eğitiminin Uygulandığı Alanlar	42
2.6.4. Sosyal Beceri Kuramları	43
2.6.4.1. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	43
2.6.4.2. Davranışçı Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri	44
2.6.4.3. Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri	45
2.6.4.4. Psikanalitik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	45
2.6.4.5. Hümanistik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri.....	45
2.6.5. Sosyal Beceri Boyutları	46
2.6.5.1. Sosyal Becerinin Alt Boyutları	48
2.6.5.1.1. Duyuşsal Anlatımcılık.....	48
2.6.5.1.2. Duyuşsal Duyarlılık.....	48
2.6.5.1.3. Duyuşsal Kontrol.....	49
2.6.5.1.4. Sosyal Anlatımcılık	49
2.6.5.1.5. Sosyal Duyarlılık.....	49

2.6.5.1.6. Sosyal Kontrol.....	50
2.6.6. Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi	50
2.6.7. Sosyal Beceri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar.....	51
3. GEREÇ VE YÖNTEM	54
3.1. Araştırmanın Modeli	54
3.2. Evren ve Örneklem	54
3.2.1. Çalışma Grubu.....	55
3.3. Protokol.....	55
3.4. Veri Toplama Araçları	56
3.4.1. Kişisel Bilgiler Formu	56
3.4.2. Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği.....	56
3.4.2.1. Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Puanlanması, Güvenirliği ve Geçerliliği.....	56
3.5. İstatistiksel Yöntem	57
4. BULGULAR	58
4.1. Katılımcıların Genel Özellikleri	58
4.1.1. Cinsiyet Türüne Göre Katılımcıların Genel Özellikleri.....	58
4.1.2. Sınıflarına Göre Katılımcıların Genel Özellikleri	58
4.1.3. Okullararası Spor Yarışmalarında Lisanslı Olarak Spor Yapma Durumlarına Göre Katılımcıların Genel Özellikleri	59
4.1.4. Okulunda Spor Tesisi Olma Durumuna Göre Katılımcıların Genel Özellikleri.....	60
4.1.5. Baba Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Genel Özellikleri.....	60
4.1.6. Anne Eğitim Durumuna Göre Katılımcıların Genel Özellikleri	61
4.1.7. Aile Gelir Düzeyine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri	62
4.2. Veri Toplama Aracının Örneklem Grubu İçin Güvenirlik Sonuçları	62
4.3. Hipotez 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	63
4.4. Hipotez 2: Katılımcıların Sınıflarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	63
4.5. Hipotez 3: Katılımcıların Branşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	64
4.6. Hipotez 4: Katılımcıların Okullarında Spor Tesisi Bulunma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	65
4.7. Hipotez 5: Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	65

4.8. Hipotez 6: Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	66
4.9. Hipotez 7: Katılımcıların Aile Gelir Düzeylerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	67
4.10. Hipotez 8: Katılımcıların Spor Sapma Yıllarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	67
5. TARTIŞMA	69
5.1. Hipotez 1: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	69
5.2. Hipotez 2: Katılımcıların Sınıflarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	70
5.3. Hipotez 3: Katılımcıların Branşlarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları	71
5.4. Hipotez 4 :Katılımcıların Okullarında Spor Tesisi Bulunma Durumuna Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	72
5.5. Hipotez 5: Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	73
5.6. Hipotez 6: Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	74
5.7. Hipotez 7: Katılımcıların Aile Gelir Düzeylerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	75
5.8. Hipotez 8: Katılımcıların Spor Sapma Yıllarına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	75
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	77
6.1. Sonuç.....	77
6.2. Öneriler	80
KAYNAKLAR	83
EKLER	100
Ek-1: Kişisel Bilgiler Formu	100
Ek-2: MATSON Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	101
Ek-3: İzinler	103
Ek-4: İstatistik Test Sonuçları	108

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1: Okul spor faaliyetleri istatistikleri	34
Tablo 2.2: Türkiye geneli okul sporlarına katılım oranı	34
Tablo 3.1: Öğrenci sayıları ve değişken dağılımları	55
Tablo 4.1: Veri toplama aracının örneklem grubu için güvenilirlik sonuçları	62
Tablo 4.2: Katılımcıların cinsiyetlerine göre Mann Whitney U testi sonuçları	63
Tablo 4.3: Katılımcıların sınıflarına göre Kruskal Wallis testi sonuçları	64
Tablo 4.4: Katılımcıların branşlarına göre Kruskal Wallis testi sonuçları.....	64
Tablo 4.5: Katılımcıların okullarında spor tesisi bulunma durumuna göre Mann Whitney U testi sonuçları	65
Tablo 4.6: Katılımcıların baba eğitim durumuna göre Kruskal Wallis testi sonuçları.....	65
Tablo 4.7: Katılımcıların anne eğitim durumuna göre Kruskal Wallis Testi sonuçları.....	66
Tablo 4.8: Katılımcıların aile gelir düzeylerine Göre Kruskal Wallis testi sonuçları.....	67
Tablo 4.9: Katılımcıların spor sapma yıllarına göre Kruskal Wallis testi sonuçları.....	68

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1: Katılımcıların cinsiyetlerine ilişkin bilgilerinin dağılımı.....	58
Grafik 4.2: Katılımcıların sınıflarına ilişkin bilgilerinin dağılımı	59
Grafik 4.3: Katılımcıların okullararası spor yarışmalarında lisanslı olarak spor yapma durumlarına ilişkin bilgilerin dağılımı	59
Grafik 4.4: Katılımcıların okulunda spor tesisi olma durumuna ilişkin bilgilerin dağılımı	60
Grafik 4.5: Katılımcıların baba eğitim durumuna ilişkin bilgilerin dağılımı	61
Grafik 4.6: Katılımcıların anne eğitim durumuna ilişkin bilgilerin dağılımı	61
Grafik 4.7: Katılımcıların gelir düzeyine ilişkin bilgilerin dağılımı.....	62

SİMGELER VE KISALTMALAR

BLOCK	Building Lives on Cooperative Knowledge Skills
BESYO	Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
GSB	Gençlik ve Spor Bakanlığı
KBF	Kişisel Bilgiler Formu

1. GİRİŞ

Eğitim, insanı öğrenme sürecinde sadece fiziksel ve zihinsel yönden değil bunun dışında psiko-motor yönden de geliştirir, iyileştirir. Bunun sonucunda da kişiler yeni ve farklı sosyal beceriler kazanır ve var olan sosyal becerilerini daha da geliştirirler.

Eğitim, insanın kendini öğrenmesini sağlayan, insanın yaşamı boyunca gerekli olan bilgi ve becerileri öğrenmesini sağlayan ve bildiklerini geliştiren, kişinin toplumsal kurallara uyumunu sağlayan ve birlikte yaşama becerisini kazandıran çalışmaların tamamıdır (61).

Eğitimin önemli bir parçası olan spor, bireye anlayış kazandıran, sorumluluk duygusunu geliştiren, işbirliği ve grup olarak hareket etme becerisini geliştiren, sosyal kurallara uymayı sağlayan, kazanma ve kaybetme duygusunu öğreten faaliyetlerin tümüdür. Spor, kişinin kararlı olmasını, daha enerjik ve aktif olmasını, gruba ve topluma ait olma duygusunun kazandırılmasını sağlar (190). Diğer bir deyişle spor, kişinin beşeri çevresini büyütüp geliştiren, kurallar çerçevesinde materyalli veya materyalsiz, tek veya toplu halde yapılan, rekreasyonel olarak veya profesyonel olarak yapılan, bireyi sosyalleştiren, bütünleştiren ve bireyin beden ve ruhen daha iyi duruma gelmesini sağlayan kültürel bir olgudur (49).

Beden eğitimi, bedensel, ruhsal ve toplumsal birlikteliğe zarar vermeden, topluma faydalı en uygun gelişiminin sağlanması ve sağlıklı, neşeli ve güçlü olma, kişilik, karakter ve değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma eğitimi olarak tanımlanmaktadır (122). İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması; ruhsal ve bedensel yapı itibarıyla sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır (15).

1.1. Araştırmanın Önemi

Spor, fiziksel gelişim açısından önemli olduğu kadar sosyal açıdan da önemlidir. Kişi spor sayesinde çevresini tanır, iletişim ve etkileşim kurar ve öz güveni artar. Kişi spor sayesinde toplum içindeki yerini sağlamlaştırır. Psikolojik açıdan ise, öz kontrolü, soğukkanlı olabilmeyi, iradesini kullanabilmeyi ve başarıya güdülenme

gibi birçok olumlu davranışı kazanır. Sporun yukarıda tanımlanan fiziksel ve psikolojik etkilerinden yola çıkarak, çok yararlı, çeşitli, farklı boyutlarda değerlendirilmesi gereken ve herkes tarafından faydaları kabul edilmiş bir alan ve hayat biçimi olduğunu söylemek mümkündür. Bu açıdan spor kişinin hayatındaki en önemli kriterlerden birisi olarak görülmektedir.

Kişiler spor yaparak daha sağlıklı bir vücut ve daha sağlıklı bir yaşamın dışında kazanmayı, kaybetmeyi, anlayışı, saygıyı, hoşgörüyü, rekabeti ve dolayısıyla grup halinde bir bütün olarak hareket etmeyi öğrenir. Spor yapan bireyler insanlarla daha iyi sosyalleşir, daha iyi empati kurar, daha fazla insanlarla iletişime geçerler. En önemlisi takım olmayı öğrenir ve psikolojik açıdan rahatlar. Dolayısıyla toplumda ve sosyal çevrede uyum sorunu yaşamaz ve sosyallik açısından kendini geliştirmiş olur. Bu da kişinin sosyal becerilerini kazanmasına ve geliştirmesine büyük katkı sağlamaktadır.

Bugüne kadar sosyal beceri ve sosyal yeterlilik ile spor arasındaki ilişkileri inceleyen birçok çalışma yapılmıştır. Çalışmaların daha çok ortaöğretim ve yüksek- okul düzeyinde yapıldığı görülmektedir. Bu çalışma ise ortaokul seviyesinde yapılmış bir çalışma olmasında ötürü diğer yapılmış çalışmalardan ayrılmaktadır.

Ortaokul seviyesindeki öğrencilerin yaş grupları incelendiğinde ortaöğretim ve yükseköğretim öğrencilerinin yaş gruplarına göre bu öğrencilerin daha çabuk öğrendikleri görülmektedir. Bu çalışmayı diğer çalışmalardan ayıran ve daha önemli kılan yönü de ortaokul yaş gruplarına yönelik bir çalışma olmasıdır. Çalışmanın, bundan sonraki yapılacak çalışmalara ve araştırmalara fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, ortaokullardaki spor etkinlikleri ile ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi irdelemek ve sporun sosyal becerilerin gelişimine etkisini ölçmeyi amaçlamaktadır. Bunun dışında ortaokullardaki sportif etkinlikler, ortaokul öğrencilerinin sportif etkinliklere katılma düzeyleri ve annelerin, babaların spora ve spor etkinliklerine bakış tarzlarını irdeleyerek, sporun ortaokul öğrencilerinin

sosyal beceri düzeylerine etkilerini araştırmak ve bir sonuca vararak çıkarımda bulunarak bilgi verici ve yönlendirici olunmaya çalışılmaktadır.

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıda yer verilen problem durumlarına yanıt aranmıştır.

1.3. Problem Durumu

Bireylerde sosyal becerilerin gelişmesinde onların yaşamlarında yaptıkları faaliyetler etkili olmaktadır. Bu faaliyetlerin başında da sportif faaliyetler yer almaktadır. Sosyal beceriler, küçük yaşlardan başlayıp yaşamın devamında kişinin sürekli karşısına çıkmakta ve bu beceriler kişilerin çevresine karşı davranışlarını etkilemektedir. Sosyal becerilerin önemi çocukların okul çağında daha da artmaktadır. Çocuklar okul çağlarında daha fazla kişilerle iletişim kurmakta ve farklı etkinlikler içerisine girmektedir. Okullarda sosyal beceriyi etkileyen en önemli faktörlerden birisi de beden eğitim ve spor dersleri ile okul spor faaliyetleridir. Okullarda bu tür faaliyetlere katılan çocukların sosyal becerilerinin daha gelişmiş olduğu düşünölmektedir. Okullarda yapılan faaliyetlerin başında ise sportif faaliyetler ve aktiviteler bulunmaktadır.

Eğitim kurumlarının ortaokul bölümünde okuyan çocukların spor yapma durumlarının sosyal becerilerine etkilerinin ne durumda olduğunu bilmek ve spor ve sosyal beceri için yapılan araştırmalara katkıda bulunmak açasından önemli fikirler vermektedir. Buna bağlı olarak problem cümlemiz; spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3.1. Alt Problemler

1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık var mıdır?
2. Öğrencilerin sınıf seviyesi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
3. Öğrencilerin lisanslı spor branşı değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

4. Öğrencilerin okulundaki spor tesisi durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
5. Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
6. Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
7. Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?
8. Öğrencilerin spor yapma süresi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.4. Hipotezler

Araştırmada şu hipotezler kurulmuştur:

1. Öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre sosyal beceri düzeylerinde anlamlı farklılık yoktur.
2. Öğrencilerin sınıf seviyesi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
3. Öğrencilerin lisanslı spor branşı değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
4. Öğrencilerin okulundaki spor tesisi durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
5. Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
6. Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.
7. Öğrencilerin aile gelir düzeyi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı farklılık yoktur.

8. Öğrencilerin spor yapma süresi değişkenine göre sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Yapılan çalışmada katılımcı kişilerin evreni temsil etme yeterliliğine sahip olduğu varsayılmıştır.

Ankette yer alan soruları öğrencilerin iyi okuyarak ve okuduğunu anlayarak doğru cevapladığı varsayılmıştır.

Kullanılan yöntem ve tekniklerin araştırma için uygun olduğu kabul edilmiştir.

Araştırmada kullanılan istatistiki çalışmaların değerlendirmelerinin güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı ile sınırlıdır.

Araştırma, Kütahya ili Gediz ilçesinde bulunan ortaokullar ile sınırlıdır

Araştırma, Kütahya ili Gediz ilçesinde bulunan 639 ortaokul öğrencisi ile sınırlandırılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Eğitim

Âdemoğlu, var olduğu günden bugüne yaşamını devam ettirebilmek için birçok faaliyetlerde bulunmuştur. Bu faaliyetler geçmişini irdeleme, yaşadığı zamana uyma zorunluluğu ve ileriki zamanlarda olabilecek olaylara hazır bulunabilme yeteneği gibi faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu faaliyetler zamanla istemli ya da istemsiz her dönemde kişinin hayata uyum sağlayabilmesi için bir zorunluluktur. Bu doğrultuda eğitimi yaşamlarının içine daha iyi şekilde alabilen, bu sistemleri gayeleri ile aynı yönde gerçekleştirebilen toplumların ve toplulukların tarihteki izleri daha kalıcı olmuştur (141). Bireylerin eğitilebilen canlılar olması, bu konuda arayış içine girilmesini ve bilgi birikimi ihtiyacı ile gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (35).

Eğitim, kişinin bireyselleşmesini sağlamaya çalışır. Eğitim çabalarının genel hedefi, yetişmekte olan bireylerin topluma sağlıklı ve verimli bir biçimde uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (145).

2.1.1. Eğitimin Tanımı

Eğitim, geçmişten günümüze farklı tanımlarla karşımıza çıkmaktadır. Eğitimle ilgili bazı tanımlar aşağıda verilmiştir.

Akyüz'e (7) göre eğitim, insanın doğuştan getirdiği ve potansiyel halde bulunan şahsiyetini kinetik şahsiyet haline getirme olayıdır. Ferdin iç dünyasında teşekkül eden ve asırların birikimi olan durgun denizin dışı açılan kapılarını arayan, onun akış istikametini gösteren bir araçtır.

Bilgiyi öğrenme ve bunu uygulama olarak ifade edilen eğitim bugün, bireyin davranışlarında kendi yaşantıları ile kasıtlı olarak, istendik yönde değişiklik meydana getirme süreci olarak ifade edilmiştir (90).

Eğitim, bireyin doğduğu andan itibaren başlayan ve birey ölünceye kadar süren çok kapsamlı bir süreçtir (137).

Büyükkaragöz ve Çivi (50), eğitim tanımlarını şöyle özetlemektedir:

- Eğitim bir süreçtir.

- Eğitim sürecinde, bireyin davranışlarının istenilen yönde değiştirilmesi amaçlanmaktadır.
- Davranışlarındaki değişme kasıtlı olarak gerçekleştirilmektedir.
- Eğitim sürecinde bireyin kendi yaşantıları esastır (50).

Eğitim, yetişkin nesiller tarafından sosyal hayata henüz hazır olmayanlara uygulanan her türlü tesirlerdir (91).

Diğer yandan eğitim, bireye kişilik, değer ve yetenek kazandırdığı için bireysel; bireyi toplumsallaştırdığı, toplumsal değerleri koruma, değiştirme ve yenileme işlevlerini yerine getirdiği için de toplumsal bir etkinlik olarak ele alınmaktadır (43).

Genel tanımıyla eğitim, bireyleri hedeflerine yönelik yetiştirme ve geliştirme süreci ve toplumun kültürünü kişiye aktarma ve kişiye özümsetme sürecinin önemli bir unsurudur (93).

2.1.2. Eğitimin Genel Amaçları

Eğitim amaçsız yapılamaz. Rastgele yapılan eğitimlerde bile eğitenin bir amacı vardır. Planlı yapılan örgün ve yaygın eğitimlerde, eğitenin amaçları önceden belirlenir. Eğitim, eğitilenleri önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına ulaşacak biçimde planlanır (35).

Varış'a (194) göre eğitimin genel amaçları, kişideki beceri ve yeteneklerin üst evresine kadar gelişmesini sağlamak ve bu amaçların oluşabilmesi için gerekli davranışların kazandırılmasını desteklemektir.

Ergün'e (84) göre eğitimin hedefleri, topluma, bireylerin yapısına, okul düzeylerine, derslerdeki içeriğe göre değişim göstermektedir. Eğitimin ana amacı, eğitilen bireyleri ruhen ve zihnen istenen duruma getirmektir.

Eğitimin genel anlamda hedefleri aşağıda belirttiğimiz altı maddede toplanmıştır. Bunlar;

1- Kişilerin yetenek ve becerilerinin maksimum düzeye ulaşabilmesini sağlayabilme.

2- Kişinin gereksinim duyduğu bilgiyi, olumlu yöndeki davranışları ve iyi alışkanlıkları kazandırabilme.

3- Bireyin kendi kişiliğini meydana getirebilme.

4- Kişinin sorunlarla baş edebilme ve sorunu çözebilme yeteneğini geliştirebilme.

5- Memleketine, toplumuna ve tüm insanlara iyi insan yetiştirebilme.

6- Kişiyi şu anki zamanına ve ileriki hayatına hazırlayabilme (130).

Eğitilene şimdiki yaşama ve gelecek yaşamına hazırlayacak eğitimin hedefleri şunlar olmalıdır:

1- Eğitimin, eğitilen bireyin duygu, düşünce, ihtiyaç ve problemlerini türlü araçlarla anlatabilmesi için ona iletişim yeterliği kazandırılmalıdır.

2- Eğitim, eğitilenin demokratik yaşayışın gerektirdiği şekilde toplumsallaşabilmesi, diğer bireylerle olumlu ilişkiler kurabilmesi, ortaklaşa hedefler için beraber çalışabilmesi için ona işbirliği yeterliği kazandırılmalıdır.

3- Eğitim, eğitilenin kendisine bakabilmesi, koruyabilmesi, çevre sağlığı için gerekenleri yapabilmesi, başka bireylerin sağlığını tehlikeye atmaması için ona sağlıklı yaşama yeterliği kazandırılmalıdır (35).

Özet olarak eğitimin genel amaçları; kişinin kendisiyle ve etrafındaki bireylerle barışık olmasını sağlamak, yaşamındaki gereksinimlerini karşılayabilmesini sağlamak, karşısına çıkan sorunlara çözüm üretebilmesini sağlamak, tüketici olduğu kadar üretici birey haline getirmek ve bilinçli bireyler meydana getirmek gibi birçok hedefi bulunmaktadır.

2.2. Beden Eğitimi

Beden eğitimi genel olarak zihnin ve bedenin birleşmesine yönelirken bununla birlikte psikolojik, fizyolojik ve birçok alanı kapsayarak, insan mekanizmasını bir bütün olarak gösterir. Beden eğitimi, bireyin hareketleriyle ve hareketlere verilen tepkilere bağlı ortaya çıkan, kişideki davranışların değişikliğiyle ilgili eğitim evresidir. Beden eğitiminin kazanımı, beden eğitilip geliştirilmiş bireylerdir (72).

Beden eğitiminin birey üzerinde karakter yapıcı etkisi de bulunmaktadır. Bu etki şahsın yeteneklerine, irade ve kararlılığına bağlıdır. Beden eğitimi şahsın kendine güveni geliştirir. Sorumluluk duygusu artarsa, özellik duyguları da gelişir. Beden eğitimi çalışmalarında, çocuklar olsun, yeni başlayanlar olsun, yeteneklerine göre güç ve kuvvetlerini doğru kullanabilmeyi öğrenir ve ilerlemeleri oranında tatmin edilirler (160).

Beden eğitimi, sağlıklı kişilerin, mutlu ve neşeli kişilerin ve topluma faydalı kişilerin gelişmesine katkı sağlamayı amaçlar.

Günümüzün hızlı gelişen dünyasında beden eğitimi, insanlar üzerinde beden ve ruh sağlığı açısından oldukça önemli bir konudur. Beden eğitimi etkinlikleri insanların kendini daha rahat ifade edebilmelerine, sosyalleşmelerine ve toplumsal açıdan bütünleşmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle beden eğitimi modern toplumların hayatında daima vardır (29).

Beden eğitimi, motorik ve fiziksel aktiviteler yoluyla genel eğitimin önemli bir safhası olan, kişilik gelişimi ve sosyal gelişimi içeren bir programı kapsar. Tüm kişilerin seçilmiş ve kontrol edilmiş aktivitelere düzenli katılarak eğitimin özel bir alanı olan maksimal fiziksel, fizyolojik ve sosyal gelişimi meydana getirir (126).

Bilişsel, duyuşsal ve sosyal kazanımlarının yanı sıra beden eğitiminin en önemli kazanımları psiko-motor alanda görülmektedir. Beden eğitimi kavramı, yakın bir zamana kadar bedensel egzersiz olarak görülürken, günümüzde ise hareket eğitimi olarak nitelendirilmiştir. Beden eğitimi, genel eğitim sistem ve yöntemlerine uygun olarak bireyin fiziksel ve ruhsal niteliklerini, hareket yoluyla planlı olarak geliştirip yaşantıya dönüştüren bir süreçtir. Beden eğitimi etkinlikleri çocukların hareket etme, motorsal beceriler yoluyla yaşantılar edinme, mücadele etme ve takdir edilme, başka çocuklarla oynamak gibi ihtiyaçlarını karşılar (120).

2.2.1. Beden Eğitiminin Tanımı

Beden eğitimi, fiziksel, zihinsel ve toplumsal bütünlüğe zarar vermeden, topluma fayda sağlayacak en uygun gelişiminin sağlanması yanında; sağlıklı, neşeli, huzurlu ve güçlü olma, kişilik, karakter ve değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma eğitimi olarak tanımlanmaktadır. İnsanın toplum kurallarına uygun

olarak yaşaması, birbirleriyle olan ilişkilerinin iyi örneğini verebilmesi, yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması; ruhsal ve bedensel yapı itibariyle sağlıklı olmasıyla bağlantılıdır (15).

Geçmiş dönemlerden günümüze doğru beden eğitimi tanımları gözden geçirildiğinde önemli referanslardan birisi Williams'tır. Kalemoglu'nun (123) aktardığına göre; Williams beden eğitimi, insanların belirli seçilmiş türdeki fiziksel aktivitelerinin toplamı olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanımda beden eğitimi, insan hareketleri yoluyla ve insan hareketleri tarafından eğitim olarak tanımlanmıştır (123).

Beden eğitimi, insanları ruhen, fikren ve bedenen olgunlaştıran, geliştiren, disipline eden, en az yorgunluk ile en çok fayda sağlayan ve birçok spor faaliyetini içinde barındıran bir ilimdir (121).

Beden eğitimi, insanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şeklidir (67).

Beden eğitimi, kişinin bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimini sağlamak amacı ile yapılan oyun, jimnastik ve spor etkinliklerinin tümüdür (17).

Beden eğitimi, katılanların yaş ve cinsiyeti, sosyal hayatın gereklilikleri, çeşitli mesleklerin fiziksel etkileri ve uzun süreli iyi bir fizik kondisyon tutmanın gerekliliklerine göre, insanların fiziksel gelişimi ve motor kapasitelerinin pekiştirilmesi için planlanmış ve yönlendirilmiş bir süreçtir (33).

Beden eğitimi, hareketler yaparak, deneyerek öğrenme sürecine denir (48).

Beden eğitimi, genel eğitimin moral, entellektüel ve fizik bölümlerinden biri olarak güçlü, dayanıklı ve iyi vatandaş yetiştirmek amacıyla yapılan jimnastik ve spor gibi fiziksel aktivitelerin tümüdür (133).

Beden eğitimi, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek için insan organizmasının bütünlük ilkesine dayalı tüm kişiliğin eğitimidir (8).

Şahin'e (181) göre beden eğitimi; insanın bütünü oluşturarak fiziksel ve ruhsal özelliklerin, bulunduğu yaşın gereklerine uygun kapasiteye ulaştırılması için beden hareketleri veya oyun yolu ile çalışmalar yapılmasıdır.

Güneş'e (109) göre beden eğitimi, oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup, bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığı ile eğitimidir.

İnal'a (119) göre ise beden eğitimi, insanın büyüme, gelişme ve davranış şekline göre seçilen fiziksel aktivitelerin harekete dayalı olarak yapıldığı bir eğitim şeklidir.

Beden eğitimi, kişinin bedensel ve fiziksel gelişimini sağlamak, günlük yaşamına ve iş hayatının koşullarına hazırlanmak, ulusal bilinç ve yurttaşlık duygularını kuvvetlendirmek amacıyla yapılan düzenli ve kuramlı çalışmalarının tümüdür (85).

Demirci'ye (71) beden eğitimini, normal yoğunluktaki fiziksel aktiviteler aracılığıyla canlının gelişimini ve performansını arttırmayı gaye edinen eğitimsel bir süreç olarak ele almıştır.

Beden eğitimi, bireyin sosyalleşmesi ve kişiliğinin oturmasında büyük rol oynar. Kısaca, beden eğitimi, bireyin ruh ve beden sağlığını korumaya, bedensel becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşul ve bireysel özelliklere göre değişebilen, esnek kurallara sahip oyun, jimnastik, spor içerikli araştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir (12).

Görüldüğü üzere beden eğitimi, insanların fiziki gelişiminin dengeli bir şekilde olması için yapılan aynı zamanda insanı ruhen ve zihnen rahatlatan ve en önemlisi de insanın kişiliğini ve karakterini geliştiren genel eğitimin tamamlayıcısı olarak tanımlanabilir.

Yapılan tüm bu tanımlar doğrultusunda beden eğitimini, sadece fiziksel hareket ve gelişimin sağlandığı faaliyetler değil; fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı yaşam bilgilerinin verildiği, toplu etkinliklere katılan, farklı ve yeni becerilerin geliştiği ve kişinin çok yönlü gelişmesini hedef alan etkinliklerdir (107).

2.2.2. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi, fiziksel davranış gerçekleştirme eğitiminin yanında zihinsel ve toplumsal davranış gerçekleştirme ve kazandırma eğitimidir (103). Bu tanımdan yola

çıkarak beden eğitimi toplumun genel kurallarına uyan, saygılı olan, kazanma ve kaybetme bilincine sahip nesiller yetişmesini sağlar (116).

Zihinsel ve psikolojik gelişim ile fiziksel gelişim bir arada ve dengeli gerçekleştirildiğinde birey daha sağlıklı, daha mutlu, daha verimi yüksek ve başarılı olur (105).

Günümüzde çocukların hareket edebileceği alanlar oldukça azalmıştır. Binalarda yaşamını sürdüren, okula toplu taşıma ile giden, bilgisayar ve televizyon karşısında zaman geçiren kişi, çarpık kentleşme sebebiyle dışarıda istediği oyun ortamını ve alanını bulamamaktadır. Bu sebepten çocukların oyun ihtiyacını karşılamak, daha hareketli yaşam sürmesini sağlamak ve hareket yoluyla rahatlama gereksiniminden ötürü beden eğitimi dersinin ve ders dışı sportif etkinliklerin önemi kat kat artmaktadır (34). Bununla birlikte beden eğitimi, bireyin bedenlen olduğu kadar zihnen de gelişmesine katkı sağladığı için okullarda okutulan beden eğitimi derslerinin verimliliği ve etkinliği kişinin diğer derslerinde de daha başarılı olması açısından önem kazanmaktadır (180).

İlköğretim’de beden eğitimi, öğrencilerin motor becerilerini geliştirmek, hayatı boyunca spora alıştırmak ve öğrencilerin sağlıklı yaşamını temin etmek açısından önemlidir (197). Bu nedenle ilköğretim programlarında beden eğitimi dersinin yer alması çok önemlidir (186).

2.2.3. Beden Eğitiminin Gelişime Etkileri

Gelişim, bireyin ana rahminden başlayarak hayatının sonuna dek devam eden insan yaşamının önemli bir olgusudur (83). Gelişim kısaca; öğrenme, büyüme, hazır bulunuşluk ve olgunlaşma terimlerini kapsayan bir kavramdır (25, 132).

Kişilerde gelişimin oluşabilmesi için belirli bir alanda ve bir eğiticinin kontrolünde yapılması gerekir (107).

Beden eğitimi, eğitim süreci içerisinde insanın çocukluk döneminden başlayarak gençlik dönemine kadar devam eden bir süreçtir. Bu süreçte insanda çeşitli gelişmeler meydana gelmektedir. Beden eğitimi faaliyetleri de, gelişimi etkileyen çevresel etkenler içerisinde yerini alır. Beden eğitiminin gelişim üzerine etkilerine baktığımızda (13, 109, 148, 166 185);

- 1- Beden Eğitiminin Fiziksel Gelişime Etkisi,
- 2- Beden Eğitiminin Psiko-motor Gelişime Etkisi,
- 3- Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişime Etkisi,
- 4- Beden Eğitiminin Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi.

2.2.3.1. Beden Eğitiminin Fiziksel Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve sportif faaliyetler kişinin daha sağlıklı olmasını ve daha iyi bir vücut postürüne sahip olmasını sağlamaktadır. Bireyin fiziksel olarak boyunun ve kilosunun dengeli olmasını, vücudun sistemlerinin daha sağlıklı çalışmasını ve gelişmesini sağlar. Kişilerin fiziksel olarak daha iyi bir duruma gelmesi sadece beden eğitimi ile gerçekleştirilebilir ve sadece beden eğitime has bir amaçtır (100).

Hareket eksikliği, bireylerin fiziksel, ruhsal ve zihinsel açıdan gelişimini olumsuz yönde etkiler. Bu durum da bireyleri deprivasyon (psiko-sosyal yoksunluk) olarak ifade edilen bir çöküntü haline sokar. Bu sebeple çocukluk ve gençlik dönemlerinde bireylerin fiziksel aktivite alışkanlığı edinmesi gerekmektedir (122). Okullardaki beden eğitimi burada devreye girmektedir. Kişilerin hayat boyu spor alışkanlığını ilkökul ve ortaokul çağlarında kazanması yaşamlarını sağlıklı ve verimli bir biçimde devam ettirebilmeleri hususunda önem taşımaktadır.

2.2.3.2. Beden Eğitiminin Zihinsel Gelişime Etkisi

Bilişsel gelişim, bebeklik döneminden yetişkinlik dönemine kadar, kişinin çevresini, evrenini anlama sürecini daha etkili hale getirme sürecidir (161). Hareketsel etkinlikler kişinin keşfedilmemiş zihinsel gücünü hayata geçiren önemli bir faktördür (2).

Kişinin zihinsel olarak gelişebilmesi için öncelikle beyin ve kas sistemi arasında bir uyumunun olması, yeterli çabasının ve hazır bulunuşluğunun olması gerekir (13).

Özellikle okulun ilk yıllarında faaliyetler gerçekleştirerek ve uygulayarak öğrenme sonucunda, öğrenme için gereken düşünme, karşılaştırma yapma, algılama gibi ana kavramların gelişmesi sağlanmaktadır (107).

2.2.3.3. Beden Eğitiminin Duygusal ve Toplumsal Gelişime Etkisi

Beden eğitimi faaliyetleri toplumsal bir deneyimdir ve genellikle hisleri ortaya koyar. Bu tür faaliyetlere katılan fert hareketler aracılığı ile kendi iç evrenini ifade etme olanağı bulur. Saldırganlık, sinirlilik, utangaçlık, kıskançlık gibi duygularında rahatlama sağlar ve bu duyguları kontrol etmeyi öğrenir (13).

Başarılı olma ihtiyacı bireyin en önemli motivelerindedir. Beden eğitimi etkinlikleri bireylerin başarılı olma ihtiyacını gidererek kendilerine güven duymalarına olanak sağlar (99).

İnsanlar genellikle antrenmanlardan sonra rahatlar ve sakinleşir. Genel olarak bu durum antrenman sonrası yorulmayla açıklanır. Bazı araştırmalar göstermektedir ki kişilerin sportif faaliyetler esnasında beyindeki endorfin salgısı artmaktadır. Rahatlık ve sakinlik bu endorfin salgısından meydana gelmektedir. Dolayısıyla sportif aktivitelerin aynı zamanda günlük stresleri yatıştırmada ve kan alizesinde büyük etkisi vardır (2).

2.2.3.4. Beden Eğitiminin Psiko-motor Gelişime Etkisi

Beden eğitimi ve sporun amaçlarından birisi de psiko-motor gelişimdir. Psiko-motor gelişimin genel uygulamaları olmakla birlikte özel uygulamaları da vardır. Yani genel uygulamalar olarak bireyin vücut koordinasyonunun sağlanması ve gelişmesi anlamına gelmektedir. Özel uygulamalar olarak ise, jimnastik ve dans gibi daha komplike ve birden fazla hareketin aynı anda koordine olarak uygulandığı spor dallarında kişinin gelişimini sağlanması anlamına gelmektedir. Bu tür hareketler bireyin daha koordineli ve kontrollü hareket etmesini sağlamaktadır (185).

Psiko-motor gelişim evreleri, aşağıda verilmiştir;

- Refleks hareketleri dönemi (18 hafta- 1yas),
- İlkel hareketleri dönemi (0-2 yas),
- Temel hareketleri dönemi (2-7 yas)
- Spor hareketleri dönemi (7-14 yas ve üstü) (147, 153).

Psiko-motor gelişim, vücut kontrolüyle vücut koordinasyonun, yani sinir-kas sistemleri koordinasyonunun gelişmesi demektir (184). Psiko-motor gelişim yaşam

boyunca devam eden bir süreç olmakla beraber, kişinin becerilerinde azalma ya da yeni beceriler kazanması gibi tüm bedensel değişimlerle ilgilidir (153).

2.3. Spor

Canlılığın temel belirtisi hareket olmuştur ve yaşam hareket ile tanımlanmaktadır. Hareket, insan vücudunun eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır. Hareketin temeli sporun tarihini oluşturmaktadır. Yani evrimleşme sürecinin ardından insanlık tarihinin başlangıcı ile beraber spor farklı formlarıyla kişinin yaşantısına girmiştir (173).

Spor terimi, İngiltere’de 14. yüzyılda ulusallaşma hareketleriyle ortaya çıkmıştır. İngilizlerin “Disport” ya da “Desport” olarak kullandıkları bu kelimeler, zamanla aşınması sebebiyle “Sport” sonrasında da “Spor” olarak kullanılmaya başlanmıştır (9).

Spor kelimesi, oyun, oyalama, işten uzaklaşma anlamlarını gelmektedir (135). İngiltere’de “Sport” kavramı, dinlenme, eğlenme, hoş vakit geçirmek için yapılan bütün faaliyetler için kullanılmakta iken, zaman içerisinde tüm dillerde yarışma, kazanma ve üstün gelme çabası için yapılan vücut faaliyetleri için kullanılmaya başlanmıştır (125). Günümüzde de spor toplumsal açıdan büyük bir kesime hitap eden ve ekonomik boyutu oldukça yüksek bir sektör halini almıştır (152).

Spor amaçlı hareketler sadece bireysel olarak değil, aynı zamanda grup halinde yapıldığı için sosyal bir yapıya sahiptir (19). Spor, birçok alanla iç içe olmakla beraber, sporun özellikle toplumsal, ekonomik, politik ve kültürel olmak üzere pek çok kavram ile anıldığı bilinmektedir. Gelecekte toplumda sorumluluk yüklenecek yetişkinlerin iyi alışkanlıklar edinmesinde, kişiler arası iyi ilişkilerin kurulmasında ve devam ettirilmesinde çocukluktan başlayan spor yaşamı büyük öneme sahiptir (196).

Spor, fiziksel gelişimde olduğu kadar sosyal gelişim bakımından da önem taşımaktadır. Kişi spor sayesinde etrafındaki insanları tanır, çevresiyle iletişime geçer ve kişinin öz güveni artar. Psikolojik yönden ise spor, öz kontrol, soğukkanlılık, iradeyi kullanabilme ve başarıya isteklilik gibi birçok olumlu davranış kazandırır (163).

Spor günümüzde psikoloji, hareket analizi, biyomekanik, eğitim, makro sosyoloji, grup dinamiği, tarih ve özellikle biyolojik tüm bilimlerin uzmanlıkları bakımından inceleme konusu olabilmektedir (74).

Spor, yarışma, rekreasyon, sağlık ve izleyici zevki açılarından dünya kültürünün bir parçası haline gelmiştir. Günümüzde spor bir ulusun sevinç ya da hüznün kaynağı olabilmektedir. Sonuç olarak spor günümüzde toplumsal yaşama derinlemesine girmiş bir olgudur (193).

Atatürk, sporu bireysel ve fiziksel açıdan ele almış, sporun bireye kazandırdığı nitelikler üzerinde de durmuştur. Bu konuda şöyle demiştir: “Spor yalnız beden yeteneğinin bir üstünlüğü sayılamaz. Anlayış ve zekâ, ahlak da bu işe yardım eder. Zekâ ve kavrayışı geri olan kuvvetliler, zekâ ve kavrayışı yerinde olan daha az kuvvetlilerle başa çıkamazlar. Ben sporcunun zeki, çevik, aynı zamanda ahlaklısını severim” (187).

2.3.1. Sporun Tanımı

Sporun bireyler üzerinde birçok alanda farklı katkıları olmasından dolayı çok fazla ve farklı farklı tanımları bulunmaktadır. Farklı tanımların olmasının ana sebebi insanların spora bakış açılarındaki farklılıklardır. Aşağıda sporun bazı farklı tanımları verilmiştir (202).

Tükenmez’in (192) yaptığı çalışmaya göre spor, kurumsallaşmış yarışma ruhuna dayanan fiziksel etkinlikler olarak tanımlanırken, Göral ve Yapıcı’ya (101) göre ise spor, bireyin mücadele azmini kullanarak, kazanmak için ve başarılı olmak için, sistemli ve düzenli kurallar içerisinde yaptığı bedensel faaliyetler olarak ele alınmıştır. Amaç olarak ise, kazanmak, geçmek, başarı göstermek için düzenlenmiş, belirli kurallara bağlı sistemli hareketler olarak tanımlanmıştır.

Spor, kişinin tabi çevresini beşeri çevre haline getirirken, kurallara bağlı olarak, kişisel veya grup halinde, materyal ile veya materyalsiz, rekreasyonel faaliyet olarak ya da kişinin tüm vaktini alacak biçimde meslek haline gelen, insanları birleştirip bütünleştiren, kişinin beden ve ruh sağlığını geliştiren, yardımlaşmayı ve dayanışmayı geliştiren kültürel bir olgudur (87).

Spor, bireyin belli düzenlemeler içerisinde fiziksel aktivitesini ve motorik becerilerini zihinsel, ruhsal ve sosyal davranışlarını geliştiren ve bu özelliklerini belirli kurallar içinde yarıştırmasını amaçlayan biyolojik, pedagojik ve sosyal bir uğraştır (134).

Spor, belirli kurallar içeren, rekabet ortamı ve haz veren faaliyetler bütünüdür. Spor, uğraşanlar açısından yarışma kazanmaya yönelik olarak fiziksel, zihinsel ve teknik bir gayrettir. Seyirciler için ise heyecan ve istek duygusu kazandıran bir süreç bütünlüğünde anatomi, ortopedi, biyomekanik, psikoloji gibi bilim dallarının desteği ile gelişen, devam ettirilen bilimsel bir olgudur (86).

Spor, yalnız veya grup olarak yapılan, kendine has kriterleri olan, genel olarak yarışma şeklinde olan fiziksel ve zihinsel yönden kişinin veya kişilerin gelişmesine yarayan, eğitici olduğu kadar aynı zamanda eğlendirici uğraşlardır (146).

Spor, kazanma ve yarışma amaçlı olarak yapılan, bedensel ve zihinsel uğraş gerektiren, seyirciler yönünden adrenalin ve estetik duygusunu geliştiren faaliyetlerdir (11).

Spor, kişinin, önceden belirlenmiş kurallara uygun olarak, maddî bir karşılık için yahut sadece zevk için, araçlı veya araçsız, tek ya da takım halinde, kendisiyle, doğayla veya başkalarıyla rekabet esasına dayanan mücadelelerini içeren, fiziksel ve zihinsel yeteneklerini kullandığı ve geliştirdiği etkinlikler ile bu alanla uğraşan mesleklerin ve ilgililerin faaliyetlerini içeren bir kavramdır (76).

Spor, kişinin fiziksel ve ruhsal yönden geliştirilmesi, kurallar çerçevesinde ve rekabet içerisinde kazanma çabası, heyecan duyması, kazanma ve kaybetme duygularını tatması ve bireysel açıdan fiziksel ve zihinsel olarak en yüksek seviyeye çıkarılması yönünde yapılan çabalardır (13).

Günümüz dünyasında spor, bireyin toplumsal uyumu, fizyolojik ve psikolojik gelişimi, kazanma ve kaybetme duygusunu tatması, kişilik gelişimi bakımından önerilen bir disiplin, kitlelerin çok beğendiği bir seyir, enerjiyi biçimlendirmek ve moral ve motivasyonu artırmada kullanılan yöntem, bireye mutluluk veren bir oyun güdüsünün geliştirilmiş kurallara bağlanmış anlatım seklidir (127).

Kavramsal yönden bakıldığında spor, kişiyi zihinsel yönden geliştiren, kişinin sosyalliğine katkıda bulunan, psiko-motor ve zihinsel alan bakımından bireyi belli bir seviyeye çıkaran biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (149).

Kişileri spora ve spor yapmaya teşvik eden nedenlerin bazılarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz;

- Bazı sosyal gereksinimleri karşılamak,
- Sağlık ve fiziksel yönden uygunluğu sağlamak,
- Estetik gereksinimleri doyumak,
- Duygusal stresten ve gerilimden kurtulmak,
- Spor yoluyla tecrübeler kazanmak,
- Mutluluk, eğlence, zevk ve neşe gibi duyguları kazanmak,
- Kendini gerçekleştirmek ve kendini göstermek,
- Yeni ve farklı deneyimler kazanmak,
- Sosyal ilişkiler kurmak ve sosyalleşmek,
- Maddi kazanç sağlamak ve ayrıcalık elde etmek,
- Zayıflamak, mutlu olmak,
- Güç, hız, dayanıklılık, çeviklik, koordinasyon becerisi geliştirmek,
- Hastalıklara karşı direnç kazanmak,
- Gençlik, güzellik elde etmek ve benlik duygusunu geliştirmek,
- Boş zamanı beraberce, faal ve verimli bir şekilde değerlendirmek,
- Kendine saygıyı artırmak (206).

Yukarıda verilen tanımlardan yola çıkarsak spor, insanlar üzerindeki bedensel, ruhsal ve fizyolojik açılardan sağladığı faydaları göz önüne alındığında sporun öneminin ne kadar büyük olduğu anlaşılmaktadır (177).

2.3.2. Sporun Önemi

Spor, insanların birey olarak hem fiziksel yönden hem de zihinsel yönden kendisini geliştirmesini sağlayan bir olgudur. Spor kişiyi vücut postürü olarak iyi ve diri tutmakla birlikte kişinin daha sağlıklı olmasını da sağlar. Düzenli spor yapan insanların bağışıklık sistemi spor yapmayan insanlara göre daha güçlü olduğu tespit

edilmiştir. Bu da insanları fiziksel olarak diri tutmakla birlikte zihinsel olarak da sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Bu açılarından sporun bireysel önemi çok önemlidir (5).

Sporun diğer bir önemi ise toplumsal birliktelik sağlanması ve toplumsal kuralara daha iyi ve daha kolay adapte olunmasıdır. Çünkü spor yapan bireyler çeşitli insanlarla ve çeşitli gruplarla beraber oldukları için birlikte hareket etme olgusunu ve duygusunu geliştirir. Spor yapan bireyler toplumlara daha kolay uyum sağlar. Bu açılarından bakıldığında da spor toplumsal yönden çok önemli bir alan ve bilimdir (5).

Ayrıca beden eğitimi ve spor derslerine ve ders dışı etkinliklere katılan çocuk ve gençlerin derslerde daha başarılı oldukları saptanmıştır. Yapılan çalışmalar spor yapan bireylerin derslerde daha başarılı ve daha istekli olduklarını göstermektedir (5).

2.3.3. Sporun Bireyler Üzerindeki Etkileri

- 1- Sporun Bireysel (Kişisel) Etkisi
- 2- Sporun Toplumsal Etkisi
- 3- Ekonomik Yönden Sporun Önemi

2.3.3.1. Sporun Bireysel Etkisi

Birey ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif olay, hem bireysel hem sosyal yönden etkili olmaktadır. Spor, yalnızca kişinin fizik ve psikoloji açısından güçlenmesi için devam ettirilen eğitici bir faaliyet değildir. Bununla birlikte, bireydeki sorumluluk kazanma ve iş birliği ile düzen sağlama becerisini ortaya çıkartarak bireyin sosyalleşmesine de katkı sağlamaktadır (87).

Ferdi hasıladan ferdin yaratıcı ve çalıştığı alanda verimli olmasını düşünmekteyiz. Sosyal hasıladan ise, ferdin geliştirilen bilgi kabiliyet ve nitelikleri ile toplumdaki sosyal ve ekonomik gelişmeye katkısını anlamaktayız. İnsanların boş zaman kavramlarının sağlık değerlendirilmesine, hoşgörü ortamının artmasına, kişilerin ve toplumun sosyal sorumluluklarını yerine getirmesine, spor yapan bireylerin belirli bir statü ve bireyin ait olduğu topluma uyum sağlamasına yardımcı olur. Toplamların ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınmalarına yardımcı olur. Sonuç olarak baktığımızda toplumlarda birlikteliği artırmakta ve beraber hareket etme duygusunu geliştirmektedir (87).

İnsanların spor aktivitelerine katılmaları fiziksel açıdan kas ve eklem yapılarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Okullarda uygulanan beden eğitimi dersleri de öğrencilerin eğitim ortamında fiziksel özelliklerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Çünkü uygulanan fiziksel hareketlerde eklem ve kaslar aktif rol oynarken kemikler pasif rol oynamaktadır. Dolayısıyla düzenli olarak yapılan spor etkinlikleri fiziksel gelişimi desteklemekte olup, spor yapan ve yapmayan bireyler arasındaki fiziksel gelişim ve vücut yapısı farklılıkları kolay ayırt edilebilmektedir (104, 165).

2.3.3.2. Sporun Toplumsal Etkisi

Sporun sosyal faydalarının bulunmasının temelinde spor etkinliklerinin sosyal gelişim ve değişime katkı sağlayan bir olgu olması yatmaktadır. Diğer taraftan sportif etkinlikler büyük önem verilen birçok sosyal değer in ortaya çıkmasına ve sürekli hale gelmesine yardımcı olmaktadır. Sporun psiko-sosyal faydalarının bulunmasının temelinde insanların spor ortamında kendilerini ifade edecekleri bir alanın bulunması yatmaktadır (139). Bunun yanında sporun kendine ait kuralları, değerleri, etkileşim araçları ve süreçlerinin bulunmasının da sporun sosyal faydalarının bulunmasına katkı sağladığı düşünülebilir (125).

Duman ve Kuru' ya (79) göre, insanların sosyal ve bireysel karakter gelişimi üzerinde spora katılımın birçok olumlu etkisi bulunmaktadır. Bundan dolayı özellikle gelişmiş ülkelerde spora büyük önem verilmekte ve erken yaşlardan başlayarak çocuklara spor ve beden eğitimi programları uygulanmaktadır.

Spor, toplumun birlikte hareket etme olgusunu geliştirmesi, sosyal anlamda bireylerin gelişmesini ve bireylerin boş zamanlarını aktiviteler yaparak değerlendirmesi bakımından büyük önem taşımaktadır. Sportif etkinlikler içerisinde gerçekleştirilen fiziksel aktiviteler toplumsal hareket ve aktivitelere de yansımaktadır (113).

Spor, birey, grup ve toplumlar arasında işbirliği sağlar ve dostluğu güçlendirir. Oyundaki kurallar ve düzenlemelerle disiplin duygusunu geliştirir. Spor, toplumsal olarak bir arada yaşamaya katkıda bulunur. Spor yoluyla bireylerde, toplumu tanıma, kurallara uyma, gelenek ve görenekleri, iyiyi, doğruyu, kötüyü ayırt edebilme,

başkalarına saygı gösterme, başarı ve başarısızlığı kabullenme, kendine güven duygusunun gelişmesi, sevinç ve üzüntü gibi özellikleri geliştirecektir (200). Bu sebepten “yaşam boyu spor”, “kitle sporu”, “herkes için spor” ve “sağlıklı yaşam için spor” gibi parolalarla kitlelerin boş zamanlarını sporla değerlendirmeyi özendirerek faaliyetlere önem verilerek, spora olan eğilim ve teşvikler arttırılmaktadır (86).

Sporun kişiye sağladığı toplumsal faydalar aşağıdaki şekilde açıklanabilir;

- Liderlik, hoşgörü ve arkadaşlık gibi nitelikler kazandırır.
- Öz kontrol becerisini ve kurallara saygılı olmayı öğretir.
- Pozitif olma ve sağlıklı bir hayat için gerekli kriterlere sahip olabilme.
- Düzenli ve sistematik çalışma ile etkin dinleme becerisi kazandırır.
- Etkinliklere katılmada istekli olmayı sağlar.
- Toplumsal sorumluluğu ve bilinci geliştirir.
- Birlikte hareket etme ve topluluğa uyum sağlayabilme becerisi sağlar (119).

2.3.3.3. Ekonomik Yönden Sporun Önemi

Profesyonel düzeyde spor, bireyleri kişisel ve toplumsal yönden olumlu etkilemekle birlikte kişileri, toplumları, hatta ülkeleri ekonomik yönden de büyük ölçüde etkilemektedir. Bu açıdan sporun ekonomik yönü önemli bir faktördür. Çünkü profesyonel düzeyde yapılan sporların çoğu günümüzde ayrı bir ekonomi sektörü olarak kabul edilmektedir. Bu durum sporun önemini sadece kişi ve toplum bazında değil ülkeler bazında da artırmaktadır (66).

2.4. Beden Eğitimi ve Spor

Günümüzde beden eğitimi ve spor, cinsiyet, yaş, ırk, din, dil farkı gözetmeksizin kişisel anlayış toplumsal kaynaşma ve milletlerarası ilişkiler geliştirme, birlik ve beraberlik bakımından oldukça önemlidir.

Etkili ve çekici bir eğitim unsuru olan spora fonksiyonel ve gelişmiş eğitim modelinde, planlama faaliyeti içerisinde gereken önemin verilmesinde fayda vardır.

Beden eğitimi ve spor, hareket faktörünün her çeşidini ve bütün prensiplerini kapsar (198).

Beden eğitimi ve spor sosyal bir bilim dalı olarak kabul edilirse, diğer sosyal bilim dalları gibi spor da yapıldığı toplumun, siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik yapılardan etkilenir. Bu etkileşim toplumun adı geçen yapılarına biçimlenip anlam kazanır (41).

Bireyi fiziksel ve ruhsal yönden gelişmesini sağlamak ve güçlü bir iradeye sahip olmasını sağlamak beden eğitimi ve sporun ana hedeflerinden birisidir. Bununla birlikte beden eğitimi ve spor, kişinin yetenekli olduğu alanları ve kişinin özelliklerini harekete geçiren önemli bir olgudur (30).

Eğitimde beden eğitimi ve spor çok önemli bir yer tutmaktadır (170). Çünkü beden eğitimi ve spor etkinlikleri, bireylerin fiziksel ve zihinsel yönden sağlıklı gelişmelerini sağlayan, bu alanda kazandıkları bilgi, beceri ve iyi alışkanlıklar yolu ile onların ahlaklı olmalarında büyük rol oynayan faaliyetlerdir (68, 188).

Beden eğitimi ve sporun ideal tanımı, kişinin fiziksel güç ve yeteneklerinin, zihinsel ve ruhsal eğitimine paralel düzeyde geliştirilmesini amaçlayan hareket formları olarak yapılmaktadır. Ancak tarihi süreç içerisinde sportif etkinliklerin çok farklı sebeplerle uygulandığı, gerek fert ve gerekse toplum açısından oldukça değişik fonksiyonları yerine getirdiği bilinmektedir (154).

Günümüzde beden eğitimi ve spor, yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimini amaç edinen ve genel eğitimin tamamlayıcısı ayrılmaz bir parçası olarak görülen bilinçli ve planlı faaliyetlerdir (201).

2.4.1. Beden Eğitimi ve Sporun Doğuşu ve Tarihi Gelişimi

İnsanlık tarihi ile aynı zamanda başlayan hareketler, kişinin yaşamı boyunca devam etmiştir. Zaman ilerledikçe kişiler toplu halde yaşama gereksinimi duymuş, topluluk içinde yaşamlarını devam ettirmenin getirdiği sorumluluklar nedeniyle de fiziksel etkinliklerini çok yönlü olarak geliştirmek durumunda kalmıştır (110).

İlk insanın dünyaya gelişyle birlikte bir yaşam mücadelesi başladı. Bu mücadele hayatta kalabilme mücadelesiydi. Hayatta kalmak için kovalayacak,

kovalanacak bir hareket mücadelesi olacaktı. Bunun için bedenini çok iyi geliştirmiş olması gerekiyordu (110).

Hareket anlayışı yaşam kaygısına bağlı olarak birbirleriyle, hayvanlarla ve doğa ile uğraşması, avlanması gibi faaliyetlerin çerçevesi içinde kalmıştır. İlkel vücut araştırmaları arasında, insan yer değiştirme şekli olan yürüme ve koşma başta gelir (110).

İnsan topluluklarını millet yapan kültür unsurlarından biriside spordur. Spor kişisel olduğu kadar, sosyal bir olaydır (114).

Platon ve Aristo'nun zihin, duygu ve bedenin birlikte uyumlu olarak geliştirilmesi sözleri bu günkü modern eğitimin ilkelerindedir (92).

Platon, Eski Yunan'da ilk akademiye kurduğunda okul girişine sadece akademinin adını yazmakla kalmamış, aynı zamanda insanın beyinsel, fiziksel ve kültürel gelişimiyle de doğrudan ilintili, bir de not düşmüştür. İlk defa açılacak olan akademinin kapısına yazılacak o kadar özlü söz varken Platon neden bu akademiye “Filozofi, matematik ve jimnazyum yani beden eğitimi bilmeyen giremez” yazmıştır (101).

Beden eğitimi terim olarak Avrupa'da 18. yüzyılın ortalarında ortaya çıkmıştır. Nitekim bu yüzyılın ilk çeyreğinde okul beden eğitimi anlayışında yeni bir çağır açan, Avustralyalı biyolog ve eğitimci Gaulhofer, “Beden eğitimi, insan bedeni yoluyla yapılan genel eğitim etkinlik noktası bedeni; amaç insanın tüm kişiliği ve bütünlüğüdür” der (96).

Avrupa'daki rönesans hareketi sonucu bir grup idealistin öncülüğünde gelenekçi otoriteleri durdurarak insan ihtiyacına ve doğaya daha uygun olan bir eğitim yolu belirlenmiştir. Bu kişilerin basında filozof John Lock (1632–1704) ve Jean Jacques Rousseau (1712-1778) gelmektedir. Bu filozoflar, Yunan Jimnastiği'nin sağlıklı bilgilerini, fiziksel eğitim çeşitlerini, sağlığın korunması ve onarımında vücut egzersizlerinin önemini vurgulamışlardır (105).

Beden eğitimi ve spor kültürü, insanların hayatı boyunca her döneminde görülen uygulamaları ile gelişmiş ve günümüzde de eğitimin önemli bir parçası olarak kabul edilmektedir (88).

2.4.1.1. Türkiye’de Beden Eğitiminin Doğuşu ve Gelişimi

Beden eğitimi ve spor, ülkemize Avrupa ülkelerine göre geç girmiş bir terimdir. Tanzimat ile birlikte beden eğitimi ve sporun batıda olduğu gibi günlük hayata dönük bir ders olarak kabul edilip, okulların ders programlarında yer almaya başlaması 1863 yılına rastlamaktadır (42). İlk beden eğitimi dersi Harbiye Askeri İdadisi’nde (1863-1864) ve Bahriye Mektebi’nde (1884), daha sonra Galatasaray Lisesi’nde (1868) müfredat programına konmuştur (194).

1910’lu yıllarda Selim Sırrı Tarcan tarafından getirilen bu sistem, anlayışın özünü oluşturmuştur. Kuşkusuz ki bu sistem o gün için oyun, pedagojik ve estetik değeri açısından Alman Turnen sanatından daha bilimsel ve pedagojik kaygısı vardı (112).

Ülkemizde spor yükseköğrenimi yıllardır beden eğitimi öğretmenliği programı altında gerçekleşmektedir. Kuruluş itibari ile 15 Temmuz ile 15 Ağustos 1923 tarihleri arasında “Birinci Heyet-i İlmiye” kurulmuş ve bu heyetin içinde “Terbiye-i Bedeniye Muallimi” Selim Sırrı Tarcan da bulunmaktadır. Heyetin programında altı madde olarak “Ferdin, bedeni, fikri kabiliyetleri gibi ahlaki ve içtimai kabiliyetlerini de inkişaf ettirecektir. Bu maksada ulaşmak için bir “Terbiye-i Bedeniye Darümuallimini” (Beden Eğitimi Öğretmen Okulu) açılacak, izcilik teşkilatına tedricen içtimai esasta tevfiğ olunacaktır” sözleri ile Selim Sırrı Tarcan hükümet görevi olarak bu işin başına getirilmiştir (112).

Hareket, idman, jimnastik, oyun, spor, beden eğitimi kavram ve tanımları günümüz terminolojisinde kullanılan kelimelerdir. Bu kavramların ülkemizde gelişmesine Selim Sırrı Tarcan öncülük etmiştir (112).

Selim Sırrı Tarcan, beden eğitiminin ders olarak okullarımıza girmesinde büyük mücadele vermiş eğitimcilerdendir. Okul programlarında ders olarak yer alan beden eğitimi dersi, isim olarak değişik kelimelerle ifade edilmiştir. İlk defa Galatasaray Sultanisi’nde ders olarak konulan beden eğitimi, okulun eğitim sistemine uygun olarak Fransız sisteminin tesiri altındadır ve John-Amaros kelimesiyle ifade edilmiştir. Daha sonraları “İdman Dersi”, “Terbiye-i Bedeniye” ve “Beden Terbiyesi” şekline dönüşmüştür (112).

Beden eğitimi ve spor öğretmeni yetiştiren kurumlar artık günümüzde üniversitelere bağlı bölüm ve yüksekokullar kanalı ile gerçekleştirilmelidir. Beden eğitimi ve spor bölümlerinde sadece öğretmenlik formasyonu verilirken yüksekokullarda ise, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Antrenörlük ve Spor Yöneticiliği Anabilim Dalları bulunmaktadır (112).

2.4.2. Beden Eğitimi ve Spor İlişkisi

Eğitim kurumlarında beden eğitimi kavramı yasal formasyonlar çerçevesinde ve bütün öğrencilerin katılım öngörülerek düzenlenmiş olsa da beden eğitimi ve spor kavramlarını birbirinden ayırmak güçtür. İnsan doğasında var olan yarışma, kazanma, başarıma güduları ders dışı faaliyetler adı altında öğrencileri spora ve yarışmaya yönlendirmektedir. Beden eğitimi ve spor sıkı organik bağlarla birbirine bağlı bulunan iki olgudur. Çok farklı kavramlar olarak ele almak, aralarına kesin sınırlar koymak oldukça güçtür. Kimi kuramlar organik bağların güçlüğüne karşın sporun beden eğitiminden farklı büyük bir cazibeye sahip olduğunu öne sürmüşlerdir (73).

Her alandaki kalkınma eninde sonunda insan gücüne dayanır. Eğitim ve öğretim alanında, ekonomi alanında, ister beyin ister beden işçisi olsun, çalışanların katılabilecekleri en büyük ve en değerli pay verimdir. Bu nedenle bunu sağlayan etkili yol olan spor ve diğer beden eğitimi etkinlikleri haklı bir önem kazanmaktadır. Bu nedenle bütün ileri uygar ülkeler beden eğitimi ve spor alanına büyük emek ve maddi kaynak aktarmaktadır (171). Türkiye’de sporun yararları teorik olarak kabullenilmiş olmasına rağmen uygulamada gerekli emek ve kaynakların bu alana yeterince yansıtılmadığı söylenebilir.

2.4.3. İlköğretimde Beden Eğitimi ve Spor

Çocuğun beden gelişiminin ve büyüme zamanının en hızlı olduğu zamanlara denk gelen ilköğretim, eğitim açısından önemli olmakla birlikte, çocuğun fiziksel ve bedensel gelişimini sağlamakta ve çocuğun sosyal açıdan gelişmesini sağlamaktadır (44).

İlköğretim çağındaki çocukların yaşları düşünüldüğünde çocukların boy-kilo oranlarının uygun olması, güçlü bir bünyeye sahip olması ve sosyal açıdan olumlu bir

kişilik kazanması açısından faydaları düşünüldüğünde bu dönemler beden eğitimi ve spor bakımından çok iyi araştırılması ve değerlendirilmesi gerekmektedir (44).

Beden eğitimi, eğitim-öğretim hedeflerinin tümüyle gerçekleşebildiği hemen hemen tek alan niteliğindedir. Beden eğitimi ve spor, kişinin okul öncesi eğitiminden başlayarak hayat boyu devam edecek spor yapma alışkanlığının kazandırılması, sağlık için sporun önemini kavrama, hareket becerilerini öğrenme, fiziksel uygunluğun geliştirilmesi ve sporun ve toplum ahlakının özüne bağlı kalan ve sahip çıkan kişilerin topluma kazandırılmasını hedeflemektedir (155).

Beden eğitimi etkinlikleri çocuğun topluma uyum sağlamasında önemli bir araç görünümündedir. Çocuklar, beden eğitimi etkinliklerine birlikte ve beraber katılırlar. Bu ortam içinde çocuklar birçok rolü (önder, izleyici, kışkırtıcı, barışmıcı, palyaço) deneyebilir ve insanların nasıl tepki gösterdiklerini gözlemleyebilirler. Bu tepkiler döneminin en önemli gelişim görevlerinden biri olan yaşlılarla geçinmeyi öğrenmede çocuklara yardımcı olur. Beden eğitimi etkinlikleri çocuğun yaratıcılık, liderlik, kendine güven gibi duygulan ön plana çıkarırken, oyun kurallarına uyma, grupta oynama, yenilmeyi kabullenme, kazananı takdir etme, dostça yarışma gibi sosyal davranışların gelişmesine de katkıda bulunmaktadır (174).

İlköğretim dönemindeki çocuklar bilgiyi öğrenmeden çok daha önce öğrendikleri bilgileri daha iyi ve verimli bir şekilde öğrenirler ve daha doğru şekilde dışarı aktarırlar. Öğrenme süreci ilerledikçe çocuklar daha karmaşık becerileri yapabilmeye başlarlar ve bunun için grup halinde hareket ederler (63). Beden eğitimi dersi, çocuğun hareket yeteneğini kontrol altına almakta ve sistemli olarak geliştirmektedir (174).

Beden eğitimi dersinin amacı öncelikle motorsal beceri öğrenimini geliştirmektir. Böylece diğer amaçlarına da daha rahat bir şekilde ulaşmaktadır. Bu sebeple beden eğitimi dersi, kişiyi bilişsel, sosyal, motorsal açıdan ele alarak bir bütün olarak geliştirmektedir. Hiçbir ders bu amaca beden eğitimi dersi kadar hizmet etmemektedir (174).

Genel eğitimin ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi ve spor, fiziksel aktivitelere dayalı bir eğitim biçimi olmakla beraber, aynı zamanda hareket yoluyla

insanın bütününe hitap eden ve onun genel eğitimi ile de ilgili olan bir alandır. Çağdaş toplumlarda gerek genel eğitim sistemi, gerekse toplum hayatının diğer kesimlerinde beden eğitimi ve spor faaliyetleri, bireylerin fiziki, zihni, sosyal ve moral gelişimlerinde önemli katkılar sağlar (53).

2.4.4. Beden Eğitimi ve Sporun Yararları

Beden eğitimi ve spor, insanların hareketlerinde yapısal, duygusal, sosyal denge ve uyumları sağlayan önemli bir etkinliktir. Gelişmenin iyi, güzel ve olumlu doğrultuda olmasını sağlar. Beden eğitimi ve spor insanlarda;

- 1- Bedensel ve psikolojik (ruhsal) sağlığı,
- 2- Kişisel yetenek ve farklılıkları, diğer insanların yetenek ve farklılıklarını kavramayı,
- 3- Kendine güven ve cesaret duymayı,
- 4- Yaş dönemlerinin korkularını, benlik doyumunu, kişilik gelişimi ortamını,
- 5- Başarıda, başarısızlıkta paylaşımın ve paylaşmanın önemini,
- 6- Kişisel sorumluluğu ve grup sorumluluğunu,
- 7- Otorite ve disiplin kavramını,
- 8- Çalışmanın ve çalışkan olmanın zevkini,
- 9- Yaratıcılık duygularını,
- 10- Sosyal, toplumsal organizasyonlara katılmanın, anlaşılabilir olgusunun değerini ortaya koyan bir olgudur (182).

Beden eğitiminin önemi göz önüne alındığında beden eğitiminin faydaları şu şekilde sıralanabilir:

- 1- Sağlığa destek: Beden eğitimi, aktivitelere katılımı ile kişiyi fiziksel yönden ve iskelet sistemi yönünden geliştirir.
- 2- Aktif yaşam tarzı: Kişi beden eğitimi faaliyetleriyle neşeli bir birey olabilir.
- 3- Pozitif etkileşim: Beden eğitimi, birlikte ve kriterlere uygun oyun becerilerine katkı sağlayan doğal bir öğrenme ortamı sağlar, fiziksel etkinlik eğitimi aktiviteleri ile kişilerin iletişim kurma becerisi gelişir.
- 4- Kendine güven ve kendini gerçekleştirme: Beden eğitimi faaliyetleri kişiye kendisine değer verme duygusunu öğretir ve geliştirir.

5- Akademik başarı: beden eğitimi “aktif beden, aktif beyin” prensibini benimser.

2.4.5. Beden Eğitimi ve Sporun Amaçları

Beden eğitimi ve spor eğitiminde ana amaç, insanın bedeniyle beraber kişiliğinin de eğitilmesidir. Bu sebeple beden eğitimi ve spor eğitimi, bedensel olduğu kadar ruhsal olarak da kişiyi eğitmeyi ön görmekte ve bireyin kişilik olarak tüm yönleriyle gelişmesini hedeflemektedir. Dolayısıyla kişiyi ruhen, bedenlen ve toplumsal olarak zedeleden, kişinin topluma faydalı olabilmesi için en iyi şekilde gelişmesini sağlamasının yanında: neşeli, sağlıklı ve güçlü olma, kişilik, karakter ve ahlaki değerler kazanma, kültürleşme, toplumsallaşma eğitimi demektir. Diğer bir deyişe spor eğitimi; kişinin büyümesini ve gelişimini sağlayan en iyi eğitim unsurudur ve yerine getirmesi gereken bir vatandaşlık görevidir (122).

1965 yılında, Amerika Sağlık, Beden Eğitimi ve Rekreasyon Birliği, beden eğitimin beş önemli amacını şöyle ifade etmiştir:

- 1- Çocukların ve gençlerin etkili ve becerikli bir şekilde hareket etmelerine yardımcı olmak.
- 2- Çocukların ve gençlerin hareketi anlaması ve değerlendirebilmesi.
- 3- Harekete bağlı olan belli bilimsel prensiplerin anlaşılması ve değerlendirilmesi.
- 4- İnsanlar arasında daha iyi ilişkiler kurmak.
- 5- Organizmanın çeşitli sistemlerinin gelişmesi (111).

Sunay ve Gündüz’ün (172) aktardığına göre; Tamer, beden eğitimi ve sporun amaçlarını doğal gelişim, sinir sistemi gelişimi kas gelişimi, fiziksel gelişim ve duygusal gelişim olarak, Sel; görsel ve toplumsal amaçlar olarak sınıflandırmış, Bağırğan ise; bunları sağlık, verim, hareket, uyum, serbest zamanlar ve estetik, dans ve ritim başlıkları altında toplamıştır. Hasırcı ve Yıldırım, ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi ve spor ders ve aktivitelerinde ön görülen amaçlara yönelik bireylere kazandırılması gereken nitelikleri de şöyle belirlemişlerdir:

- 1- Biyolojik (fiziksel) gelişime katkıda bulunmak,
- 2- Psikolojik gelişime katkıda bulunmak,
- 3- Sosyal gelişime katkıda bulunmak,

- 4- Yaratıcılık ve estetik duygusunu geliştirmek,
- 5- Yaşamının ilerleyen yıllarında kullanılabilecek alışkanlıklar kazandırmaktır (172).

Beden eğitimi ve sporun temel amacı, kişinin beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradesini güçlü kılmaktır. İnsanlar arasındaki ilişkileri artırmak ve geliştirmek, grup olarak çalışmayı kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, ferdi topluma kazandırmak ve sosyalleşmesine katkı sağlamak, sporun amaçları ve sporun faydaları arasında sayılabilir (182).

Sosyal bir olay niteliğine sahip beden eğitimi ve spor faaliyetleri, bedensel ve ruhsal bir eğitim ortamı olarak değerlendirilmektedir. Kişilerin sosyalleşmesine yardımcı olan, sosyal ilişkilerin ve toplumun sosyal yönden kalkınmasında rol oynayan eğitim programları, insan unsurunun niteliğini geliştirip, üretimde ve uygarlık yarışında daha başarılı hale getirmeyi amaçlar. Gelişmiş ülkelerde boş zamanları değerlendirme amacıyla mesleki ve kültürel faaliyetlerin yanı sıra, sportif etkinliklere de büyük önem verilir (182).

Sportif olaylar iç ve dış turizmin gelişmesine de katkıda bulunur. Milli takımlarımız veya uluslararası turnuvalara katılan takımlarımızla birlikte her geçen gün büyük sayıda bir izleyici kitlesinin harekete geçmesi ve bu tür haberlerin günlerce kamu gündeminde ilk sırada yer almasının canlı örneklerini sıklıkla yaşamaktayız. Sosyal süreç içinde, spor yoluyla birbirleriyle ilgili birtakım kavramlar ortaya çıkar. Bu kavramlar arasında; (182).

- Rekabet,
- Çatışma veya mücadele,
- İş birliği,
- Uyum,
- Bütünleşme sayılabilir (182).

Genel eğitimin önemli bir parçası olan beden eğitimi ve sporun diğer bir temel amacı, çocukların fiziksel aktiviteler ile eğitimini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst düzeye çıkmasına yardımcı olmaktır. Aynı zamanda çocukların

bedensel gelişimlerinin, zihinsel gelişimlerinin, sosyal gelişimlerinin ve duygusal gelişimlerinin en üst seviyeye çıkarılmasına katkı sağlamaktır. Beden eğitimi dersinin bu işlevleri gerçekleştirebilmesi için üç temel öğenin; öğrenci, öğretmen ve programın olması gerekmektedir. Bu üç öge, beden eğitimi dersini yönlendiren ve şekillendiren en önemli olgulardır. İlköğretim okullarında beden eğitimi dersinin, daha aktif ve daha yaygın duruma getirilebilmesi ve çocukların bir bütün olarak gelişmesi, bu öğeler arasındaki ilişkinin sağlıklı ve uyumlu olmasına bağlı görünmektedir (185).

Beden eğitimi derslerine eğitim amaçları doğrultusunda bakıldığında, yukarıda sözü edilen sporun değişik açılardan anlamlarının en az birisinin davranışa dönüştürülmemiş olması, beden eğitimi derslerinin amacına ulaşmamış olması gibi bir sonucu doğurmaktadır. Bu bağlamda beden eğitimi dersinin kendine özgü amaçları vardır (164).

2.4.6. Okullarda Beden Eğitimi ve Sporun Temel Amacı

Öğrencilerin fiziksel etkinlikler, yani hareketler yolu ile gelişimlerini ve eğilimlerini sağlayarak her öğrencinin hareket kapasitesinin en üst seviyeye ulaşmasına yardımcı olmaktır. Eğitimde amaçların gerçekleştirilmesinde öğrencilerin zihinsel ve duygusal eğitimleri içinde şartların düzenlenmesine bağlıdır. Bu sebeple beden eğitimi ve spor genel eğitimin ayrılmaz bir parçasıdır. Günümüzde beden eğitimi ve spor yetişmekte olan nesillerin temel kaynağı olan insana, fikren ve bedenen sağlık kazandıran bir etkinlik planı olarak kabul edilmektedir (167).

2.4.7. Beden Eğitimi ve Sporun Önemi

Beden eğitimi ve spor, bireylerin meydana getirdiği genel toplum yapısının sağlık ve mutluluğunun bir amacı değildir. İnsan gücü, sağlıklı olmadan verimli olamaz ve beklentileri karşılayamaz. İnsanlar ruh ve beden sağlığını korumak ve geliştirmek için beden eğitimi ve spor etkinliklerinde bulunur. İnsanın gelişiminde beden eğitimi ve sporun büyük önemi vardır (67). Beden eğitimi ve spor, öğrencilerin okullardaki serbest oyun ve hareketlerinin güvenceye alınmasını sağlar, ruhsal ve bedensel gelişimi sağlayarak spor faaliyetlerinden haz alınmasını mümkün kılar (95). Kişinin yaratıcılığını geliştirir ve tecrübe kazanmasını sağlar. Birlikte hareket etme, işbirliği yapma, arkadaşlarına saygılı davranma ve oyun kurallarına uyma gibi davranışları da kazandırır (129).

Beden eğitimi ve sporun önemi kısaca, öğrencilerin gelişim özellikleri göz önünde tutularak onların fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı ve dengeli bir kişilik sahibi, yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın gerektirdiği davranışları kazanmış fertler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araçtır (39).

2.4.8. Beden Eğitimi ve Spor Arasındaki Fark

Beden eğitimi ve spor arasındaki fark; beden eğitimi, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi için yapılan hareketlerin tümüdür. Spor ise, bireyin beden ve ruh sağlığının gelişmesi yanında, belli kurallara göre rekabet içinde mücadele etme, heyecan duyma, yarışma ve üstün gelme amacını içerir (14).

2.5. Okul Sporları

Toplumdaki kişilerin, sağlıklı, üretken ve becerikli olmaları, kişiliklerini geliştirmeleri yani fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak amaçlar yönünde geliştirilmesi ve hedeflere ulaşmasındaki en faal araç beden eğitimi ve spor etkinlikleridir.

Çocuklarımız büyüme çağlarını okullarda geçirirler. Bu dönemlerde fiziksel gelişim çok önemli yer tutmaktadır. Bu sebeple gelişmiş ülkelerde beden eğitimine diğer dersler kadar önem verilmektedir. Ancak ülkemizde yıllar önce okullarda okutulmaya başlanan beden eğitimi ve spor derslerinin önemi henüz tam olarak benimsenmemiştir. Beden eğitimi ve fiziksel aktiviteler bireyleri ruhsal yönden de rahatlattığı için büyüme çağındaki ve ergenlik dönemindeki gençlerin bu dönemlerde yaşadıkları bunalımları ve sarsıntıları daha kolay atlatabilmelerini sağlamaktadır. Ancak genel eğitim içerisinde beden eğitiminin yetersiz kaldığı apaçık ortadadır. Spora ilgi okul çağlarında başlayacağı düşünüldüğünde beden eğitimi programı çok yönlü olarak yeniden düzenlenmelidir ve bu düzenlemelerde okul sporları da hesaba katılmalıdır (124).

Teknolojinin gelişmesi, kentleşmenin artması gibi ilerlemeler çağımızda bireylerin spora olan ihtiyacını daha da artırmaktadır. Çünkü teknoloji, bireylerin hareket etme durumlarını her geçen gün azaltmaktadır. Bu da sporun gerekliliğini artırmakla birlikte okullardaki beden eğitimi ve spor derslerinin önemini kat kat artırmaktadır. Beden eğitimi derslerinde öğrenciler hem spor yaparak fiziksel ve

zihinsel yönden rahatlarlarken hem de sporun gerektirdiği saygı, eşitlik, bencil davranmama, kazanmayı bilme ve kaybetmeyi kabullenme gibi ilkeleri kazanmış olur (179).

Çocuğun sporla tanışması ilköğretimde öğretmen aracılığı ile olacağından dolayı çocuğun sporla tanışmasını sağlayacak olan beden eğitim ve spor öğretmenin iyi bir spor eğitimcisi olması önemlidir. Okulda yaptığı ve öğrendiği sporla çocuk hem hareket etmeyi hem de paylaşma ve ekip olmayı öğrenmektedir. Bu da çocukta toplumsal uyumu geliştirmektedir (179).

Okul sporları, eğitim kurumlarının tüm kademelerinde tüm öğrencilere yönelik olarak hazırlanan ve yürütülen faaliyetlerdir. Okul sporları, müsabaka ve yarışmalara katılımın gönüllü olması ile gerçekleştirilir (46).

Eğitimle sporun birlikte olduğu okul sporları, çocukların beceri ve yeteneklerinin artmasını sağlar ve çocukların düzenli spor yapma ve çalışma alışkanlığı kazanmasına yardımcı olur. Aynı zamanda okul sporları öğrencilerin boş zamanlarını (rekreasyonel faaliyetler) iyi bir şekilde değerlendirmesini sağlar. Çocuğun toplum kurallarına uymasını, özgüveninin gelişmesini, beraber hareket etme duygusunun gelişmesini ve ekip olarak hareket etme becerilerini geliştirir (4).

2.5.1. Okul Sporlarının Önemi

Ülkemizde okul sporlarının öneminin seviyesini anlamak için anayasamıza bakmamız yeterlidir. Anayasamızın 59. maddesinde “Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur.” Belirtilen ifadeler okul sporlarının ülkemiz açısından ne kadar önemli olduğunu açıkça vurgulamıştır (143).

En canlı ve en dinamik yaş dönemleri olan okul çocuklarının, boş zamanlarını iyi değerlendirebilmeleri, daha sağlıklı ve dinç olabilmeleri, beceri ve yeteneklerini artırabilmeleri için spor etkinlikleri çok önemli yer tutmaktadır. Spor faaliyetleri, çocukları düzenli olmayı, estetiği, birlikte hareket etme duygusunu, kişiliğinin gelişmesini olumlu yönde etkilediği araştırmalarla kanıtlanmıştır (109).

Birleşmiş Milletler Raporu’na göre (45) spor, okul yaşamı için ideal olup, temel beceriler, fair-play, liderlik, takım çalışması, güven, dürüstlük, özgüven,

paylaşmak ve disiplin gibi değerlerin kazandırılmasında ve sosyal uyumun sağlanmasında sporun yine etkin rol oynadığı vurgulanmıştır. Tüm bunların yanı sıra, sporun, eğitimin ve beden eğitiminin yaşam boyu öğrenmenin ve böylece özellikle gençlerin hastalıklardan, tütün, alkol ve uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlayan bir etken olduğunu belirtirken, özellikle beden eğitiminin yaşam kalitesinde çok önemli rol oynadığını, spor ve barışın ayrılmaz bir bütün olduğunu ve gençliğe ulaşmada, onların sorunlarını çözmede önemli bir rol oynamaktadır (108).

Okul sporunun amacı çok genel bir amaç olarak genel eğitimin bütünüyleyi olarak “fikren ve bedenen sağlıklı kişiler yetiştirmek” biçiminde belirtilmiştir (28).

Okul sporlarının amaçlarına baktığımızda, çocukların bedensel, ruhsal ve toplum yönünden gelişmesini ve ilerlemesini sağlamaktır. Bu amaç çocukları beraber hareket etmeyi, iş birliği içerisinde çalışmayı, grup olarak davranabilmeyi ve toplum kurallarına uyup saygı gösterebilmeyi sağlamaktadır. Bunların dışında bilinçli bir kişilik, ülkesine, toplumuna faydalı bir birey yetiştirmek ve bu bireylerin önümüzdeki yıllarda ülkemizde üstlenecek oldukları çeşitli görev ve sorumluluklarını eksiksiz yerine getirebilmelerine katkı sağlamak ve sporun gelişmesine katkı sağlayacak nesillerin yetiştirilmesini sağlamayı amaç edinmiştir (156).

Sporun tüm vatandaşlar için benimsenip alışkanlık haline getirilmesinde en önemli faktörlerin başında okullar gelmektedir. Spor alanında gelişmiş ülkelere baktığımızda bu ülkelerin ana hedeflerinin tüm bireylere spor yapma alışkanlığı sağlamak olduğunu görmekteyiz. Amatör sporların temelinde okul sporları yer almaktadır. Profesyonel sporların temelini de okul sporları ve amatör sporlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla spor piramidinin temelini okul sporları oluşturmaktadır. Sonuç olarak ülkemizin spor alanında daha başarılı olabilmesi için okul sporlarına verilen önemin artırılması ve okullardaki spor alanlarının iyileştirilmesi gerekmektedir. Okul sporlarında ana amaç profesyonel sporcu yetiştirmek değildir. Asıl amaç spor yapan bir nesil yetiştirmektir (3).

Aşağıdaki tabloda Türkiye ve bazı Avrupa ülkelerinin spor faaliyetlerinin istatistikleri verilmektedir (1).

Tablo 2.1: Okul spor faaliyetleri istatistikleri

Türkiye ve Bazı Avrupa Ülkelerinin Nüfusları, Sporcu Sayıları ve Sporcu Yüzdeleri Dağılımı (1 Ocak 2014)

Ülke Adı	Nüfus	Sporcu Sayısı	Nüfusa Göre
			Sporcu %
Lüksemburg	378.400	120.000	31.77
Almanya	80.000.000	24.000.000	30.00
Hollanda	15.000.000	4.000.000	26.66
İtalya	57.080.000	14.000.000	24.52
Fransa	55.000.000	13.000.000	23.63
Portekiz	10.500.000	2.000.000	19.04
Belçika	10.000.000	1.500.000	15.00
İngiltere	57.411.000	6.500.000	11.32
Türkiye	76.667.864	4.721.371	6,15

Tablo 2.2: Türkiye geneli okul sporlarına katılım oranı

Türkiye Geneli Okul Sporlarına Katılım Oranı (GSB, 2015)

Öğretim Yılı	Türkiye	Okul Sporlarına	Katılım Oranı %
	Öğrenci Sayısı	Katılan Öğrenci Sayısı	
2012-2013	15.234.452	687.145	4.51
2013-2014	15.532.988	553.169	3.56
2014-2015	15.878.539	385.813	2.42

2.5.2. Okul Sporlarının Eğitimdeki Yeri

Milli Eğitim Bakanlığı, okullarda beden eğitiminin içeriğinin belirlenmesi ve yürütülmesi konusunda tek yetkilidir. Bakanlık tarafından yapılan son değişiklikle beden eğitimi ders saatleri 2010 yılı itibarı ile ortaokul sınıflarında haftada 2 ders saati olarak uygulanmaktadır. Ayrıca okullarda veli ve öğrencilerin seçimine bağlı olarak haftada 2 ders saati de spor etkinliği dersi seçilebilmektedir. Fakat seçmeli yani isteğe bağlı olan bu uygulama çoğu okulumuzda okul şartları da göz önüne alınarak uygulanmamaktadır (66).

2017-2018 eğitim öğretim yılı başında ise pilot olarak ortaokul 5. sınıfların derslerinde değişikliğe gidilmiş ve beden eğitimi ve spor dersi zorunlu dersten çıkartılıp 2 saat seçmeli ders olarak konulmuştur. Bu pilot uygulamanın tüm okullarda

yürürlüğe girmesi durumunda 5. sınıflarda beden eğitimi dersi zorunlu olmayıp seçmeli olarak okutulacaktır.

İl Milli Eğitim Müdürlükleri tüm ferdi ve takım sporlarında okullar arası müsabakaları tertip etmekte ve bu müsabakalarda dereceye giren okullar iller arası yarışmalar ve ardından Türkiye Şampiyonalarında illerini ve okullarını temsil etmektedirler. Ayrıca okullarda da beden eğitimi öğretmenleri tarafından çeşitli branşlarda sınıflar arası müsabakalar düzenlenmekte ve ders dışı spor faaliyetleri organize edilmektedir (89).

Bugün gelişmiş toplumlardaki eğitim sistemleri içinde ders içi ve ders dışı faaliyet olarak spor, ağırlıklı bir yere sahiptir (20).

Okullarda beden eğitimi ve spor dersinin ve faaliyetlerinin dışında okullar arası spor müsabakalarının da önemli bir yeri bulunmaktadır. Okullar arası yarışmalar ilçeden başlayarak başarı duruma göre İl'e, Bölge'ye ve ülke çapındaki yarışmalara kadar uzanmaktadır (78).

Okullar arası müsabakalar aynı zamanda okul ile toplum ilişkilerini de geliştirmektedir. Okul spor müsabakaları öğrencileri bedensel, zihinsel ve toplumsal yönden gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunun dışında sporcu öğrencilerin yaşamlarının ileriki zamanlarında da sporla ilgilenme ve spora devam etme olasılığını büyük oranda artırmaktadır. Okul spor müsabakaları, öğrencilere kurallara uyma alışkanlığını kazandırmakta, kazanma ve kaybetme duygusu yaşayıp sağlıklı tepkiler verebilmesini sağlamaktadır. Bu öğrenciler diğer öğrencilere göre kurallara daha kolay adapte olup daha iyi uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (26).

2.6. Sosyal Beceriler

Bireyin topluma adapte olabilmesi ve toplum tarafından kabul edilmesi için sosyal gelişiminin tamamlanmış olması gerekir. Sosyal gelişim, bireyin doğumundan yaşamının sonuna dek çevresindekilerle kurduğu iletişimlerinin ve davranışlarının tümüdür. Kişinin karakteri, çevresindeki yaşam alanına göre şekillenir ve gelişir (70). Günümüzde teknolojinin gelişmesi ve toplumların daha karmaşık bir yapı haline gelmesi sosyal becerilerin ve sosyal gelişimin önemini artırmaktadır. Sosyal becerilerin geliştirilmesi ve çocukların sosyal gelişimlerinin sağlıklı sürdürülebilmesi

için okullarda da sosyal becerilere önem verilmesi gerekmektedir. Bu beceriler çocukları ileriki yaşamlarına hazırlama açısından önemli kabul edilmektedir (24).

Okulların temel amaçlarından birisi de çocukların sosyal gelişmelerinin sağlanması ve çocukları sosyal beceri eğitimlerinin sağlıklı bir şekilde verilmesidir. Bu amaç, çocukların kişisel, sosyal, duygusal ve akademik açıdan gelişmelerini desteklemektedir. Bu amacın öğrenciye tam olarak kazandırılabilmesinde ana faktör öğretmendir. Öğretmen çocuğa, çevresindekilerle iyi ilişkiler kurma, yardımlaşma ve haklarını kullanabilme becerilerini geliştirmekte ve öğretmektedir. Çocuk, içinde bulunduğu toplumun kurallarına uyum sağlayabilmelidir. Bunu sağlayabilmek ilköğretimin önemli işlevlerinden birisidir (69). Toplumda işbirliği yapabilen, yaratıcı, özgüveni yüksek, çevresiyle uyumlu fertlere ihtiyaç vardır. (60). Bunun sağlanabilmesi için en önemli yer okullardır.

Sosyal yönden gelişmiş kişi, toplumun kurallarına kolaylıkla uyum sağlayabilir, kendi ihtiyaç ve isteğiyle toplumun ihtiyaç ve istekleri arasında denge kurabilir, kendisinden beklenen davranışları yapar, yardımlaşmayı ve paylaşmayı, işbirliği yapmayı başarır ve çevresinin kültürüne uyum sağlar (69). Sosyal beceri seviyesi yüksek bireyler, izin isteme, özür dileme, kurallara uyma, paylaşma gibi becerilere sahip olmakla birlikte diğer bireylerle de daha kolay iletişim kurar (80). Sosyal beceri seviyesi düşük bireyler ise çevresine uyum sağlayamaz, toplum kurallarına adapte olamaz, işbirliği halinde hareket edemez, şiddete eğilimlidir, olumsuz düşüncelere kapılır, problemleri çözümede başarılı olamazlar ve başkalarına güvenmekte zorluk çekerler (59).

2.6.1. Sosyal Becerinin Tanımı

Genel olarak sosyal beceri tanımlarına bakıldığında yetenek, davranış ve etkileşim kavramlarının kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca literatürde, sosyal becerilere dair birçok tanımlama bulunmaktadır. Bu tanımlar içerik olarak birbirine yakındır. Bu tanımlamaların bazıları aşağıda verilmiştir.

Kelly'ye (128) göre sosyal beceri, bireylerin kişiler arası durumlarda çevrelerinden pekiştirme elde etmek veya sürdürmek için kullandıkları belirlenebilir (teşhis edilebilir) ve öğrenilmiş davranışlardır. Bu tanımda sosyal beceriler olumlu

pekiştireçlere sebep olacak davranış olarak görülür. Sosyal beceri, hem olumlu pekiştireçlere sebep olabilir hem de var olan olumlu pekiştireçleri devam ettirebilir (128).

Elliott ve Gresham (102), sosyal becerileri açığa çıkaran ve ona uyan davranışları açıklayan üç genel tanımlama yapmıştır. Birincisi, akran kabulü veya popülerite olarak belirlenmiştir. İkincisi ise, özel davranışları içeren davranışsal tanımlamadır. Bu tanımlamanın içinde dışlanma ve cezalandırma ihtimalini minimize etmek için yapılan davranışlar bulunmaktadır. Son tanımlama ise, sosyal onaylamadır. Bu tanımlama içinde akran kabulü, popülerite ve öğretmenler gibi önemli kişilerin kararları ile ilişkili diğer sosyal davranışlar sıralanmaktadır. Bu tanımlama sadece beceri eksikliği gösteren çocuğu belirleyen özel davranışları ortaya çıkaran bir tanımlama değil aynı zamanda okullarda sosyal olarak becerikli sayılacak davranışları da içerir (102).

Hargie ve diğerleri (115) ise, sosyal beceriyi, amaca yönelik, ilişkiler arası duruma özgü, öğrenilebilir ve kişinin kontrolü altındaki davranışlar olarak görür. Kişiyeye göre sosyal beceri davranışları ile ilgili altı element şunlardır; hedefe yöneliklik, ilişkiler arası özel hedeflere ulaştırıcı, duruma uygun, tanımlanabilir davranış ünitesi, öğrenilebilir ve bireyin bilişsel kontrolü altında olan davranışlardır (115).

Hersen ve Eisler'e (117) göre sosyal beceri, kişinin doğal çevresinde; okul, ev ve işte başkalarıyla başarılı bir şekilde etkileşimde bulunma becerisidir.

Combs ve Slaby'e (58) göre sosyal beceri, belli bir sosyal bağlamda, sosyal açıdan faydalı veya öncelikle başkalarına faydalı olacak şekilde etkileşim kurma becerisidir.

Seven ve arkadaşlarının (162) aktardığına göre; Hops, sosyal beceriyi sosyal durumda sergilenen davranış biçimidir.

Seven ve arkadaşlarının (162) aktardığına göre; Dowrick, sosyal beceriler belli bir ortamda toplumsal olarak kabul görececek, hem kişinin kendisi hem de karşısındaki için yararlı olacak şekilde davranabilme becerisidir.

McFall (142) sosyal becerileri, bir takım görevleri yerine getirmek için gerekli özel yetenekler olarak tanımlamaktadır.

Şahin'in (178) aktardığına göre; Lieberman ise, sosyal beceriyi çocuğun ortama esnek bir şekilde uyumu ve diğerleriyle bilgi ve deneyim alışveriş yetkinliği olarak tanımlamaktadır.

Sorias (168) ise, sosyal becerileri, kişilerin olumlu ya da olumsuz duygularını uygun bir şekilde ifade edebilmesi, bireysel haklarını savunabilmesi, gerektiğinde başkalarından yardım isteğinde bulunabilmesi ve kendisine uygun olmayan istekleri reddedebilmesini sağlayan beceriler olarak tanımlamıştır (18).

Cartledge ve Milburn (55) ise, çeşitli sosyal beceri tanımlarını inceleyerek bu tanımların içinde barındırdığı ortak öğeleri aşağıda belirlemiştir:

- 1- Kişinin başkaları ile olumlu tepkiler getirecek ve olumsuz tepkiler almaktan kaçınmasına yardım edecek şekilde davranmasını mümkün kılan sosyal beceriler,
- 2- Araçsal ve amaca dönük davranışlar bakımından sosyal beceriler,
- 3- Duruma has ve sosyal bağlama göre değişen sosyal beceriler,
- 4- Hem belli gözlenebilir davranışları, hem de gözlenemez bilişsel ve duyuşsal öğeleri kapsayan sosyal beceriler.

Yüksel'in (205) aktardığına göre; Michelson ve arkadaşları ise sosyal beceri tanımlarında altı ortak noktanın bulunduğunu belirtmektedirler:

- 1- Öğrenme ile kazanılır,
- 2- Sözel ve sözel olmayan özel davranışlardan oluşur,
- 3- Davranışı başlatmada etkilidir,
- 4- Diğerlerinden gelen olumlu pekiştireci artırır,
- 5- Karşılıklı ilişkilerde gerekli zamanlamaya ve etkileşmeye dayalı davranışlardır,
- 6- Diğerlerinin sosyal statüsü, cinsiyeti, yaşı gibi faktörlerden etkilenir (205).

Yukarıdaki tanımlardan yola çıkarak sosyal becerilerin, kişinin bireysel olarak yeterli olup olmadığı, sosyal becerisinin yetersiz olduğu durumda ilişki kurmada, ilişkiyi sürdürmede ve problemleri çözmede zorluk yaşadığı ve kişinin hayatının ayrılmaz bir parçası olduğu görülmektedir (63).

Rinn ve Markle, (158), yaptıkları sosyal beceri sınıflandırılmasında ise, sosyal beceriler dört gruba ayrılmıştır. Bunlar:

- 1- Kendini açıklama becerileri
- 2- Destekleme becerileri
- 3- Hakkını savunma becerileri
- 4- İletişim becerileri

Akkök (6) ise, sosyal becerileri altı grupta toplamaktadır. Bunlar:

- 1- İlişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri: Teşekkür etme, kendini tanıtmaya, güzel söz söyleme, yardım isteme, özür dileme, dinleyebilme, yönerge verme, ikna etme, başkalarını tanıtabilme ve bir gruba dâhil olma becerilerini içerir.
- 2- Grupla bir işi yürütme becerileri: Diğer kişilerin düşüncelerini anlamaya çalışma, şikâyeti iletme, iş bölümüne dâhil olma, sorumluluk alma, sorumluluğu yerine getirme becerilerini içerir.
- 3- Duygulara yönelik beceriler: Kendini anlama, etrafındaki bireylerin duygularını anlama ve ifade etme, anlayışlı olma, olumlu duyguları aktarabilme, korkunun üstesinden gelebilme, kendilerini ödüllendirme becerilerini içerir.
- 4- Saldırgan davranışlarla baş etmeye yönelik beceriler: Yardımlaşma, öfkesini kontrol etme, barışma, paylaşımında bulunabilme, haklarını koruma ve savunma, izin isteme becerilerini içerir.
- 5- Stres durumlarıyla başa çıkma becerileri: Başarısızlıkla baş etme, grup baskısıyla başa çıkma, utanılan bir durumla tek başına bırakılma ile başa çıkabilme becerilerini içerir.
- 6- Problem çözme ve plan yapma becerileri: Etrafından bilgi toplama, hedef ve amaç oluşturma, karar verme, problemin sebeplerini araştırma ve işe yoğunlaşma şeklindeki becerileri içerir (6).

2.6.2. Sosyal Beceri Eğitimi

Sosyal beceri eğitimi, çoğunlukla çocukların istenmeyen davranışlarını ortadan kaldırmaya veya değiştirmeye yönelik verilmektedir. Ayrıca verilecek eğitimin çocukların önem verdikleri beceri ve davranışları içermesi bakımından önemlidir. Bu

ölçüde verilen eğitim kalıcı olur ve davranışların düzelmesi ile yetişkinlerin desteğini elde eder (26).

Sosyal beceri eğitimi, bireylere kişiler arası etkileşimlerde nasıl davranmaları ve konuşmaları gerektiğini öğrenmeye odaklanmış bir terapi tekniğidir (77).

Sosyal beceri müdahaleleri pro-sosyal davranış edinme ve davranışı sergileme üzerine vurgu yapar. Bununla birlikte genellikle bu olumlu sosyal davranışları öğretmek için vazgeçirici olmayan yöntemlerden faydalanmayı öngörür. Bazı sosyal beceri müdahaleleri ise problemlili davranışların azaltılması üzerine odaklanır. Böylece sosyal beceri eğitimi öncelikli dört amaç edinir: sosyal beceri edinmeyi artırma, sosyal beceri performansı geliştirme, problem davranışları azaltma veya ortadan kaldırma ve sosyal becerilerin geliştirilmesi ve devamlılığını sağlama. Genel sosyal beceri eğitim planlamaları terapist ve akran yönetimli olarak nitelendirilebilir. Aynı zamanda bu süreçler edimsel, sosyal öğrenme ve bilişsel davranışsal olmak üzere üç teorik yaklaşım üzerine kurulur (82).

Sosyal beceri eğitimi, bireylerdeki olumsuz davranışların, yani toplum tarafından da uygun görülmeyen topluma ve kişinin kendisine zarar verebilecek davranışların ortadan kaldırılması açısından çok önemli bir yere sahiptir. Sosyal beceri eğitimi, çocukları kötü alışkanlıklardan alıkoyar, uygun olmayan cinselliğe karşı hayır diyebilmelerini sağlar. Bu eğitim aynı zamanda kişilerdeki stresin ve depresyonun azaltılmasını ve ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır (27).

Kişinin sosyal ilişkilerinin sağlıklı bir şekilde kurulabilmesi ve yürütülebilmesi için sosyal beceri eğitiminden yararlanılabilir ve böylece toplum geleneğinin yeniden yapılandırılması sağlanabilir (27).

Çocuk ve gençlerde gözlenen sosyal beceri eksikliğini gidermek amacıyla çeşitli sosyal beceri eğitim programları hazırlanmıştır. Sosyal beceri eksikliğinin temelindeki varsayım, kişilerin bu sosyal becerileri bilmemeleri olduğudur. Bu görüşe dayanarak sosyal beceri eğitimini alan kişilere farklı seçeneklerin, değişik davranış biçimlerinin sunulması ve bunların sonuçlarını görme fırsatının sağlanması gerekir (40).

Sosyal becerilerin birçoğu arkadaş çevresinden veya aileden öğrenilmektedir. Bu öğrenme bilinçli olarak değil kendiliğinden ve örtük olarak gerçekleşmektedir. Örtük öğrenmede birey çevresini gözlemleyerek sosyal becerileri yakınındakilerden alarak uygulamaya başlar. Arkadaş ilişkileri yeterli olmayan çocuklar ancak sosyal beceriyi gözlemleyerek öğrenebilir (57). Bu öğrenme çocuk için yeterli değildir. Bu sebeple çocukların sosyal becerilerinin yeterli ve sağlıklı gelişebilmesi için eğitimin içerisindeki programların hazırlanması gerekmektedir (97, 140).

Sosyal beceri eğitiminin genel amacına baktığımızda, kişi davranışlarını yeterli düzeye ulaştırmak ve sosyal beceri açısından yeterli düzeye sahip olamayan çocuklara yönelik sosyal beceri eğitimini gerçekleştirmektir. Sosyal beceri eğitiminin önemi ve gerekliliği üzerinde durulmaktadır (36, 37). Sosyal beceri eğitiminin diğer amacı ise, kişinin duygu ve düşüncesinin farkında olmasını, olumlu etkileşim kurmasını ve uygun davranışlar sergilemesini sağlamaktır. Kişilerin bunları yapabilmeleri için yorum yapabilme, empati kurabilme ve gerekli olduğunda farklı bilişsel stratejileri kullanabilmeleri gerekir (55). Birçok çocuk bu temel becerileri kendiliğinden kazanamamaktadır. Bu becerilerin kazanılamamasının okul başarısında, sosyal ilişkilerde ve uyum güçlüklerinde etkili bir faktör olabildiği belirtilmektedir (56).

Sosyal beceri eğitimini birçok araştırmacı farklı şekilde tanımlamıştır. Bunlardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Sosyal beceri eğitimi, etkili kişiler arası becerileri öğretmeyi amaçlayarak, sosyal davranışın öğrenildiğini ve yapılandırılmış öğretim yöntemleriyle öğretilbileceğini varsaymaktadır (77).

Sosyal beceri eğitimi, kişilerin sosyal bilgiyi alma, bilgiyi anlamalarına yardımcı olacak davranışların kazandırılmasını hedefleyen ve çoğunluğu davranışçı yaklaşımı kapsayan eğitim biçimi olarak tanımlanmaktadır (203).

Dikmener'in (77) aktardığına göre; Wong ve arkadaşları, sosyal beceri eğitimini, bir dizi yönergenin, model almanın, rol oyunlarının, sosyal pekiştiricilerin ve düzeltici geribildirimlerin bir tedavi odası içinde uygulanmasını içeren bir eğitim yöntemi olarak tanımlamışlardır. Bu farklı tanımlara baktığımızda sosyal beceri

eğitimi, bireyin sosyal davranışlarında, olumlu ve etkili iletişim becerileri geliştirebilmesi için verilen eğitim olarak tanımlanabilir (151).

Sosyal beceri eğitimi altı basamaktan oluşmaktadır. Bunlar;

- 1- Basamak: Öğretilecek olan becerinin tanımlanması olarak ifade edilmektedir. Sosyal becerinin neden önemli olduğu, oluşabilecek olan etkileşimde bu becerinin nasıl yararlı olacağı belirtilmektedir.
- 2- Basamak: Sosyal beceri eğitimi alan çocuğa, model beceri gösterilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.
- 3- Basamak: Çocuğun oluşturulan bir durum içerisinde benzer beceriyi ortaya koyması gerektiği ifade edilmektedir.
- 4- Basamak: Bir eğitimci tarafından yapılan sosyal beceri eğitimine ilişkin, çocuğa geri bildirim sağlanması gerektiği belirtilmektedir.
- 5- Basamak: Kullanılacak olan beceri için küçük grup çalışması ya da çift kişilik çalışma etkinlikleri içerisinde ya da diğer doğal oturumlar içerisinde uygun fırsatların sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır.
- 6- Basamak: Çocukların göstermiş oldukları davranışların gözlenmesi gerektiği ve kazanılmış olan davranışlar için pekiştireç verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (47, 195).

2.6.3. Sosyal Beceri Eğitiminin Uygulandığı Alanlar

Sosyal beceri eğitiminin başta okul ortamı olmak üzere geniş bir uygulama alanı bulunmaktadır. Sosyal beceri eğitimi, şizofren hastalar, sosyal kaygı, zihinsel engelliler, depresyon, ocuk suçluluğu, anorexia nervosa, transsexualizm, öfkenin ifade edilmesi, alkolizm, kafa travmaları ve psikolojik danışma, aile terapisi, yöneticilik eğitimi gibi alanlarda uygulanmaktadır (203).

Uygulandığı alandaki geribildirimlerine bakıldığında sosyal beceri eğitimi, kişinin yaşamının tüm evresinde problemleri çözmede, iletişim sorunlarında, duygusal sorunların giderilmesinde ve kendini ifade edebilmede kullanılmaktadır (63).

Bireyler sosyal beceriyi çeşitli nedenlerle öğrenmemiş olabilirler. Birey o beceriyi öğrenmek için fırsat sahibi olmamış olabilir ya da o beceriyi sergilemekten dolayı kaygı duyabilir. Olumsuz benlik değerlendirmesi, kaygı ve sosyal normlarla

ilgili yetersiz bilgi zayıf sosyal becerinin nedenleri olarak görülmektedir. Bu varsayımlardan hareketle çeşitli sosyal beceri eğitim programları geliştirilmiştir. Goldstein (98), ergenler için “Yapılandırılmış Öğrenme Programı”nı geliştirmişlerdir (98).

Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmek için, bazı sosyal beceri eğitimi programları geliştirilmiştir. Bu programlardan biri de “BLOCKS (Building Lives on Cooperative Knowledge Skills Program)”tur. Bu programın temel amacı, bireylerin diğerleri ile başarılı ilişkiler kurmalarını sağlamaktır. Bu program, işbirliği, sorumluluk, empati ve kendini kontrol gibi beceriler yolu ile, öğrencilerin arkadaşları ve yetişkinler ile olan ilişkilerinde, etkili olma ihtiyacını karşılar (183).

Elliott ve Gresham (81), sosyal beceri eğitiminde kullanılan temel eğitim çeşitlerinin, öğretim, prova, geri bildirim, destek ve azaltma metotları olduğunu ortaya koymuşlardır.

Yapılan literatür taramasında, sosyal beceri eğitimlerindeki değişim süreciyle ilgili şu noktalara işaret edilmiştir:

- Toplum tarafından benimsenmemiş bireyler etraflarından olumlu tepkiler almalarını sağlayacak becerilerden eksiktirler.
- Sosyal beceri eğitimi sonucunda çevre tarafından kabul gören yeni davranış kazanılır.
- Kazanılan yeni davranışlar kişinin çevresindekiler tarafından kabul görmesini sağlar (64).

2.6.4. Sosyal Beceri Kuramları

2.6.4.1. Sosyal Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri

Sosyal öğrenme kuramı, kişi davranışını, bilişsel, davranışsal ve çevresel belirleyicilerin karşılıklı ve sürekli etkileşimleri öncülüğünde ele almaktadır. Bu karşılıklı belirleme sürecine göre, kişiler çevresel güçler tarafından yönetilen güçsüz nesnelere olmamakla beraber, istedikleri her şeyi de yapabilme gücüne sahip özgür nesnelere sahiptir. İnsanlar ve çevre, birbirlerinin karşılıklı belirleyicileri konumundadırlar. Bu kurama göre eğitim, yaşama hazırlıktan çok yaşamın bir parçasıdır ve çocuğun

gelişmesinde sosyal boyutla beraber psikolojik ve fiziksel boyutları da içine almalıdır. Sosyal anlamda yeterli olan kişi, bu boyutlar içinde bağımsız hareket etmeyi ve eleştirel bakmayı becerebilmektedir. Sosyal yetersizlik ise, uygun öğrenme eksikliğinden ve yetişkinler tarafından yanlış davranışların pekiştirilmesinden kaynaklanmaktadır (10).

Sosyal bilişsel öğrenme kuramcılarına göre birincil refleksler dışında kalan bütün davranışlar öğrenme ile kazanılır. Davranışlar doğrudan kendi deneyimlerimizle ya da başkalarını gözleyerek, model alarak öğrenilir (32). Bu modele göre pek çok sosyal davranış öğrenilir. Özellikle gelişim yıllarında çocuklar hayatlarındaki diğer davranışlarını taklit ederek öğrenirler (54).

Sosyal öğrenme kuramı, çevresel koşullar karşısında kişinin pasif olmadığını, aksine kişinin düşünerek, plan yaparak, karşılaştırmalarda bulunarak, yorum ve değerlendirmeler yaparak tepkide bulunduğunu savunmaktadırlar (52).

Sosyal öğrenme kuramcıları davranışları sosyal çevre ile bağlantılı olarak incelemekte, çevresel etkenler ve sosyal ilişkiler üzerinde odaklanmaktadır. Bandura (32), farklı bir yaklaşımla insan davranışlarının, dışsal olaylar ile kişisel donanım gibi kişisel belirleyicilerin karşılıklı etkileşimlerinin bir sonucu olduğunu vurgulamıştır.

2.6.4.2. Davranışçı Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri

Davranışçı araştırmacılar tüm insan davranışlarının öğrenilmiş olduğunu savunurlar. Kişiyi anlamak için onun davranışlarını ve hareketlerini inceleyip, davranışı belirleyen sebepleri bulmak mümkündür. Davranışların sebepleri yordama yapıldıktan ve anlaşıldıktan sonra kontrol edilebileceği savunulmaktadır (136).

Bu kurama göre sosyal becerisi yeterli olan bireyler, çevresi tarafından kabul edilirler, beğenilirler ve davranışları tekrar etmekte başarılıdırlar. Sosyal beceri seviyesi yeterli olmayan bireylerde ise, davranışlar tam olarak kazanılamamıştır, kişi uygun davranışları sergileyemez, toplum tarafından reddedilir ve pekiştirilmez. Yani kişide uygun ve yeterli sosyal davranış oluşmamıştır. Bu kişinin olumlu davranışlar sergilemesi sağlanmalı ve bu olumlu davranışlar çevresi tarafından pekiştirilmelidir (20).

2.6.4.3. Bilişsel Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri

Bilişsel yaklaşım kuramına göre insanların yaptıkları davranışları erken yaşlardan bu yana yaşadıkları tecrübeler belirler. Kişi küçüklüğünde, bazı değer yargıları kazanır. Bu değer yargıları anne, baba ve kişinin etrafındaki yetişkin insanlar tarafından aşılır. Kişilerin küçüklüğünde iyi bir birey olma, yakın çevresi tarafından korunma, çevresi tarafından sevilme gibi gereksinimlere ihtiyaç duyar ve çocuk bu gereksinimlerini karşılayan insanların değerlerini benimser ve kabullenir (136). Sosyal beceri eksikliği yaşayan bireyler aslında bilişsel yetersizliklerden ötürü bu durumdadırlar (21). Bu bireyler sosyal ortamlarda ne yapmaları gerektiğini bilmemektedirler. Bireylerin zihinlerinde bilişsel senaryolar vardır. Bu senaryolar, bireylerin davranışlarının uygun olmasını ve olayları daha iyi anlamalarına yardımcı olur. Bu kurama göre eğitim daha çok kişinin bilişsel yeterliğini arttırmaya yönelik verilmelidir (22).

2.6.4.4. Psikanalitik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri

Bu yaklaşıma göre, çocuğun benlik algısı insan ilişkileri ile oral kimlik kazanımıyla alakalıdır. Çocuğun kendisiyle ailesi arasında odipus karmaşası gibi dönemlerin iyi bir şekilde geçirilmesi ile olumlu denge sağlanır. Sosyal yeterlilik ve yetersizliğe bakıldığında; sosyal yeterlilik, başarılı bütünleşme ve sağlıklı enerji olarak bu kuram tarafından açıklanmıştır. Sosyal yetersizlik ise, aileye bağımlılık, kaygı, kimlik çatışması, sevilme korkusu gibi yaşanan travmalardan kaynaklanmaktadır (10).

Psikanalitik modele göre, insan davranışlarını anlamak için içsel işlemleri analiz etmek gerektiği belirtilmekte ve fiziksel aktivitelerin bilinçaltının bir sonucu olduğu savunulmaktadır. Benlik saygısının gelişmesi, çocukluk ilişkileri ve erken kimlik kazanmayla ilgilidir. Olumlu denge, aile ve çocuk arasındaki kritik evrelerin sağlıklı atlatılmasıyla gerçekleştiği belirtilmektedir.

2.6.4.5. Hümanistik Öğrenme Kuramı ve Sosyal Beceri

Sosyal beceriler, diğer yaklaşımlar tarafından ele alınmış olsa bile kuramsal bakış yönünden tutarlılık vardır. Sosyal beceri araştırmacıları, sosyal becerilerde ana rolün bilgiyi alma ve bilgiyi gönderme becerilerinin olduğu konusunda hem fikir

olmuşlardır. Sosyal becerilerin temelinde iletişim becerileri ve insanlar arasındaki ilişkiler bulunmaktadır. Bu ilişkiler sosyal becerilerde temel yapıyı oluşturmaktadır. Bununla birlikte sözsüz gerçekleştirilen iletişim yolları da ölçülmeye çalışılmış ve sözsüz iletişim becerilerinin de önemli olduğu belirtilmiştir (157).

Hümanistik yaklaşıma göre sosyal yeterlik, birey olarak kendini anlama, iyi vatandaş olma, sorumluluk sahibi olma, duygusal iyilik ve değişikliklere uyum sağlama, diğerlerinin ilgisini kaybetmeden hedefleri yakalayabilme ve insanları sevebilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (10).

Sosyal beceriler bir bütün olarak ele alındığı gibi daha fazla detaylandırılarak alt boyutlara ayrılmış ve sözü edilen alt boyutlar, açıklamaları ile birlikte aşağıda verilmiştir (106).

2.6.5. Sosyal Beceri Boyutları

Calderalla ve Merrell (51), yaptıkları çalışmada sosyal beceri boyutlarını beş gruba ayırmıştır. Bu beceriler aşağıda verilmiştir;

- **Akranlarla ilişki becerileri:** Çevresindekileri takdir etme, çevresindekilere yardım etme ve çevresindekilerin yardımını isteme, oyun ve etkinliklerde arkadaşlarını da davet etme, kendisinin ve arkadaşlarının haklarını savunma, iyi ve çabuk arkadaş ortamı kurabilme, yaptıkları etkinliklerde liderlik üstlenebilme, etrafındakilerle iletişime geçme ve tartışabilme gibi faktörler arkadaşlık ilişkilerini olumlu etkilemektedir (51).
- **Kendini kontrol etme becerileri:** Sinirini kontrol altına alma, sorunlara karşı serinkanlı olma, belirlenmiş olan kurallara uyum sağlama, farklı düşüncelerde uzlaşabilme, eleştirilere açık olma gibi faktörler kendini kontrol etme becerileri arasındadır (51).
- **Akademik beceriler:** Kendi başına çalışabilme ve kendi başına görevi tamamlayabilme, eğiticiyi dinleme ve eğiticinin direktiflerini uygulayabilme, rekreatif faaliyetleri iyi bir şekilde gerçekleştirme, ihtiyaç durumunda çevresinden yardım isteyebilme gibi kişilerin başarılı olmalarını sağlayan becerilerdir (51).

- **Uyma becerileri:** Direktiflere uyma ve takip etme, paylaşmayı bilme, sorumluluklarını yerine getirme, yapılan eleştiriye sağlıklı tepkiler verme gibi davranışları kapsamaktadır (51).
- **Atılganlık becerileri:** Çevresindekilerle iletişim kurmak için girişim gösterme, etkinlik yapmak için çevresindekileri davet etme, kendisine güzel şeyler söyleme ve güzel şeyler yapma, tereddüte düştüğü durumlarda sorabilme, cinsiyet ayrımı yapmadan iletişim kurabilme, kendini tanıtabilme gibi beceriler yer almaktadır (51).

Diğer bir sınıflama da Gresham ve Elliott (102), tarafından geliştirilmiş olan “Sosyal Beceri Değerlendirme Sistemi” ölçeğinde yapılmıştır. Bu sınıflamaya göre sosyal beceri boyutları aşağıda yer alan beş alt kategoriye ayrılmıştır.

- **İşbirliği becerileri:** Çevresindekilere yardım edebilme, araç-gereçlerini paylaşma, kurallara ve direktiflere uyum sağlama becerilerinin içerir (102).
- **Atılganlık becerileri:** Çevresindeki bireylere soru sorma, kendini tanıtabilme ve kendi haklarını uygun bir şekilde savunabilme gibi davranışları içerir (102).
- **Özkontrol becerileri:** Etkinlik ve faaliyetler sırasında yapılan fiziksel temaslara uygun tepki verme, kendini kontrol edebilme ve sinirlerini kontrol altına alabilme, tartışmalarda ortak yol bulabilme gibi becerileri içerir (102).
- **Empati becerileri:** Çevresindekilere karşı sorumluluklarını bilme, çevresindekilere karşı duyarlı olma ve çevresindeki kişilerin yerine kendini koyarak sorunları çözebilme becerilerini içerir (102).
- **Sorumluluk becerileri:** Çevresindeki kişilerin isteklerine ve çevresindeki bireylerin kuralları karşısında uygun tepkiler göstererek kurallara ve ortamın gerektirdiği sorumlulukları yerine getirebilme becerilerini içerir (102).

Sosyal beceri kavramı çok boyutlu bir kavram olarak ele alınmakta ve sosyal becerinin altı alt boyutu olduğu ileri sürülmektedir (65). Riggio (157), sözel olmayan mesajlarla iletişim konusuyla ilgilenmiştir. Özellikle duyusal mesaj gönderme ve alma yeteneğinin sözel olmayan sosyal becerilerle ilgili olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte sosyal becerileri üç geniş kavram üzerinden duygusal (sözsüz) ve sosyal (sözlü) iletişim olarak açıklamıştır. Bu üç kavram, anlatımcılık (kodlama), duyarlılık (kod çözme) ve kontroldür (205).

Duygusal ve sosyal iletişimi bu üç kavram üzerinden değerlendirildiğinde altı boyut ortaya çıkmıştır (157):

2.6.5.1. Sosyal Becerinin Alt Boyutları

- 1- Duyuşsal Anlatımcılık
- 2- Duyuşsal Duyarlılık
- 3- Duyuşsal Kontrol
- 4- Sosyal Anlatımcılık
- 5- Sosyal Duyarlılık
- 6- Sosyal Kontrol (38).

2.6.5.1.1. Duyuşsal Anlatımcılık

Kişilerin sözel olmayan iletişim becerilerini, duygusal mesajları gönderme becerilerini ölçmektedir (150). Bu boyut kişinin duygusal durumlarını uygun olarak ifade etme ve insanlar arasındaki yönelime ilişkin tutumlarını sözel olmayan bir şekilde ifade edebilme becerilerini kapsamaktadır (157). Duygusal anlatım becerisine sahip bireyler, canlı, enerjik ve duygusal açıdan doludurlar. Yoğun şekilde duygusal anlatım becerisine sahip bireyler, başkalarını heyecanlandırma yeteneğine sahiptir çünkü onlar bu duygularını diğerlerine geçirebilme yeteneklerine sahiptirler. Duygusal spontanlıkları yüzünden duygusal kontrollerini kaybedebilirler (94). Bu beceri alanı iyi olan kişilerin duygusal kontrollerinin yetersiz olabildiği bilinmektedir (144). Örneğin, sıklıkla yüksek sesle gülerim (75).

2.6.5.1.2. Duyuşsal Duyarlılık

Başkalarının sözel olmayan mesajlarını alma ve çözümleyebilme becerilerini ölçmektedir (157). Duygusal duyarlılığa sahip bireyler, başkalarının duygusal ipuçlarıyla ilgilenmek ve onları gözlemek konusunda çok dikkatli davranırlar. Duygusal iletişimleri hızlı ve etkili şekilde çözümlenmeleri nedeniyle, başkalarının duygularından kolay şekilde etkilenirler (159). Başkalarının duygularını sezme bakımından yeteneklidirler. Başkalarının duygusal durumlarına çok hassastırlar, onların duygusal durumlarına katılırlar, sempattırlar, bağlı olduğu gruba tabidirlar, özgüveni yüksektir ve özgür fertler olarak tanımlanmaktadır (157). Örneğin, bireyleri mutlu eden unsurların ne olduğunu bilmekle ilgiliyim (75).

2.6.5.1.3. Duyuşsal Kontrol

Duyuşsal kontrol, insanların duygularını yani sözel olmayan düşüncelerini vücut dilleriyle, gözleriyle ve mimikleriyle karşısındaki kişilere aktarmasıdır. Duyuşsal kontrol, bireylerin o anki ruh hallerini hissettikleri gibi değil kendi istedikleri gibi karşısındakilere aktarabilmesini sağlar. Yani diğer bir tabirle bu tür kişiler tam bir aktördür ve duruma göre istediği hissi gösterebilirler. Bu bireyler kendilerini daha iyi kontrol edebilirler, rahattırlar ve özgüvenleri yüksektir. Bu tür bireyler yapmacık davranabilirler, üzüntülerini sevinçlerini gizleyebilirler ya da zıt duyguları yansıtabilirler (157). Fazla duygusal kontrollü bireyler içten ve aşırı fazla duygu durumlarını göstermek konusunda da kontrollü davranmaktadırlar (176). Örneğin, hissettiğim asıl duygularımı karşımdaki bireylerden gizleyebilirim (75).

2.6.5.1.4. Sosyal Anlatımcılık

Sosyal anlatımcılıkta bireyler sözel yolla sosyal iletişim kurma becerilerini kapsamakta ve ölçmektedir (157). Yani bu alt ölçek kişilerin başkalarıyla yaklaşabilme becerilerini ölçer. Sosyal anlatımcılık düzeyi yüksek olan bireylerin sözel zekâları daha gelişmiştir. Sosyal anlatımcılığı yüksek bireyler, sosyal kontrol düzeyleri düşük bireylerdir. Bu bireyler herhangi bir konu ya da alana gerek duymaksızın kendiliğinden konuşma başlatıp devam ettirebilirler ve konuşmaları istedikleri gibi yönlendirebilirler (157). Bu bireyler çevresinde kabul gören ve sosyalleşme bakımından gelişmiş kişilerdir. Çünkü iletişim kurma becerileri üst seviyededir (175). Bu tip bireyler, sıcakkanlıdırlar ve toplum tarafından sevilen bireylerdir (157). Örneğin, çoğu zaman iletişimi ilk önce ben başlatırım (75).

2.6.5.1.5. Sosyal Duyarlılık

Bu bireyler duygularının etkisinde daha fazla kalan bireyleridir. Gerilim ve içsel çatışmaları daha fazla yaşarlar. Sosyal duyarlılık seviyesi fazla olan bireyler çevresindekilere karşı daha dikkatli ve çevresindekilerle daha ilgilidir (204). Bu tip kişiler toplumsal kural ve olgulara karşı daha hassas ve daha ilgilidir, toplumsal davranışların uygunluğu konusunda daha fazla dikkatlidirler (157). Bunun yanı sıra mesajı anlama, çözme, uygun davranış normlarını takip etme ve uygulama gibi özelliklere sahiptir (204). Sosyal duyarlılık düzeyi aşırı fazla kişiler ise, gerçekleştirdiği her davranışın uygunluğu konusunda takıntılıdırlar. Bu da kişide içe

dönüklüğe ve aşırı kaygılanmaya yol açar. Bu tür bireylerin etkileşim ve iletişimi sağlıklı değildir (175). Örneğin, etrafımdaki insanların ruh hallerinden çok etkilenirim (75).

2.6.5.1.6. Sosyal Kontrol

Sosyal kontrol becerisi, bireyin iletişim esnasındaki etkileşimin kontrol edilebilmesi ve yönlendirilebilmesi konusunda bireylere katkı sağlar. Sosyal kontrol, girişkenlik, içtenlik, rahat davranma, tutarlılık gibi özelliklerle alakalıdır. Bu beceri seviyesi yüksek olan kişiler, çevresine uyumlu bireylerdir, davranışlarını duruma ve kişilere göre değiştirebilirler, sıcakkanlıdırlar, öz güvenleri yüksektir ve sosyal açıdan akıllıdırlar (157). Bu bireyler farklı rollere bürünebilirler, ayrı bir duruşa sahiptirler (175). Sosyal kontrol seviyesi düşük olan kişiler, duygularını ifade etmekte zorlanırlar, çevresindekilerle iletişim kurmakta zorluk çekerler. Bu nedenlerden dolayı sosyal kontrol becerisine sahip olmak önem taşımaktadır (157). Örneğin, her türlü insanla rahat ederim (75).

Yukarıda ifade edilmiş olan sosyal becerinin altı alt boyutu sosyal becerileri genel olarak ifade etmektedir. Yukarıdaki becerilere sahip olan ve bu becerileri dengede tutabilen kişilerin sosyal beceri açısından yeterli olduğu savunulmaktadır (157).

2.6.6. Sosyal Beceri ve Spor İlişkisi

Spor, hem bireysel hem de grup halinde yapılan bir etkinlik olmasından ötürü, spor yapan bireyler çevresindeki diğer bireylerle sürekli iletişime geçme gerekliliği ve isteğinden dolayı kişinin sosyal olarak gelişmesini sağlamaktadır. Özellikle takım halinde yapılan sporlar farklı karakterde insanların bir araya gelmesini sağlamaktadır. Farklı karakterde insanlarla kurulan iletişim de bireylerin sosyal beceri açısından daha tecrübeli ve farklı davranışlar öğrenip uygulamasına olanak sağlamaktadır. Farklı bireylerin düşünceleri, duyguları ve davranışları kişilerin sosyal açıdan gelişmesine katkı sağlar. Spor, kişinin kendi kendine monoton yaşamından kurtularak farklı bireylerle sosyal ilişkilere girmesine ve iletişim kurmasını sağlar. Bu açıdan spor dostlukların pekişmesini, yeni dostlukların edinilmesini sağlar ve kişinin sosyal açıdan daha aktif birey haline gelmesini sağlar (62).

Spor bireylerin çevresindekilerle etkileşimde bulunarak bireyin kendini ifade edebilmesini ve bireyin psiko-sosyal açıdan gelişmesine olanak sağlar Kişilerin kendine güven duygusunun gelişmesini, doğruluk ve dürüstlük gibi ahlaki davranışlarının gelişmesine katkı sağlar. Tüm bu açılardan bakıldığında spor ve sportif faaliyetler, toplumun ve kişilerin birbirleriyle kaynaşmasını ve kenetlenmesine yardımcı olur (199).

Sosyal becerinin gelişmesinde bireylerin rol öğrenmeleri çok önemli bir etkidir. Bireyler spor yoluyla veya başka yollarla çevresindeki kişilerin sosyal becerilerini gözlemlemekte ve taklit yoluyla öğrenmektedir. Bu tür faaliyetler dostluğu, komşuluğu, işbirlikçi çalışmayı ve liderlik rollerini bireye kazandırmaktadır (138).

Sosyal beceri seviyeleri yüksek sporcular, çevresindeki çocuklara ve öğrencilere ya da kendisini izleyen kişilere örnek olmasından dolayı özellikle elit sporcuların sadece sportif beceri açısından değil aynı zamanda sosyallik ve toplumsal değerlere uyma açısından düzgün ve örnek sporcular olmalıdır (189).

Kısaca belirtmemiz gerekirse oyun, etkinlik ve spor, kişinin sosyal açıdan gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Çünkü sosyal beceriler gözlem yoluyla kişiler tarafından kazanılabilecek becerilerdir. Bu da insanların birbirleriyle etkileşim halinde olmasının önemini, yani aynı zamanda sporun önemini bir kez daha ortaya koymaktadır.

2.6.7. Sosyal Beceri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar

Özgecan Ergun-Sosyal latin danslarının beden algısı, öz-yeterlik ve sosyal beceri üzerine etkisinin incelenmesi-Yüksek Lisans. Manisa:2017

Emre Makar-Spor eğitimi gören öğrencilerin, sosyal beceri, fiziksel benlik algısı ve fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi-Yüksek Lisans. Bartın:2016

Dilek Uzunçayır-Özel gereksinimli bireylerde su içi aktivitelerin sosyal beceri ve yaşam kalitesine etkisi-Yüksek Lisans. İstanbul:2016

Murat Fındık-Takım sporu yapanlarla bireysel spor yapanların sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması-Yüksek Lisans. Mersin:2016

Emel Şenol-Beden eğitimi ve spor öğretmenliği öğrencileri ile eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin incelenmesi-Yüksek Lisans. Kahramanmaraş:2015

Tuğba Yaman-Beden eğitimi ve oyunun hafif düzey zihinsel engelli bireylerin sosyal beceri kazanımları üzerine etkisinin araştırılması-Yüksek Lisans. Burdur:2015

Hüseyin Bilgen-Gençlik merkezinde yürütülen kurslara katılan gençlerin iletişim becerisi ve sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi (Ankara ili Yenimahalle örneği)-Yüksek Lisans. Ankara:2014

Vahit Çiriş-Spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması-Yüksek Lisans. Kütahya:2014

Cansu Çamur-İşitme engelli öğrencilerden sportif müsabakalarda mücadele edenler ile etmeyenlerin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması-Yüksek Lisans. Ankara:2013

Hali Evren Şentürk-Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin ders içi tutum ve davranışları ile kullandıkları özel öğretim yöntemlerinin, ortaöğretim öğrencilerinin beceri öğrenmeleri ile spor alışkanlığı kazanımları üzerine etkileri-Yüksek Lisans. Muğla:2012

Çiğdem Tapmaz-Halk oyunları çalışmalarının ilköğretim beşinci sınıf (10-11 yaş gurubu) öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi-Yüksek Lisans. Balıkesir:2012.

Süleyman Yıldırım-Lisanslı olarak takım sporu ve bireysel spor yapan ile spor yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin karşılaştırılması-Yüksek Lisans. Bolu:2011

Ziya Bahadır-Beden eğitimi ve sporda kullanılan farklı öğretim yöntemlerinin (işbirliğine dayalı öğrenme ve alıştırma yöntemi) öğrencilerin ders tutumlarına ve sosyal becerilerine etkisi-Yüksek Lisans. Ankara:2011

Selahattin Akpınar-Spor federasyonlarında çalışanların, sosyal beceri, iş doyumunu ve problem çözme yeterlilikleri üzerine bir araştırma-Doktora Tezi. Ankara:2010

Melih BALYAN-İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması-Doktora. İzmir:2009

Mehmet Çağrı Çetin-Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin karar verme stilleri, sosyal beceri düzeyleri ve stresle başa çıkma biçimlerinin bazı değişkenler açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi-Doktora Tezi. Ankara:2009

Savaş Duman-Almanya’da yaşayan 13-16 yaşları arasındaki spor yapan ve spor yapmayan Türk öğrencilerinin uyum düzeylerinin belirlenmesi ve karşılaştırılması - Doktora. Ankara:2008

Mustafa Tunçel-Beden eğitimi ve spor yüksekokulu ile eğitim fakültesi öğrencilerinin kişisel ve sosyal uyum düzeyleri-Yüksek Lisans. Ankara:2005

Züleyha Avşar-Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin sosyal beceri düzeyleri-Yüksek Lisans. Bursa:2004

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin çeşitli değişkenlere göre sosyal beceri düzeylerinin araştırılmasıdır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeline yer verilmiştir. Tarama modeli, geçmiş zamanlarda olmuş ya da günümüzde devam eden bir durumu var olma şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (118). Bunun yanı sıra tarama araştırması, yapılan diğer araştırmalara göre kıyaslandığında daha fazla örneklem üzerinde yapılmaktadır ve bu tür araştırma biçiminde bir olay ya da konu hakkında deneklerin düşünceleri, ilgileri, tutumları ve becerileri gibi özelliklerini ortaya koymaktadır. Buna bağlı olarak ankete katılan bireylerin sosyal becerileri bağımlı değişken olarak düşünülmüş araştırma boyunca bu değişken üzerinde etkili olabileceği varsayılan bazı bağımsız değişkenlere göre (sınıf seviyesi, gelir düzeyi, cinsiyet, spor tesisi durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, lisanslı olarak spor yapma durumu) ortaokul (6.,7. ve 8. sınıf) öğrencilerinin sportif faaliyetlere katılım düzeyleri ve sosyal beceri düzeyleri analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçek 12-14 yaş gruplarını kapsamasından dolayı ortaokul 5. sınıf öğrencileri araştırmaya dâhil edilmemiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, 2016-2017 eğitim-öğretim yılı içerisinde Kütahya ilinde bulunan ortaokul 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuştur.

Çalışmanın örneklemini, uygun örneklem yöntemi ile seçilen ve istekli olarak anket çalışmasına katılan Kütahya ili Gediz ilçesine bağlı tüm ortaokullardan seçilen 639 öğrenciden oluşan 6., 7. ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Çalışma evreni ulaşılabilen evrendir ve somuttur. Araştırmacının, ya doğrudan gözleyerek ya da ondan seçilmiş bir örnek küme üzerinde yapılan gözlemlerden yararlanarak, hakkında görüş bildirebileceği evren çalışma evrenidir (118). Bu çalışma kapsamında da Kütahya ilinde bulunan ortaokullardaki öğrenciler ulaşılabilen somut evren olarak çalışma kapsamında düşünülmüştür.

3.2.1. Çalışma Grubu

Çalışmaya 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Kütahya ili Gediz ilçesinde bulunan 639 ortaokul 6., 7. ve 8. sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışma grubunu oluşturan 639 öğrencinin cinsiyet, sınıf seviyesi, spor branşı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, gelir düzeyi, spor yapma yılı ve spor tesisi durumuna göre katılım sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3.1: Öğrenci sayıları ve değişken dağılımları

Cinsiyet	Kız= 257		Erkek= 382		
Sınıf seviyesi	6. sınıf= 254		7. sınıf= 235	8. sınıf= 150	
Spor branşı	Hayır= 435	Futbol= 148	Voleybol= 23	Atletizm= 12	Diğer= 21
Spor tesisi	Var= 409		Yok= 230		
Baba eğitim durumu	İlkokul= 168	Ortaokul= 221	Lise= 200	Üniversite= 45	Lisansüstü= 5
Anne eğitim durumu	İlkokul= 304	Ortaokul= 246	Lise= 71	Üniversite= 14	Lisansüstü= 4
Aile gelir düzeyi	Çok kötü= 7	Kötü= 12	Orta= 194	İyi= 310	Çok iyi= 116
Spor yapma yılı	1 yıl= 211	2 yıl= 114	3 yıl ve üzeri= 311		

3.3. Protokol

Yapılan alan taramaları sonrasında, spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin araştırılması konusunda mevcut çalışmaların az olduğu ve çalışma konusunun önemi düşünülerek, çalışmanın yapıldığı alana fayda sağlayacağı düşüncesi ile bu çalışmanın yapılmasına karar verilmiştir.

Yapılan çalışmanın öncesinde ve çalışma sırasında çalışmaya katılacak öğrencilerin bağlı olduğu resmi kurumlarla görüşülmüş, gerekli izinler alınmış, anket formunu dolduracak öğrencilere gerekli ön bilgilendirme yapılmış, ankete katılacak öğrencilerin gönüllü olmasına dikkat edilerek anket formu uygulanmış ve formlar toplanmıştır.

Elde edilen veriler öncelikle Microsoft Excel veri tabanında düzenlenmiş ve hatalı anketler çıkarılmıştır. Daha sonra ise veriler SPSS 20.0 veri setine girilerek analiz gerçekleştirilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama sürecinde iki adet ölçme aracı kullanılmıştır. İlk aşamada öğrencilerin kişisel bilgilerini ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Kişisel Bilgiler Formu” (KBF), araştırmanın ikinci aşamasında ise öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini değerlendirmek için Matson, Rotatory ve Hessel tarafından geliştirilen “Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır (189).

3.4.1. Kişisel Bilgiler Formu

“Kişisel Bilgiler Formu”, araştırma boyunca bağımlı değişken olarak tanımlanan ve öğrencilerin sosyal becerileri üzerinde etkisi olabileceği varsayılan bağımsız değişkenler düşünülerek oluşturulmuştur. Bu bölümde katılımcıların baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, cinsiyet, gelir düzeyi, spor tesis durumu, sınıf seviyesi, lisanslı müsabakalara katılma durumu gibi maddeler yer alacak biçimde yapılandırılmıştır. Araştırma boyunca bu değişkenlerle öğrencilerin sosyal becerileri arasındaki ilişkiler incelenmiştir.

3.4.2. Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği

Bu ölçek Matson, Rotatory ve Hessel tarafından 1983 yılında geliştirilmiştir ve 2003 yılında Bacanlı ve Erdoğan tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır (23).

3.4.2.1. Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Puanlanması, Güvenirliği ve Geçerliliği

Geçerlik ve güvenirlilik çalışmaları kapsamında 47 maddeden oluşan ölçme aracının iki ayrı faktörde toplandığı görülmektedir. Bacanlı ve Erdoğan (23) tarafından bu faktörler, olumlu sosyal davranışlar ve olumsuz sosyal davranışlar olarak gruplandırılmıştır. 23 maddeden oluşan olumsuz davranışlar (Faktör I) için Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısını 0.68 ve 24 maddelik olumlu sosyal davranışlar (Faktör II) için Croanbach Alpha iç tutarlılık katsayısını 0.74 olarak hesaplanmışlardır. Bu bulgular araştırmada kullanılacak olan ölçme aracının güvenilir sonuçlar vereceğini

ortaya koymaktadır. En son şekliyle 47 maddelik ölçekte yer alan 2., 3., 4., 5., 6., 9., 12., 13., 15., 17., 18., 21., 24., 25., 29., 31., 32., 33., 38.,41., 42., 45. ve 47. maddeler olumsuz sosyal davranışlar (Faktör I) ile ilişkili iken 1., 7., 8., 10., 11., 14., 16., 19., 20., 22., 23., 26., 27., 28., 30., 34., 35., 36., 37., 39., 40., 43., 44., ve 46. maddeler olumlu sosyal davranışlarla (Faktör II) ilişkili olarak yapılandırılmıştır (189).

3.5. İstatistiksel Yöntem

Verilerin bilgisayar ortamına girilmesi ve grafiklerin çizilmesinde Windows için Microsoft Excel 2007, verilerin analiz kısmında ise Windows için SPSS 20.0 paket programı kullanılmış olup tez taslağının oluşturulmasında ve yazımında Microsoft Word 2007 paket programı kullanılmıştır.

Verilerin dağılımlarıyla ilgili öncelikli olarak normallik testi olan “Kolmogorow-Smirnov” testi yapılmıştır ve verilerin Non-Parametrik yapıyı desteklediği ortaya çıkmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin dağılımları ve yüzdeleri “Tanımlayıcı İstatistik (Descriptive Statistics)” ile belirlenmiştir. Katılımcıların “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” alt boyutlarına ilişkin, sosyal beceri düzeyleri arasında önemli bir fark olup olmadığını araştırmak için, $\alpha= 0.05$ anlamlılık düzeyinde “Kruskal-Wallis” testi uygulanmıştır.

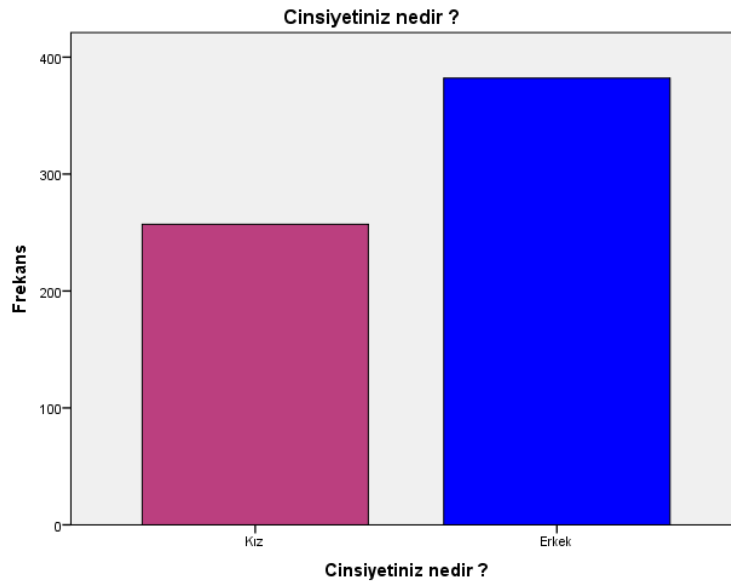
Çalışmaya katılan öğrencilerin “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” alt boyutlarına ilişkin cinsiyet, sınıf seviyesi, spor tesisi durumu, spor yapma yılı, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, aile gelir seviyesi ve spor yapma yılı değişkenleri arasında önemli bir fark olup olmadığını araştırmak için $\alpha= 0.05$ anlamlılık düzeyinde “Mann Whitney-U” testi uygulanmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Katılımcıların Genel Özellikleri

4.1.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

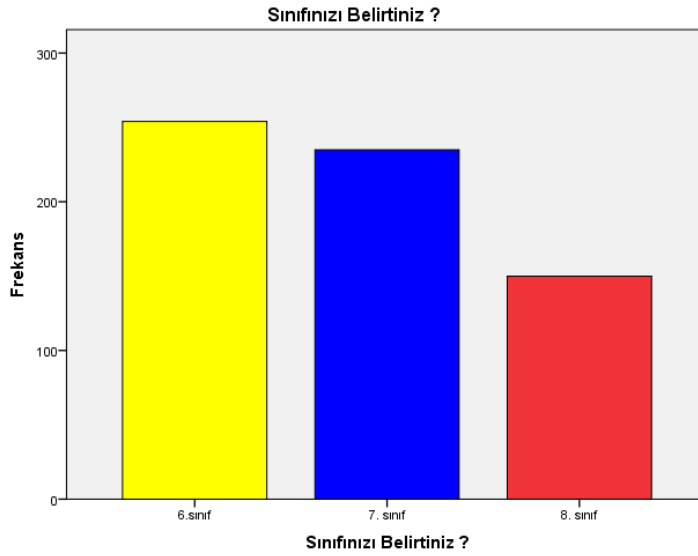
Katılımcıların “Cinsiyet” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %40.2’sinin (n=257) “Kız”, %59.8’inin (382) ise “Erkek” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 1).

Grafik 4.1: Katılımcıların cinsiyet değişkenine ilişkin bilgilerinin dağılımı

4.1.2. Sınıf Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

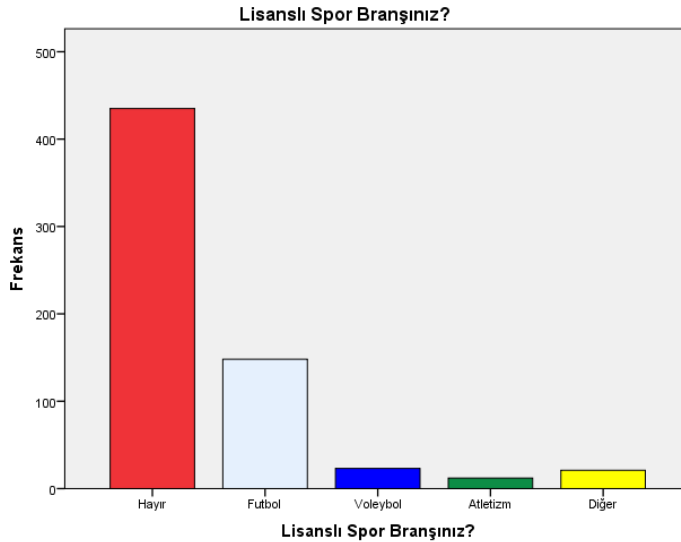
Katılımcıların “Sınıf” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %39.7’sinin (n=254) “6. sınıf”, %36.8’inin (n=235) “7. sınıf” ve %23.5’inin (n=150) “8. sınıf” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 2).

Grafik 4.2: Katılımcıların sınıf değişkenine ilişkin bilgilerinin dağılımı

4.1.3. Lisanslı Spor Branşı Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

Katılımcıların “Lisanslı Spor Branşı” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %68.1’inin (n=435) “Hayır”, %23.2’sinin (n=148) “Futbol”, %3.6’sının (n=23) “Voleybol”, %1.9’unun (n=12) “Atletizm” ve %3.3’ünün (n=21) “Diğer” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 3).

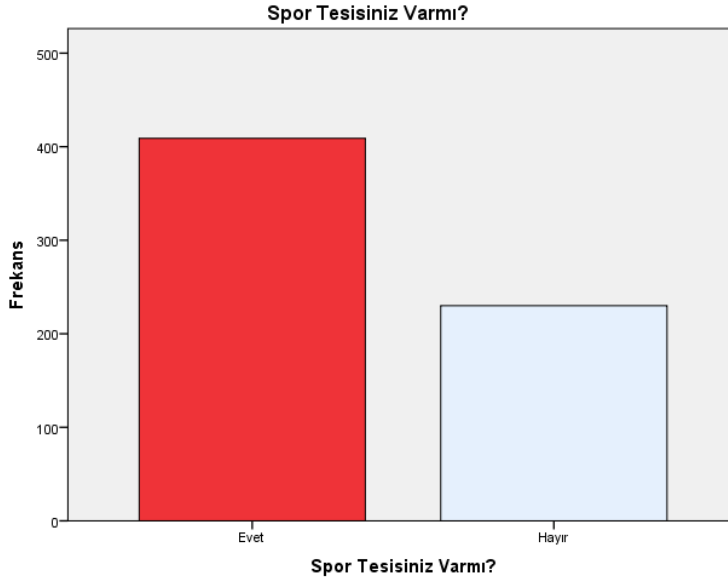

Grafik 4.3: Katılımcıların lisanslı spor branşı değişkenine ilişkin bilgilerin dağılımı

4.1.4. Okulunda Spor Tesisi Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

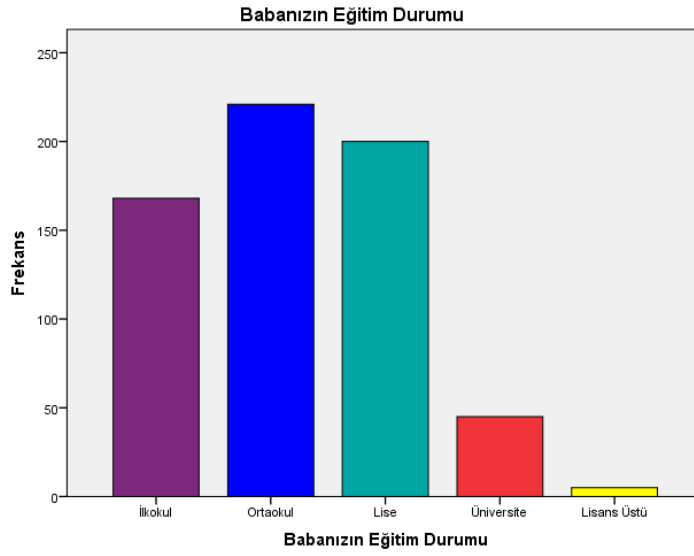
Katılımcıların okulunda “Spor Tesisi Durumu” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %64.0’ının (n=409) “Evet” ve %36.0’ının (n=230) “Hayır” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 4).

Grafik 4.4: Katılımcıların okulunda spor tesisi durumu değişkenine ilişkin bilgilerin dağılımı

4.1.5. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

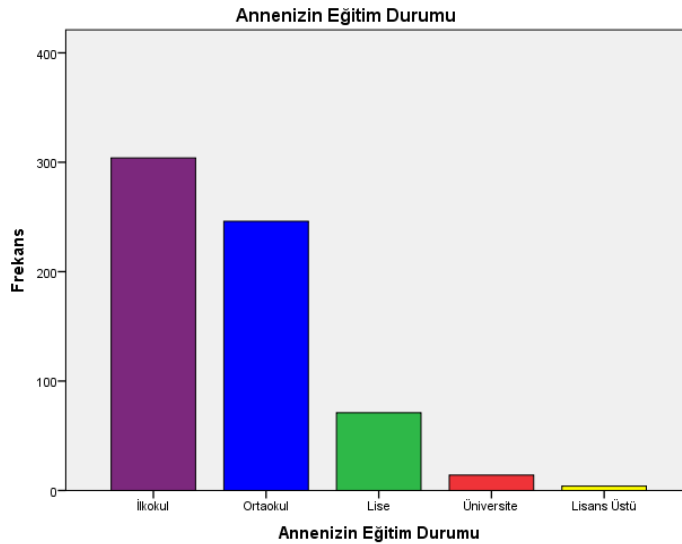
Katılımcıların “Baba Eğitim Durumu” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %26.3’ünün (n=168) “İlkokul”, %34.6’sının (n=221) “Ortaokul”, %31.3’ünün (n=200) “Lise”, %7.0’ının (n=45) “Üniversite” ve %0.8’inin (n=5) “Lisansüstü” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 5).

Grafik 4.5: Katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine ilişkin bilgilerin dağılımı

4.1.6. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

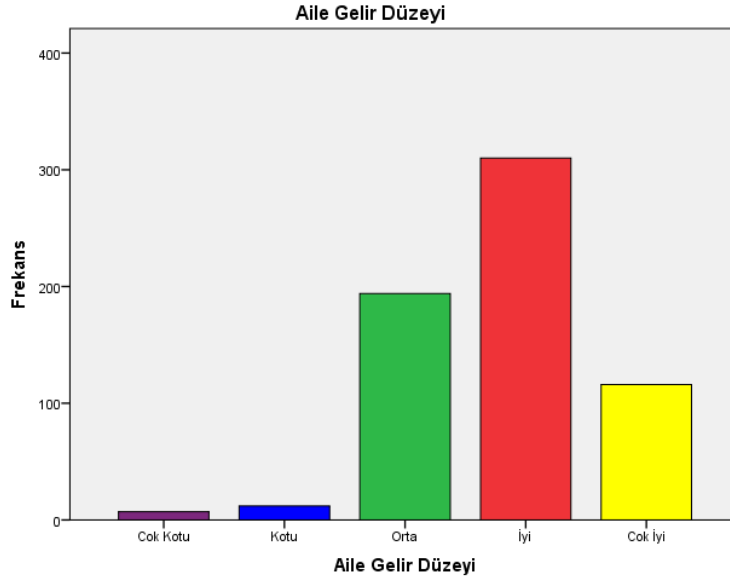
Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %47.6’sının (n=304) “İlkokul”, %38.5’inin (n=246) “Ortaokul”, %11.1’inin (n=71) “Lise”, %2.2’sinin (n=14) “Üniversite” ve %0.6’sının (n=4) “Lisansüstü” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 6).

Grafik 4.6: Katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine ilişkin bilgilerin dağılımı

4.1.7. Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Katılımcıların Genel Özellikleri

Katılımcıların “Aile Gelir Düzeyi” değişkenine göre dağılımlarına bakıldığında; %1.1’inin (n=7) “Çok kötü”, %1.9’unun (n=12) “Kötü”, %30.4’ünün (n=194) “Orta”, %48.5’inin (n=310) “İyi” ve %18.2’sinin (n=116) “Çok iyi” olduğu belirlenmiştir (Bkz. Grafik 7).

Grafik 4.7: Katılımcıların aile gelir düzeyi değişkenine ilişkin bilgilerin dağılımı

4.2. Veri Toplama Aracının Örneklem Grubu İçin Güvenirlik Sonuçları

Çalışmada kullanılan veri toplama aracının örneklem grubu için güvenilirliğin test edilmesi için “Cronbach Alpha” hesaplanması yöntemi kullanılmıştır. Buna göre veri toplama aracının örneklem grubu için güvenilir (.74) olduğu söylenebilir (Bkz. Tablo 4.1).

Tablo 4.1: Veri toplama aracının örneklem grubu için güvenilirlik sonuçları

Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	
Cronbach's Alpha	Soru Sayısı
.74	47

4.3. Hipotez 1: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Katılımcıların “Cinsiyet” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeyine ilişkin yapılan “Mann Whitney U” testi sonuçlarına göre, cinsiyete göre sosyal beceri ölçeği alt boyutlarında (Olumlu Sosyal Davranış alt boyutu; $p=0.00$; $p<0.05$, Olumsuz Sosyal Davranış alt boyutu; $p=0.03$; $p<0.05$) .05 düzeyinde anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Cinsiyet değişkeninin kendi arasındaki durumlarına baktığımızda, “Kız” öğrencilerin “Erkek” öğrencilere göre “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek; “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde ise sosyal beceri düzeylerinin daha düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.2: Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney u testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Mann WhitneyU	P
Olumlu Sosyal Davranış	Kız	256	350.52	89732.00	40956.00	.000
	Erkek	382	298.71	114109.00		
Olumsuz Sosyal Davranış	Kız	257	292.74	75233.50	42080.500	.003
	Erkek	382	336.76	127969.50		

4.4. Hipotez 2: Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Sınıf” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi için yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, sınıfa göre sosyal beceri ölçeği alt boyutlarında sadece “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ($X^2=6.408$; $p=.041$; $p<0.05$) .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin sınıf farklılıklarının kendi aralarındaki durumuna baktığımızda, “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde “8. sınıf” öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek, “6. sınıf” öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin ise en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.3: Katılımcıların sınıf değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	Ss	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	6. Sınıf	253	317.99	2	1.641	.440
	7. Sınıf	235	330.02			
	8. Sınıf	150	305.56			
Olumsuz Sosyal Davranış	6. Sınıf	253	300.53	2	6.408	.041
	7. Sınıf	235	320.16			
	8. Sınıf	149	348.54			

4.5. Hipotez 3: Katılımcıların Lisanslı Spor Branşı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Lisanslı Spor Branşı” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi için yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, lisanslı spor branşlarına göre sosyal beceri ölçeği alt boyutlarında .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Tablo 4.4: Katılımcıların lisanslı spor branşı değişkenine göre Kruskal wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Branş	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	Futbol	148	98.94	3	3.450	.327
	Voleybol	23	101.98			
	Atletizm	12	130.75			
	Diğer	20	107.43			
Olumsuz Sosyal Davranış	Futbol	147	102.26	3	.114	.990
	Voleybol	23	103.85			
	Atletizm	12	97.17			
	Diğer	21	100.90			

4.6. Hipotez 4: Katılımcıların Okulundaki Spor Tesisi Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Katılımcıların okullundaki “Spor Tesisi Durumu” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerine ilişkin yapılan “Mann Whitney U” testi sonuçlarına göre, sosyal beceri düzeyi ölçeği alt boyutlarından .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunamamıştır.

Tablo 4.5: Katılımcıların okulundaki spor tesisi bulunma durumu değişkenine göre Mann Whitney U testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Spor Tesisiniz Var mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Mann WhitneyU	p
Olumlu Sosyal Davranış	Evet	409	317.98	130055.5	46210.50	.781
	Hayır	229	322.21	73785.50		
Olumsuz Sosyal Davranış	Evet	408	322.51	131538.0	45285.00	.521
	Hayır	229	312.75	71620.00		

4.7. Hipotez 5: Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Baba Eğitim Durumu” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerine ilişkin yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, sadece sosyal beceri düzeyi ölçeği alt boyutlarından “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda ($X^2=19.19$; $p=.000$; $p<0.05$) anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin baba eğitim durumlarının kendi arasındaki farklılıklarına baktığımızda, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda “Lisansüstü” eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin en yüksek; “Üniversite” eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının ise sosyal beceri düzeylerinin en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.6: Katılımcıların baba eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Baba Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	İlkokul	168	324.93	4	19.192	.001
	Ortaokul	221	288.62			
	Lise	199	355.82			
	Üniversite	45	275.66			
	Lisansüstü	5	451.20			
Olumsuz Sosyal Davranış	İlkokul	167	333.10	4	4.889	.299
	Ortaokul	220	322.61			
	Lise	200	300.02			
	Üniversite	45	342.34			
	Lisansüstü	5	238.10			

4.8. Hipotez 6: Katılımcıların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Anne Eğitim Durumu” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerine ilişkin yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, sosyal beceri düzeyi ölçeği alt boyutlarından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 4.7: Katılımcıların anne eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Anne Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	İlkokul	304	308.97	4	3.991	.407
	Ortaokul	245	328.03			
	Lise	71	345.77			
	Üniversite	14	284.64			
	Lisansüstü	4	252.63			
Olumsuz Sosyal Davranış	İlkokul	303	322.64	4	6.503	.165
	Ortaokul	245	312.40			
	Lise	71	310.44			
	Üniversite	14	335.89			
	Lisansüstü	4	540.38			

4.9. Hipotez 7: Katılımcıların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Aile Gelir Düzeyi” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerine ilişkin yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, sosyal beceri düzeyi ölçeği alt boyutlarından anlamlı farklılık ortaya çıkmamıştır.

Tablo 4.8: Katılımcıların aile gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Aile Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	Çok Kötü	7	294.50	4	1.594	.810
	Kötü	12	307.92			
	Orta	194	332.46			
	İyi	309	316.24			
	Çok İyi	116	309.22			
Olumsuz Sosyal Davranış	Çok Kötü	7	409.29	4	5.258	.262
	Kötü	12	233.08			
	Orta	193	309.09			
	İyi	309	323.68			
	Çok İyi	116	326.46			

4.10. Hipotez 8: Katılımcıların Spor Yapma Yılı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Katılımcıların “Spor Yapma Yılı” değişkenine göre .05 anlamlılık düzeyinde sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi için yapılan “Kruskal Wallis” testi sonuçlarına göre, spor yapma yıllarına göre sosyal beceri ölçeği alt boyutlarında sadece “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda ($X^2=18.35$; $p=.000$; $p<0.05$) .05 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur. Öğrencilerin spor yapma yıllarının kendi aralarındaki farklılıklarına baktığımızda, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde “3 Yıl ve Üzeri” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek; “2 yıl” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 4.9: Katılımcıların spor yapma yılı değişkenine göre Kruskal Wallis testi sonuçları

Sosyal Beceri Ölçeği Alt Boyutları	Spor Yapma Yılı	N	Sıra Ortalaması	Ss	X ²	p
Olumlu Sosyal Davranış	1 Yıl	210	287.20	2	18.352	.000
	2 Yıl	114	287.93			
	3 Yıl ve Üzeri	311	349.82			
Olumsuz Sosyal Davranış	1 Yıl	211	327.06	2	.942	.624
	2 Yıl	114	308.59			
	3 Yıl ve Üzeri	309	314.26			

5. TARTIŞMA

Bu çalışmada spor yapan ve yapmayan ortaokul (6., 7. ve 8.sınıf) öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet, sınıf düzeyleri, lisanslı spor yapma durumları, spor tesisi durumu, baba eğitim durumu, anne eğitim durumu, aile gelir düzeyi ve spor yapma yılı gibi değişkenler açısından ne yönde farklılaştığı incelenmiştir. Bulgular araştırma problemlerine göre tartışılmıştır.

5.1. Hipotez 1: Katılımcıların Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, “Cinsiyet” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur (Olumlu Sosyal Davranış alt boyutu; $p= 0.00$; $p<0.05$, Olumsuz Sosyal Davranış alt boyutu; $p= 0.03$; $p<0.05$).

Öğrencilerin cinsiyet özelliklerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi karşılaştırıldığında çalışmada, cinsiyet farklılığının öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık olacak biçimde etkilediği görülmüştür.

Araştırmada “Cinsiyet” değişkeninin kendi arasındaki farklılıklarına baktığımızda, çalışmaya katılan erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde sosyal beceri düzeyinin daha düşük olduğu görülmüştür (Kızlar= 350.52, Erkekler= 298.71). Katılımcıların “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Kızlar= 292.74, Erkekler= 336.76). Bu sonuca göre, kız öğrenciler olumlu sosyal davranışlarda sosyal beceri düzeyi açısından daha yüksek seviyede iken, erkek öğrenciler olumsuz sosyal davranış açısından daha yüksek seviyededir.

Literatür incelemelerinde, cinsiyet özelliklerinin sosyal beceri düzeyleri arasındaki etkisini inceleyen benzer çalışmaların olduğu saptanmıştır. Bu çalışmalarda sosyal becerilerin cinsiyet üzerindeki etkileri bakımından farklı sonuçlar karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmaların bazıları şunlardır;

Çiriş (66), farklı bir örneklem grubu olarak Kırşehir ilinde öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin onların cinsiyet özelliklerinin üzerinde etkili bir faktör olmadığı görülmüştür.

Yıldırım (202), spor yapan öğrenciler ile spor yapmayan öğrencilerin sosyal uyum düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre değişmediği sonucuna ulaşmıştır.

Ancak Arslanoğlu (16), spor yapan ve yapmayan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyet özelliklerine göre değişiklik gösterdiği sonucuna varmıştır.

Soyer, Can ve Yentür (169), ortaokul seviyesinde spor aktivitelerine katılım sağlayan öğrencilerin lehine anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yapılan araştırma ile yukarıda verilmiş araştırmalar karşılaştırıldığında, sosyal beceri düzeylerinin cinsiyet üzerindeki etkisinin çalışmalara göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Ortaya çıkan bu farklılıkların sebebinin, katılımcıların yaşadığı toplumun kültür yapısının farklı olması, yaşadıkları kentsel-kırsal alan farklılıkları ve coğrafi farklılıklar gibi faktörlerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2. Hipotez 2: Katılımcıların Sınıf Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin “Sınıf” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir fark bulunamamış ($p>0,05$) ancak, “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($X^2=6.408$; $p=.041$; $p<0.05$).

Öğrencilerin sınıf seviyelerinin sosyal beceri düzeylerine etkisinin araştırıldığı bu çalışmada, öğrencilerin sınıf seviyelerindeki farklılığın öğrencilerde olumlu sosyal davranışlarının değişmesinde etkisi olmadığı, olumsuz sosyal davranışlarının değişmesinde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Yapılan araştırmada ortaya çıkan “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutundaki anlamlı farklılığın değişkenleri arasındaki durumuna baktığımızda, öğrencilerin sınıf

seviyeleri arasındaki sıra ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin sınıf seviyelerinin “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde 8. sınıf öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek (8.sınıf= 348.54), 6. sınıf öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en düşük (6.sınıf= 300.53) olduğu görülmektedir.

Daha önce yapılmış benzer çalışmalarda farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmaların bazıları aşağıda verilmiştir.

Çiriş (66), öğrencilerin sınıf seviyeleri öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

Balyan (31), çalışmasında öğrencilerin, olumlu sosyal beceri düzeylerinin sınıfa, okul türüne ve sınıf seviyelerine göre farklılık göstermediği sonucunu tespit etmiştir.

Yapılan benzer çalışmalardan anlaşılmaktadır ki; sınıf seviyelerinin sosyal beceri düzeyine etkisinde anlamlı bir farklılık olup olmadığı illere ve bölgelere göre farklılık göstermektedir.

5.3. Hipotez 3: Katılımcıların Lisanslı Spor Branşı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde öğrencilerin “Lisanslı Spor Branşı” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Çalışma sonucunda öğrencilerin lisanslı spor yapıp yapmamalarının ya da yaptığı spor branşlarının farklılığının onların sosyal beceri düzeylerini “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” açısından etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma, öğrencilerin %68.1’inin ($n=435$) okullarda lisanslı olarak herhangi bir spor branşına katılmadıklarını göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğunun okullarındaki yeterli spor tesisi olduğunu belirtmiş olmalarına rağmen spor branşlarına katılmamasının, onların doğru yönlendirme yapılmamalarından, özellikle de aile

tarafından önceliğin akademik derslere verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu durum öğrencilerimizin ve ülkemizdeki spor kültürünün geleceği hakkında önemli ipuçları vermektedir. Bu yüzden özellikle okullardaki spor branşlarına ve okul sporlarına katılımlar konusunda çok daha fazla çalışmalar yapılması, bu çalışmaların hayata geçirilmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

5.4. Hipotez 4 : Katılımcıların Okulundaki Spor Tesisi Durumu Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin okulundaki “Spor Tesisi Durumu” değişkeni açısından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Yaptığımız bu çalışma öğrencilerin öğrenim gördükleri okullarda spor tesislerinin olup olmamasının onların sosyal düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir.

Daha önce yapılmış olan bazı benzer çalışmalar aşağıda verilmiştir.

Çiriş (66), okullardaki spor tesisi durumunun öğrencilerin olumlu sosyal beceri alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğunu ortaya koymaktadır.

Diğer bir benzer çalışmada ise Balyan (31), spor salonu olmayan okullarda öğrenim gören öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeyleri, salonu olan okullarda öğrenim gören öğrencilerin olumlu sosyal davranış düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Araştırmada, katılımcıların %64.0'nın ($n=409$) okullarında spor tesisinin olduğu, %36.0'nın ($n=230$) okullarında spor tesisinin olmadığı görülmektedir. Araştırmaya göre, okullarda spor tesislerinin ortalamanın üstünde olduğu halde katılımcı öğrencilerin lisanslı spor branşlarına katılımlarının (%68.1: katılımcıların spor branşına katılmama oranı) yeterli düzeyde olmadığı görülmektedir. Ortaya çıkan sonucun en önemli sebebinin, ailelerin çocuklarını spora yeteri kadar yönlendirmemelerinin ve ailelerin önceliği akademik başarılar vermeleri sebebiyle sporu ikinci planda görmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin

lisanslı spor branşlarına katılmamalarında aile etkisinin yanı sıra, öğretmen, antrenör ve arkadaş etkisinin de olduğu düşünülmektedir. Son olarak, okullardaki spor tesislerinin öğrencilerin hizmetine yeteri kadar açılmadığı, öğrencilere faydasının daha yüksek seviyelere ulaştırılabilecek hizmetler verebileceği düşünülmektedir.

5.5. Hipotez 5: Katılımcıların Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin “Baba Eğitim Durumu” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir fark bulunamamış ($p>0,05$) ancak, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($X^2=19.19$; $p=.000$; $p<0.05$).

Yapılan çalışmada ortaya çıkan “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutundaki anlamlı farklılığın kendi değişkenleri açısından bakıldığında, öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre “Lisansüstü” eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyinin en yüksek (Lisansüstü= 451.20), “Üniversite” eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin en düşük (Üniversite= 275.66) olduğu görülmüştür. “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise baba eğitim seviyelerinin öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ortaya çıkan “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutundaki bu anlamlı farklılığın, baba eğitim seviyesi “Lisansüstü” iken en yüksek olması, bir alt eğitim seviyesi olan “Üniversite” eğitim seviye iken de sosyal beceri düzeyinin en düşük olması, baba eğitim seviyesi ile öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında doğru bir orantı olmadığını göstermektedir. Çünkü sosyal beceri seviyesi en yüksek ikinci eğitim seviyesine sahip çocukların babaları “Lise” üçüncü sosyal beceri seviyesine sahip çocukların babaları “İlkokul” olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin sosyal beceri seviyelerinde anlamlı farklılık çıksa da bu farklılığın tek bir sebebe bağlı olmadığı düşünülmektedir.

Daha önce yapılmış benzer çalışmalar incelendiğinde ise; Çiriş (66), baba eğitim durumunun seviyesi arttıkça öğrencinin sosyal beceri düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Kızıltan (131), araştırmasında baba ve annenin eğitim seviyesinin

yükselmesinin öğrencinin uyum seviyesinin yükselmesiyle doğru orantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Genel itibariyle benzer çalışmalar da incelendiğinde, öğrencilerin babalarının eğitim seviyeleriyle öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu söyleyebiliriz. Ancak bu farklılığın baba eğitim seviyesi ile doğru orantılı olduğunu söylemek her zaman doğru değildir.

5.6. Hipotez 6: Katılımcıların Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin “Anne Eğitim Durumu” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Daha önce yapılmış benzer çalışmalara aşağıda yer verilmiştir:

Çiriş (66), anne eğitim durumunun seviyesi arttıkça öğrencinin sosyal beceri düzeyinin de arttığı saptanmıştır.

Kızıltan (131), araştırmasında baba ve annenin eğitim seviyesinin yükselmesinin öğrencinin uyum seviyesinin yükselmesiyle doğru orantılı olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Tunçel (191), araştırmasında Eğitim Fakültesi ve BESYO (Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu) öğrencilerinin anne ve baba eğitim durumu değişkenine göre uyumlarını araştırıldığında öğrencilerin genel uyum, kişisel uyum ve sosyal uyumları arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna varılmıştır.

Yukarıdaki benzer çalışmalara bakıldığında, çalışmalarda farklı sonuçların ortaya çıkmış olduğunu görmekteyiz. Ortaya çıkan bu farklılığın, öğrencilerin ve ailelerinin yaşadığı toplumsal ve kültürel çevreden, yaşam tarzlarından ve çalışmanın uygulandığı okulların kentsel-kırsal okullar olarak farklılık göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.7. Hipotez 7: Katılımcıların Aile Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin “Aile Gelir Düzeyi” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumlu Sosyal Davranış” ve “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutları açısından anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Araştırma bulgularına göre öğrencilerin ailelerinin gelir düzeylerinin artması onların sosyal beceri düzeylerine herhangi bir değişikliğe sebep olmamaktadır. Yani öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleriyle onların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Daha önce yapılmış olan benzer çalışmalarda;

Çiriş (66), öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyleri onların sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkili bir değişken olduğunu ortaya koymuştur.

Tunçel (191), Eğitim Fakültesi ve BESYO öğrencilerinin gelir düzeyleri değişkenine göre öğrencilerin sosyal uyum düzeyleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Yaptığımız araştırmada ve yukarıda verilen benzer araştırmalarda farklı sonuçlar ortaya çıktığı görülmektedir. Ortaya çıkan bu farklılığın sebebinin, öğrencilerin aile gelir seviyelerine verdikleri yanıtların öğrencilerin gözünden yanıtlanmış olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Öğrencilerin bu değişkene verdikleri yanıtların doğruluk durumu tartışılabilir. Çünkü gelir seviyesi değişkeni, özellikle bu yaşlardaki çocuklar için kişiye göre değişebilir durumlardır.

5.8. Hipotez 8: Katılımcıların Spor Yapma Yılı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

Araştırma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar incelendiğinde, öğrencilerin “Spor Yapma Yılı” değişkeni bakımından sosyal beceri düzeyleri arasında “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir fark bulunamamış ($p>0,05$) ancak, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($X^2=18.35$; $p=.000$; $p<0.05$).

Öğrencilerin spor yapma yıllarının onların sosyal beceri olumlu alt boyutları üzerindeki etkisini olduğunu göstermektedir. Ancak öğrencilerin spor yapma yılları onların olumsuz sosyal davranış düzeylerine anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmada, öğrencilerin değişkenlere verdikleri yanıtların kendi aralarındaki farklılıklarına baktığımızda, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyut ölçeğinde “3 Yıl ve Üzeri” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek (3 Yıl ve Üzeri= 349.82) olduğu görülmektedir. “1 Yıl” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ise en düşük (1 Yıl= 287.20) olduğu görülmektedir. Bununla beraber “1 Yıl” spor yapan öğrencilerle “2 Yıl” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri birbirine yakındır. “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmaya bakıldığında, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda ortaya çıkan anlamlı farklılığın spor yapma yılının artmasıyla doğru orantılı olarak arttığı görülmektedir. Yani araştırma göstermektedir ki, öğrencilerin spor yapma yılı arttıkça sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. Ortaya çıkan bu alt boyutlardaki farklılığın sebebinin, spor yapma yılının artmasıyla bireylerde meydana gelen tecrübe, rahatlık, işbirliği içinde hareket etme gerekliliği, kendini tanıtmaya zorunluluğu, farklı karakterdeki bireylerle tanışma ve tanıma, kültürel farklılıkların farkına varma ve saygınlık gibi özellikleri kazanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Araştırmada, spor yapan ve yapmayan ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin (Matson Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği) farklı değişkenler (Kişisel Bilgiler Formu; cinsiyet, sınıf seviyesi, lisanslı spor branşı, spor tesisi durumu, baba eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, aile gelir seviyesi ve spor yapma yılı) açısından anlamlı farklılıklarının olup olmadığının araştırılması hedeflenmektedir. Araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Cinsiyet” farklılıklarının sosyal beceri düzeylerine etkisinde anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmada “Cinsiyet” değişkeninin kendi arasındaki sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin kız öğrencilere göre “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde sosyal beceri düzeyinin daha düşük olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise, erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre sosyal beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre, kız öğrenciler olumlu sosyal davranışlarda sosyal beceri düzeyi açısından daha yüksek seviyede iken, erkek öğrenciler olumsuz sosyal davranış açısından daha yüksek seviyededir.

Çalışmada, katılımcıların “Sınıf Seviyesi” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde etkisinin “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı farklılık olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda, “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutundaki anlamlı farklılığın değişkenleri arasındaki durumuna baktığımızda, öğrencilerin sınıf seviyelerinin “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutu ölçeğinde “8. sınıf” öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek, “6. sınıf” öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en düşük olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Lisanslı Spor Branşı” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin okulundaki “Spor Tesisi Durumu” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Baba Eğitim Düzeyi” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutundaki anlamlı farklılığın kendi değişkenleri açısından bakıldığında, öğrencilerin baba eğitim durumlarına göre “Lisansüstü” eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının sosyal beceri düzeyinin en yüksek, “Üniversite” eğitim seviyesine sahip babaların çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin en düşük olduğu sonucuna varılmıştır. “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise, baba eğitim seviyelerinin öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmüştür. Ortaya çıkan “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutundaki bu anlamlı farklılığın, baba eğitim seviyesi “Lisansüstü” iken en yüksek olması, bir alt eğitim seviyesi olan “Üniversite” eğitim seviye iken de sosyal beceri düzeyinin en düşük olması, baba eğitim seviyesi ile öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri arasında doğru bir orantı olmadığını göstermektedir. Çünkü sosyal beceri seviyesi en yüksek ikinci eğitim seviyesine sahip çocukların babaları “Lise” üçüncü sosyal beceri seviyesine sahip çocukların babaları “İlkokul” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Anne Eğitim Düzeyi” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Aile Gelir Düzeyi” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışmada, araştırmaya katılan öğrencilerin “Spor Yapma Yılı” değişkeninin sosyal beceri düzeyleri üzerinde “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin değişkenlere verdikleri yanıtların kendi aralarındaki farklılıklarına baktığımızda, “Olumlu Sosyal Davranış” alt boyut

ölçeğinde “3 Yıl ve Üzeri” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin en yüksek olduğu, “1 Yıl” spor yapan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin ise en düşük olduğu sonucuna varılmıştır. “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda ise anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ortaokul 6., 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin kendilerine yönelik olarak, “Olumsuz Sosyal Davranış” alt boyutunda; başkalarını korkutmanın, çabuk ve gereksiz yere öfkelenmenin, sürekli şikâyetçi olmanın, karşılıklı konuşmalarda karşısındakine saygılı olmamanın, başka bireylerin araç-gereçlerini izin almadan kullanmanın, jest ve mimiklerini olumsuz yönde kullanmanın, yalan söylemenin, başkalarına sataşmanın ve rahatsız etmenin, başkalarını incitmenin, karşısındaki bireylerle alay etmenin, garip ve rahatsız edici sesler çıkarmanın, şakaların dozunu ayarlayamamanın kendileri için hiç uygun olmayan davranışlar olarak kabul etmişlerdir.

Öğrencilerin pek uygun olmayan davranışlar olarak belirlediği davranışlara bakarsak bunların arasında; sinirlendiğinde karşısındakine vurma, karşısındakilerle diyalogdan kaçınma, daha iyi bir bireymiş gibi davranış gösterme, konuşmalarında sesini sürekli yükseltme, genelde tek başına faaliyet yapma, sürekli tartışmaya girme, insanları kıskanma davranışları yer almaktadır.

Katılımcıların “Olumlu Sosyal Davranışlar” alt boyutu incelendiğinde ise; çok sayıda arkadaşının olması, yardımlaşma, arkadaşlarına moral verme ve insanların sırlarını saklayabilme davranışlarının kendilerine uygun davranışlar olarak kabul ettikleri görülmektedir.

Sonuç olarak, yapılan bu araştırma ve bundan önceki benzer araştırmalar incelenip araştırıldığında sporun, insanlar üzerinde sadece fiziksel gelişim olarak değil, aynı zamanda psikolojik gelişim, zihinsel gelişim, psiko-motor gelişim ve sosyal beceri gelişimi alanlarında da önemli katkıları olduğu ortaya çıkmaktadır. Sporun bir yaşam biçimi ve alışkanlık haline getirilmesi için küçük yaşlardan yani okul çağlarından başlanmaktadır. Bu sebeple okullardaki beden eğitimi ve spor derslerine ve ders dışı sportif faaliyetlere daha fazla önem verilmelidir ve daha iyi planlanmalıdır.

6.2. Öneriler

Araştırma sonuçları daha önce yapılmış çalışmalarla benzerlik göstermiş olsa da, bu araştırma özellikle Kütahya ili evreni göz önüne alındığında ve bu evrende benzer çalışma daha önce yapılmamış olmasından dolayı önemli sonuçlar vermektedir. Ancak bu araştırmaya benzer araştırmaların daha da ayrıntılı şekilde tekrarlanması veya farklı örneklem alanlarının seçilmesi Kütahya İli evreninde ortaya çıkan sonuçları daha da sağlıklı sonuçlar ortaya koymasını sağlayacağı ve gerek öğrencilere gerekse eğitim kurumlarına büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte benzer araştırmaların karşılaştırılarak ortak yönlerinin ve farklı yönlerinin belirlenip farklılık sebeplerinin araştırılması sosyal beceri düzeyleri üzerindeki diğer farklı faktörlerin ortaya çıkarılmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırma sonuçları öğrencilerin okullarda özellikle de ortaokullarda spor yapma ve sportif faaliyetlere katılmaları onların sosyal becerilerini olumlu etkilediğini göstermektedir. Bu kapsamda da okullarda uygulanan ve uygulanacak olan spor faaliyetlerinin ve beden eğitimi derslerinin daha verimli ve daha aktif şekilde gerçekleştirilebilmesi için ülke politikalarının, eğitim politikalarının ve toplumda spor kültürü oluşturulmasına yönelik çalışmaların daha etkin ve daha yoğun bir şekilde planlanıp uygulanmasının bireylerdeki spor faaliyetlerinin yanında sosyal beceri düzeylerinin de artmasına ve gelişmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılabilecek ve uygulanabilecek politikaların belirlenmesinde gelişmiş ülkelerin ve sportif alanda gelişmiş ülkelerin incelenip araştırılmasının daha sağlıklı politikalar belirlenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Özellikle sosyal beceri açısından yetersiz olan öğrencilerin belirlenip topluma yararlı birer fert olabilmesi açısından sosyal ve sportif faaliyetlere yönlendirilmesi bu tür öğrencilerin benlik gelişimi ve öz kontrol becerilerine büyük fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte sınav kaygısı yaşayan, aşırı strese giren, çabuk sinirlenen, heyecanlanan ve ani tepki patlamasını kontrol edemeyen öğrenciler açısından sosyal beceri eğitimi ve sportif faaliyetlere katılım bu türden öğrenciler için büyük önem arz etmektedir. Çünkü sportif faaliyetlere katılan ve düzenli spor yapan bireylerin ve öğrencilerin daha rahat kendilerini ifade edebildikleri, kendini daha iyi

tanıyıp, problemlere daha çözümcül yaklaştıkları ve çözüme vardıkları, birlikte hareket etme duygusunu geliştirdiği ve pekiştirdiği inkâr edilemez bir gerçektir.

Ailelere, öğrencilere ve velilere sportif faaliyetlerin öneminin doğru ve iyi bir şekilde anlatılmasının ailelerin çocuklarını sportif faaliyetlere teşvik etmesinde ve sportif faaliyetlere istekliliğin artmasında önemli rol oynayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada sunulan hipotezlerin dışında; araştırmada kullanılmış olan “Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği”nin 1983 yılında geliştirilmiş olmasının ve 2003 yılında Türkçe’ye uyarlanıp güvenilirlik ve geçerlik çalışmasının yapılmış olmasının aradan geçen zaman göz önünde bulundurulduğunda toplumlarda ve çocuklarda meydana gelen değişikliklerin, araştırmada kullanılan ölçeğin güncellenmesi gerekliliğinin olup olmamasıyla ilgili tekrar bir çalışma yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Çünkü aradan geçen bu süreçte özellikle teknolojinin gelişmesinin, toplumların ve çocukların üzerindeki etkisinin büyük olduğu inkâr edilemez bir gerçektir. Bilgisayarların, cep telefonlarının, internetin ve sosyal medyanın günümüzde çok yaygın kullanıldığı göz önüne alındığında, bu durum toplumlar arasındaki kültürel kaynaşmayı ve öğrenmeyi kat kat artırmakta ve toplumların, fertlerin kültür yapısını, anlayışını değiştirmektedir. Bu durumun da çocukların sosyal beceri düzeylerinde önemli değişiklikler meydana getirdiği düşünülmektedir. Bu sebeplerden ötürü, ölçeklerin günümüz şartlarına göre uyarlanması ve çalışmaların öncelikle bu yönde ağırlık verilmesi gerektiği kanısına varılmıştır.

Araştırmada uygulanan “Çocuklarda Sosyal Beceriyi Değerlendirme Ölçeği” 12-14 yaş grubu için geliştirilmiştir. Öğrencilerin okula başlama yaşlarında, bakanlığımız tarafından uygulanan yaş aralığı esnekliği, araştırmaya dahil edilen 6. sınıf öğrencilerinin yaşlarının ölçek grubuna tamamen uygun olup olmadığı konusunda tereddüt yaşanmasına sebep olmaktadır. Çünkü okula başlama yaşlarındaki esneklik sebebiyle, öğrenciler 6. sınıfa geldiklerinde 12 yaşını doldurmamış olmakla beraber 13 yaşında da olabilmektedirler. Okula başlama yaşlarındaki bu esneklik, araştırmaya katılan katılımcı 6. sınıf öğrencilerinin ölçek için yeterli yaşa ulaşmış olmadığı konusunda tereddüt yaşatmaktadır. Ancak araştırmaya katılan örneklem grubu ve araştırmaya katılan örneklem grubunun bulunduğu kültürel ve toplumsal

durumları göz önünde bulundurulduğunda, bu öğrencilerin ölçęęi uygulayabilecek yaşta oldukları ve evreni temsil ettikleri düşünölmektedir. Ölçekte karşıımıza çıkan bu tereddütü ortadan kaldırmak için araştırmaya 6. sınıf öğrencilerin dahil edilmemesi ya da araştırmada kullanılan “Kişisel Bilgiler Formu”na yaş değişkeninin de eklenerek 12 yaşının altındaki öğrencilerin araştırmaya dahil edilmemesi ortaya çıkabilecek sorunu ortadan kaldırabileceği düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

1. Acar, B. (2015). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Okul Spor Faaliyetlerinin Organizasyonu ve Katılım Sorunları ile İlgili Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Burdur
2. Açak, M. (2006). *Beden Eğitimi Öğretmeni El Kitabı*. İstanbul: Morpa Yayınları
3. Açıkada, C., Ergen, E. (1987). *Sporda Gelişim ve Başarının Temelleri*. Bilim Teknik Dergisi. Ankara
4. Akgül, S., Göral, M., Demirel M., Üstün Ü.D. (2012). *İlköğretim Öğrencilerinin Okul İçi ve Okullar Arası Sportif Etkinliklere Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Ders Dışı Etkinlikleri Üzerine Katılma Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Araştırılması*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 1: sayfa 13-22.
5. Akgün N. (1992). *Egzersiz Fizyolojisi (4.baskı)*. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi
6. Akkök, F. (1996). *İlköğretimde Sosyal Beceri Geliştirilmesi (Öğretmen El Kitabı)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
7. Akyüz, Y. (1993). *Türk Eğitim Tarihi*. İstanbul: Kültür Koleji Yayınları
8. Alparslan, S. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına İlişkin Alguları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu
9. Alpman, C. (1972). *Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
10. Alter, M., Gottlieb, J.(1987). *Educating for social skills*. Advances in Special Education, 6: sayfa 1-61.
11. Altınok, K. (1991). *Atatürkçü Düşünce Sisteminde Gençlik ve Spor*. Ankara.
12. Arabacı, H. (2001) *Okullarda Beden Eğitimi (2.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık

13. Aracı, H. (1999). *Okullarda Beden Eğitimi (2.Baskı)*. Ankara: Bağırın Yayınevi
14. Aracı, H. (2001). *Okullarda Beden Eğitimi (3.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
15. Aracı, H. (2006). *Öğretmenler ve Öğrenciler İçin Okullarda Beden Eğitimi (6.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
16. Arslanoğlu, C. (2010). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması (Kars İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara
17. Atlı, M. (2008). *Beden Eğitimi ve Spor*. Amasya: Göktuğ Yayıncılık
18. Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi (2.Baskı)*. Ankara: Kök Yayıncılık
19. Aytan, G.C. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
20. Bacanlı, H. (1999). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
21. Bacanlı, H. (2000). *Sosyal Beceri Eğitimi*, Ankara: Nobel Yayıncılık.
22. Bacanlı, H. (2001). *Sosyal Beceri Eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
23. Bacanlı, H., Erdoğan, F. (2003). *Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (Messy) Türkçeye Uyarlanması*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi. 3: sayfa 351-379.
24. Bacanlı, F. (2004). *Günlük Yaşam Bilgi ve Becerileri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
25. Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme (11.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
26. Bacanlı, H. (2008). *Sosyal Beceri Eğitimi (3.Baskı)*. Ankara: Asal Yayıncılık
27. Bacanlı, H. (2012). *Sosyal Beceri Eğitimi (4.Baskı)*. Ankara: Pegem Yayıncılık
28. Bağırın, T. (1992). *Okul Sporunu İçin Bir Çerçeve Yetişek (Müfredat) Tasarımı*. Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Spor Bilimleri Dergisi. 4: sayfa 14-24.
29. Bal, E. (2010). *İlköğretim Okullarındaki Beden Eğitimi Dersinin Yapılmasında Karşılaşılan Yetersizliklerin Giderilmesinde Yönetici ve Öğretmenlerin Rolü*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

30. Balcioğlu, B., Özbek, A., Sungur, N. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Öğrencilerinin Değer Sistemleri ve Sorun Çözmedeki Yeterliliklerinin İncelenmesi*. 3. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Olimpik Eğitim ve Spor Kültürü Sempozyumu. Uludağ Üniversitesi, Bursa, sayfa 13-20.
31. Balyan, M. (2009). *İlköğretim 2.Kademe ve Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları, Sosyal Beceri ve Öz yeterlilik Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İzmir
32. Bandura, A. (1997). *Social Learning Theory U.S.A*. Prentice Hall International.
33. Barney, D., Christenson, R. (2014). *Elementary-Aged Students Perceptions Regarding Appropriate Instructional Practices in Physical Education*. Physical Educator. 71: sayfa 41-58
34. Başal, H.A., (2007). *Geçmiş Yıllarda Türkiye’de Çocuklar Tarafından Oynanan Çocuk Oyunları*. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 10: sayfa 243-266.
35. Başaran, İ.E. (1994). *Eğitime Giriş*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
36. Beelmann, A., Lösel, F. (2006). *Child Social Skills Training in Development Crime Prevention Effects on Antisocial Behavior and Social Competence*. Psicothema. Vol. 18 (3); pp. 603-610.
37. Berler, E., Gross, A., Drabman, R. (1982). *Social Skills Training With Children*. Journal Of Applied Behavior Analysis. Vol. 1 (153);pp. 41-53.
38. Bektaş, A. (2010). *İlköğretim Okulu Yöneticilerini Sosyal İletişim Becerilerinin Sosyal İletişim Becerileri ile Sınıf Öğretmenlerinin Motivasyonu Arasındaki İlişki*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
39. Biçer, M. A. (2009). *Atletizmde Müsabaka Öncesi Mistik Geleneksel Dini İnanıslar ve Rahatlama Yöntemleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
40. Bilbay, A. A., Çetin, F., Kaymak D. A., (2003). *Çocuklarda Sosyal Beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayınları

41. Bilge, N. (1988). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
42. Bilge, N. (1995). *Türkiye'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı Yayınları
43. Bilhan, S. (1991). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları
44. Boztepe, H. (1994). *İlköğretim Çağındaki Çocukların Bedensel ve Sosyal Gelişimlerinde Beden Eğitimi ve Sporun Önemi. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor*. 2. Ulusal Sempozyumu. Ankara: Milli Eğitim Basımevi
45. Brock, S.J., Hastie, P.A. (2003). *Students' Conceptions of "Fair-Play" in Sport Education*. AAHPERD National Convention and Exposition Philadelphia. Auburn University. USA
46. Bucher, C.A. (1987). *Management of Physical Education and Athletic Programs*. Times Mirror/Mosby College Publishing. USA
47. Burkeley, R., Cramer, D. (1990). *Social Skills Training With Young Adolescents*. Journal of Youth Adolescence. 19 (5);pp. 451-463
48. Buucher, C.A., Koenig, C.R., (1983), *Method and Material for Secondary School Physical Education*. Saint Luis. The C. V. Mossey Company.
49. Büyüközdemir, M. (2008). *Beden Eğitimi Dersi ve Faaliyetlerinin İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Gelişim Sürecine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
50. Büyükkaragöz, S.S., Çivi, C. (1997). *Genel Öğretim Metotları*. İstanbul: Öz Yayıncılık
51. Calderalla, P., Merrell, K.W. (1997). *Common Dimensions of Social Skills of Children and Adolescents. A Taxonomy of Positive Behaviors*. School Psychology Review. pp. 264-278.
52. Can, G. (2000). *Çocuk Gelişimi Kuramları Çocuk Gelişimi ve Psikolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
53. Can, S. (2002). *Resmi ve Özel Okullardaki Okul Yöneticileri ve Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Liderlik Davranışı Yönünden Karşılaştırılması*. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum

54. Cartledge, G., Milburn, J.F. (1992). *Teaching Social Skills to Children*. New York: Pergamon Pres.
55. Cartledge, G., Milburn, J.F. (1993). *Social Skills Assessment and Teaching in The Schools*. Advances in School Psychology. London, Lawrence. 3: pp. 175-235
56. Carter, J., Sugai, G. (1988). *Teaching Social Skills*. Teaching Exceptional Children. 20(3); pp. 68-71.
57. Cole, L., Morgan, J.B. (2001). *Çocuk ve Gençlik Psikolojisi*. İstanbul: M.B.E.Yayımları
58. Combs, M., Slaby, D. (1977). *Social Skills Training With Children*. Advances in Clinical Child Psychology. Lahey. B. B. and Kazdin, A. E. (Ed.). New York: Plenum Press.
59. Coşkun, N., Samancı, O. (2012). *İlköğretim 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Beceri Düzeyi ile Sosyal Bilgiler Dersine Yönelik Tutumların Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Journal Of Educational and Instructional Studies. 2(1): pp. 32-41.
60. Çağdaş, A. (2002). *Anne- Baba- Çocuk İletişimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
61. Çağlayan, A. (2002). *İlköğretimlerde Eğitimde Yönetim Yönetimde Kalite*. İstanbul: Bilge Yayıncılık
62. Çaha, Ö. (2000). *Spora Yaslanarak Nefes Alma*. Ankara: Beta Yayınevi
63. Çelik, N. (2007). *Sosyal Beceri Eğitiminin İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Uyum Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir
64. Çetin, F., Bilbay, A., Kaymak, D. (2003). *Çocuklarda Sosyal Beceriler*. (3.Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık
65. Çetin, M., Kuru, E. (2009). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Belirlenmesi*. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi. 11: sayfa 1-8.
66. Çiriş, V. (2014). *Spor Yapan ve Yapmayan Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara

67. Çoban, B., Ünveren, A. (2007). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
68. Çöndü, A. (1999). *Beden Eğitimi ve Sporda Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
69. Çubukçu, Z., Gültekin, M. (2000). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Gerçekleşme Düzeyi*. 9. Eğitim Bilimleri Kongresi. (27-30 Eylül, 2000). Bildiriler. Erzurum. 1: sayfa 277-289.
70. Çubukçu, Z., Gültekin, M. (2006). *İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler*. Bilig, 37: sayfa 155-147.
71. Demirci, A. (2008) *İlköğretimde Beden Eğitimi Dersi Etkinlikleri (4-8. sınıflar yeni öğretim programı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
72. Demirel, M., Kalkavan, A., Özdilek, Ç., Ersoy, A., Yapıcı, A. K., Eynur, B. R. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Eğitimle İlgili Görüş ve Önerileri*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla: Bildiri Kitabı. sayfa 713-715
73. Demirpolat, A. (1988). *Beden Eğitimi ve Spor İlişkileri*. Türk Eğitim Derneği 4.Öğretim Toplantısında Sunuldu, Ankara.
74. Demirpolat, A. (1988). *Toplum ve Spor*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
75. Deniz, M.E. (2003). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 9: sayfa 501-522.
76. Devecioğlu, S. (2005). *Türkiye'de Spor Sektörü Stratejilerinin Geliştirilmesi*. Verimlilik Dergisi. 2: sayfa 117-134
77. Dikmener, A. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Sosyal İçedönük Ergenlerin İçedönüklük Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
78. Dolaşır, S. (2006). *Antrenörlük Etiği ve İlkeleri (1.Baskı)*. Ankara: Gazi Kitabevi
79. Duman, S., Kuru, E. (2010). *Spor Yapan ve Spor Yapmayan Türk Öğrencilerin Kişisel Uyum Düzeylerinin Belirlenmesi ve Karşılaştırılması*. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4: sayfa 18-26

80. Elibol Gültekin, S. (2008). *5 Yaş Çocuklarının Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
81. Elliott, S. N., Gersham, F. M. (1993). *Social Skills Interventions for Children*. Behavior Modification, 17 (3), pp. 287-313.
82. Elliott, S. N., Lang, C. S. (2004). *Social Skills Training*. Encyclopedia of Applied Psychology, 3, pp. 427.
83. Erden, M., Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi (15.Baskı)*. Ankara: Arkadaş Yayınevi
84. Ergün, M. (1996). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Mustafa Ocak Yayınları
85. Erhan, S.E., Tamer, K. (2009). *Doğu Anadolu Bölgesi İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersi için Gereken Tesis Araç-Gereç Durumları ile Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkiler*. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi, 11: sayfa 57-66.
86. Erkal, M. (1993). *Sosyolojik Açıdan Spor*. İstanbul: Kutsun Matbaa ve Reklamcılık
87. Erkal, M., Ayan, D., Güven, Ö. (1998). *Sosyolojik Açıdan Spor (3.Baskı)*. İstanbul: Der Yayınevi
88. Erkan, N. (1991). *Beden Eğitimi ve Spor Kültürünün İlimsel Kapsamı*. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, (19-21 Aralık). İzmir.
89. Ersoy A. (1997). *Futbol 'da Yöneticilerin Uyguladığı Ödül ve Cezanın Disiplin Açısından Değerlendirilmesi ve Başarıya Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
90. Ertürk, S. (1998). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Meteksan Yayıncılık
91. Eskicumalı, A. (2011). *Eğitimin Temel Kavramları*. Ankara: Pegem Akademi.
92. Fidan, N. (1982). *Okulda Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: Tekışık Matbaası Yayınları
93. Fidan, N., Erden, M. (1989). *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Repa Yayınları
94. Friedman, H.S. (1980). *The Concept of Skill in Nonverbal Communication Implications for Understanding Social Interaction*. Skill in Nonverbal

- Communication. Rosenthal, R. (Ed.). Cambridge: Oelgeschlager, Gunn and Hain
95. Gallagher, J.J. (2000). *Teaching For Understanding and Application of Science Knowledge*. School Science and Mathematics. 100 (9), pp. 310-319
96. Gaulhofer, K.(1956). *Natarliches Turner*. Bond 11. Osterreichischer, Bundesverlag.
97. Girli, A., Selin, A. (2010). *Examining The Effectiveness of Social Skills Training Program Based on Cognitive Process Approach Among İnclusion Students With Autism*. 9(3); 990-1006. www. <http://ilkogretim-online.org.tr>
98. Goldstein, A.P.(1981). *Psychological Skills Training T.S.L. Technique*. New York: Pergamon.
99. Gökmen, H. (1988). *Gençlerin Gelişmelerinde Beden Eğitiminin Rolü (Fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişmede)*. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları
100. Gökmen, H., Karagül, T., Aşçı, H.F. (1995). *Psiko-motor Gelişim*. Ankara: Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Yayınları
101. Göral, M., Yapıcı, K. (2001). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*. Isparta: Tuğra Ofset
102. Gresham, F.M., Elliot, S.N. (1990). *The Social Skills Rating System*. Circle Pines. MN: American Guidance Service
103. GSB. (Gençlik ve Spor Bakanlığı) (1973). *İlkokullarda Beden Eğitimi*. Gençlik ve Spor Bakanlığı Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları. Ankara: Başbakanlık Basımevi
104. Gutin, B., Barbeau, P., Ovvens, S., Lemmon, C. R., Bauman, M., Allison, J., Kang, H. S., Litaker, M. S. (2002). *Effects of Exercise İntensity on Cardiovascular Fitness*. Total Body Composition and Visceral Adiposity of Obese Adolescents. The American Journal of Clinical Nutrition. 75(5), pp. 818-826.
105. Güçlü, M. (2001). *Avrupa, Amerika Birleşik Devletleri, Çin ve Türkiye’de Beden Eğitimi ve Sporun Gelişimi*. Milli Eğitim Dergisi. Ankara. 150: sayfa 33-38

106. Gülay, O.(2008). *Ortaöğretim 9. Sınıf Beden Eğitimi Dersinde, İşbirlikli Oyunların Öğrencilerin Sosyal Beceri Düzeylerine ve Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu
107. Güllü, M. (2007). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Araştırılması*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
108. Gümüş, A. (2006). *Şiddetin Nedenleri*. Ankara: Eğitim Sen Yayınları
109. Güneş, A. (2004). *Okullarda Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi (2.Baskı)*. Ankara: Pegem Yayınları
110. Güray, E. (2002). *İlköğretim Okullarındaki Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya
111. Gürbüz, A.(2011). *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi (Muğla İl Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla
112. Gürses, M.A. (2001). *Kütahya İli İlköğretim Kurumlarında Beden Eğitimi Dersinin Amaçlarının Gerçekleştirilmesini Etkileyen Faktörler*. Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü. Kütahya
113. Güven, A. (1982). *Ansiklopedik Spor Dünyası*. İstanbul: Serhat Yayıncılık
114. Güven, Ö. (1992). *Türklerde Spor Kültürü*. Ankara: Türk Dil Kurumları Yayınları
115. Hargie, O., Sounders, C., Dickson, D. (1981). *Social Skills in Interpersonal Communication*. Management Learning. 12 (2): pp.139.
116. Harmandar, İ. H. (2004). *Beden Eğitimi ve Spor 'da Özel Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
117. Hersen, M., Bellack, A. S. (1977). *Assessment of Social Skills*. In A. R. Cininero, K. S. Calhoun (Eds.), *Handbook of Behavior Assessment*. New York: John Wiley and Sons. http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PNADH490.pdf adresinden 09.02.2018 tarihinde edinilmiştir. ;
118. İkizler, C. (2000). *Sporda Sosyal Bilimler*. İstanbul: Alfa Basım Dağıtım

119. İnal, A.N. (2000). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*. Konya: Desen Ofset Matbaacılık
120. İrez, S.G. (2005). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarındaki Öğretim Elemanlarının Olması Gereken Niteliklere Uygunluklarının Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Muğla.
121. İşler, H. (2012). *Beden Eğitimi ve Spor Bilgileri Rehber Kitabı*. İstanbul: Ol Kitap
122. Kale, R., Erşen, E. (2003). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
123. Kalemoglu, Y. (2011). *Türkiye ve İngiltere'deki İlköğretim Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programlarının Öğretmen Görüşlerine Göre Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
124. Karasüleymanoğlu, A. (1995). *Yeni Boyutlarıyla Spor (4.Baskı)*. Ankara: Ozan Dağıtım
125. Karayılmaz, A. (2006). *Amatör Küme Futbolcularını Saldırganlığa İten Psiko-sosyal Nedenler (Zonguldak Süper Amatör Ligi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya
126. Kasap, H., Karagözoğlu, C., Kemertas, İ. (1999). *Eğitim ve Spor Eğitiminde Ölçme ve Değerlendirme*. İstanbul; Beyaz Yayınları
127. Kat, H. (2009). *Bireysel Sporcularla Takım Sporcularının Stres Düzeyleri Ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kayseri
128. Kelly, J.A. (1982). *Social Skills Training a Practical Guide For Interventions*. New York: Springer Publishing Company. pp. 154-162
129. Kemerlioğlu, E., Kızılcılık, S. (1996). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Saray Kitap Evleri
130. Kemertaş, İ. (1997). *Uygulamalı Genel Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Birsen Yayınevi

131. Kızıltan, G. (1984). *Üniversite Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeylerini Etkileyen Etmenler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara
132. Koç, M., Yavuzer, Y., Demir, Z., Çalışkan, M. (2001). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayıncılık
133. Kolayış, H., Taşkıran, Y. (2001, 21-23 Aralık). *Beden Eğitimi Öğretmeninin Yetenek Seçimindeki Rolü*. 2. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumunda Sunuldu. Uludağ Üniversitesi. Bursa.
134. Koludar, S. (1988). *Futbolda Antrenörlük ve Eğitim Öğretim İlkeleri*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi
135. Kurtiç, N. (2006). *Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-sosyal Nedenler (Sakarya İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
136. Kuzgun, Y. (1997). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara: ÖSYM Yayınları
137. Küçükahmet, L. (1997). *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara: Gazi Basımevi
138. Küçük, V., Koç, H. (2003). *Psiko-sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 9: sayfa 436-447.
139. Küçük, V., Koç, H. (2004). *Psiko-sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10: sayfa 131-141.
140. Ladd, G.W., Mize, J. (1983). *A Cognitive Social Learning Model of Social Skill Training*. Psychology Review, 90: pp. 127-157.
141. Lund, J.L., Fortman, M., Kirk. (2002). *Performance-Based Assesment for Middle and High School Physical Education*. Human Kinetics. USA
142. McFall, M.R.(1982). *A Review and Reformulation of The Concept of Social Skills*. Behavioral Assesment. 4: pp. 1-33.
143. MEB. (2009). *Öğretim Programları*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi
144. MEGEB. (2007). *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Fiziksel Gelişim*. Ankara: MEB Yayınları

145. MEGEB. (2007). *Psiko-motor Gelişim*. Ankara: MEB Yayınları
146. Mengütay, S. (1997). *Morpa Spor Ansiklopedisi (2.Cilt)*. İstanbul: Orhan Ofset
147. Mengütay, S. (1999). *Hareket Gelişimi*. Ankara: Tutubay Yayınları
148. Mirzeoğlu, D. (2003). *Spor Bilimlerinin Eğitimsel (Pedagojik) Temelleri. Spor Bilimlerine Giriş*. Ankara: Bağırğan Yayınevi
149. Ölmez, E. (2010). *Görme Engelli Bireylerin Sosyalleşme Sürecine Sporun Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
150. Özabacı, N. (2006). *Çocukların Sosyal Becerileri ile Ebeveynlerin Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 1: sayfa 163-179.
151. Özçep, C. (2007). *İlköğretimde Görev Yapan Beden Eğitimi ve Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu
152. Özen, Ü., Eygü, H., Kabakuş, A.K. (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Sporda Şiddet ve Saldırganlık Algıları*. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi, 7: sayfa 323-342
153. Özer, D.S., Özer, M.K. (2004). *Çocuklarda Motor Gelişim (3.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayıncılık
154. Özmaden, M., Özmaden, B. (2005). *Türkiye' de Beden Eğitimi ve Spor Çalışmaları (Türkiye İdman Cemiyeti İttifakı Dönemi ve Öncesi Gelişmeler)*. 4. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, sayfa: 421.
155. Özşaker, M. (2001). *İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersinin Amaç ve İçeriğine İlişkin Sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü. İzmir
156. Pehlivan, Z. (10-12 Kasım 2010). Okullar Arası Spor Yarışmalarına Katılanların Sporu Bırakma ve Devam Etme Nedenleri. 11.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde Sunuldu. Antalya
157. Riggio, R.E. (1986). *The Assessment of Basic Social Skills*. Journal of Personality and Social Psychology.

158. Rinn, R.C., Markle, A. (1979). *Modification o Social Skill Deficits in Children*. Research and Practice in Social Skills Training, pp. 107–129.
159. Rosenthal, R. (1979). *Skill in Nonverbal Communication*. Cambridge: Oelgeschlager, Gunn and Hain.
160. Selçuk, H. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Uygulamalarında Teorik ve Temel Bilgiler (1.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınları
161. Senemoğlu, N.(1997) *Gelişim Öğrenme ve Öğretim (Kuramdan Uygulamaya)*. Ankara: Spot Matbaacılık
162. Seven, Y., Seven, S., Yoldaş, C. (2007). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4: sayfa 1-18.
163. Sevim, Y. (1997). *Antrenman Bilgisi*. Ankara: Nobel Yayıncılık
164. Serbes, Ş., Yüret, E., Topkaya, İ. (2004). *İlk ve Ortaöğretim Beden Eğitimi Öğretim Programının Eğitim Amaçları Açısından Genel Amaç ve Amaç İçerikleri Analizi*. 13. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Malatya.
165. Slentz, C.A., Duscha, B.D., Johnson, J.L., Ketchum, K., Aiken, L.B., Samsa, G.P., Houmard, J., Bales, C.W., Kraus, W.E. (2004). *Effects of The Amount of Exercise on Body Weight, Body Composition and Measures of Central Obesity: Stride-A Randomized Controlled Study*. Archives of Internal Medicine, 164: pp. 31-39.
166. Siedentop, D. (2004). *Introduction to Physical Education*. Fitness and Sport. (Fifty Edition). New York: McGraw- Hill Companies.
167. Solomon, D. (1997). *Fair Play in the Gymnasium*. Improving Socila Skills Among Elementary school Students. Journal of Physical Education. Recreation and Dance, May/June.
168. Sorias, O. (1986). *Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri*. Psikoloji Dergisi. 5: sayfa 20
169. Soyer, F., Can, Y., Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim Çağı Öğrencilerinin Sportif Faaliyetlere Katılım Düzeyleri İle İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1: sayfa 73-86

170. Sönmez, T., Sunay, H. (2001). *Ankara'daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Etkinliği Üzerine Bir Araştırma*. 2. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, sayfa: 105-106
171. Sucuoğlu, A. (16-18 Aralık 1993). *Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor*. 2. Ulusal Sempozyumunda Sunuldu, Manisa.
172. Sunay, H., Gündüz, N. (2001). *Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerine İlişkin Amaçların Gerçekleşme Düzeyleri ile Öncelikleri Üzerine Bir Araştırma*. 2. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu, Uludağ Üniversitesi, Bursa, sayfa: 75-77
173. Sunay, H., Saracaloğlu, S.(2003). *Türk Sporcusunun Spordan Beklentileri ve Spora Yönelen Unsurlar*. Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, sayfa: 43
174. Sungar, E. (2000). *İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Dersi Verimliliğinde Okul Yöneticilerinin Önemi ve Okul Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma*. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Eskişehir
175. Sümer, E.T.(2008). *İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Ebeveynlerinin Sosyal Kaygıları İle Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara
176. Synder, M. (1974). *The Self Monitoring of Expressive Behavior*. Journal of Personality and Social Psychology, 30: pp. 526-537.
177. Şahan, H. (2007). *Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya
178. Şahin, C. (1999). *Yurt Dışı Yaşantısı Geçiren ve Geçirmeyen Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Enstitüsü. Ankara
179. Şahin, M. (1997). *Spor Ahlakı ve Sorunları*. İstanbul: Evrensel Basım Yayın

180. Şahin, M., Pehlivan, Z., Kuter, F.Ö. (2001). *Beden Eğitimi Ders Uygulamalarında Ortaya Çıkan Etik Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. II. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu (21-23 Aralık), Bursa. sayfa: 71.
181. Şahin, H.M. (2006). *Beden Eğitimi ve Spor Sözlüğü*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
182. Şenışık, Y. (2006). *İlköğretim Okullarında Uygulanan Beden Eğitimi ve Spor Derslerinde Kullanılan Farklı Öğretim Yöntemlerinin Sosyal Yatkınlık Beklentisi Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Bursa
183. Tagay, Ö., Baydan, Y., Acar, N.V. (2010). *Sosyal Beceri Programının (Blocks) İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyleri Üzerindeki Etkisi*. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Burdur
184. Tamer, K. (1987). *Beden Eğitimi ve Oyun Öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
185. Tamer, K., Pulur, A. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Ada Matbaacılık
186. Taşmektepligil, M.Y., Yılmaz, Ç., İmamoğlu, O., Ağaoğlu, Y. (2006). *İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi ve Bu Konudaki Yeni Yaklaşımların Değerlendirilmesi*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Muğla, sayfa: 3-5.
187. Tel, M. (2007). *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, Fırat Üniversitesi Sivrice Meslek Yüksekokulu, Elazığ.
188. Tiryaki, Ş., Çolakoğlu, M. (1993). *Liselerde Ders Geçme ve Kredi Sisteminde Spor Alanının Görünümü Üzerine Bir İnceleme. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor*. 2. Ulusal Sempozyumu, Manisa, sayfa: 318
189. Tiryaki Ş. (2000). *Spor Psikolojisi*. Ankara: Eylül Kitap ve Yayınevi
190. Tuncay, R. (1991). *Rehberlik ve Beden Eğitimi*. 1. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu, İzmir, sayfa: 334

191. Tunçel, M. (2005). *Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu ile Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara
192. Tükenmez, M. (2009). *Toplum Bilim ve Spor*. Ankara: Analiz Yayınları.
193. Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyete Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kayseri
194. Varış, F. (1994). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Konya: Atlas Kitapevi
195. Wise, K.L., Bundy, K.A., Bundy, E.A., Wise, L.A, (1991). *Social Skills Training For Young Adolescents*. *Adolescence*, 26: pp. 232–239.
196. Yazarer, İ., Taşmektepgil, M.Y., Ağaoğlu Y.S., Ağaoğlu, S.A., Albay, F., Eker, H. (2004). *Yaz Spor Okullarında Basketbol Çalışmalarına Katılan Grupların İki Aylık Gelişmelerinin Fiziksel Yönden Değerlendirilmesi*. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (SPORMETRE)*. 2: sayfa 163-170.
197. Yenal, T.H., Çamlıyer, H., Saraçoğlu, A.S. (1999). *İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi*. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8: 15-24.
198. Yergin, S. (2002). *Beden Eğitimi ve Sporun Önemi*. *Çağdaş Eğitim Dergisi*. 290: sayfa 37-40.
199. Yetim, A. (2000). *Sosyoloji ve Spor*. Ankara: Topkar Matbaacılık
200. Yetim, A. (2006). *Sosyoloji ve Spor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları
201. Yıldırım, İ., Azmi, Y. (1996). *Orta Öğretimde Beden Eğitimi Dersinin Öncelikli Amaçları Üzerine Bir Araştırma*. Gazi Üniversitesi BESYO. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, (1.Cilt). Sayı 3
202. Yıldırım, S. (2011). *Lisanslı Olarak Takım Spor ve Bireysel Spor Yapan ile Spor Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bolu

203. Yüksel, G. (1997). *Sosyal Beceri Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
204. Yüksel, G. (1998). *Sosyal Beceri Envanterinin Türkçeye Uyarlanması Geçerlilik ve Güvenirlik Çalışmaları*. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2: sayfa 39-48
205. Yüksel, G. (2004). *Sosyal Beceri Envanteri El Kitabı*. Ankara: Asıl Yayınevi
206. Zorba, E. (2006). *Yaşam Boyu Spor*. Ankara: Nobel Yayıncılık

EKLER

Ek-1: Kişisel Bilgiler Formu

BÖLÜM 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

- 1. Cinsiyetiniz:** Kız Erkek
- 2. Sınıfınız:** 6.Sınıf 7. Sınıf 8.Sınıf
- 3. Okullar arası spor yarışmalarında lisanslı olarak spor yaptınız mı?:**
 Hayır Evet ise belirtiniz:.....
- 4. Okulunuzda spor tesisi var mı? (Futbol sahası, spor salonu gibi):**
 Evet Hayır
- 5. Babanızın Eğitim Durumu:**
 İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisans Üstü
- 6. Annenizin Eğitim Durumu:**
 İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisans Üstü
- 7. Ailenizin gelir düzeyini nasıl algılıyorsunuz?:**
 Çok Kötü Kötü Orta İyi Çok İyi
- 8. Kaç yıldır spor yapıyorsunuz?:** 1 Yıl 2 Yıl 3 Yıl ve Üzeri

Ek-2: MATSON Çocuklarda Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği

BÖLÜM 2:MATSON SOSYAL BECERİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda günlük yaşamla ilgili olabilecek bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadeleri dikkatlice okuyunuz ve ifadelerin karşısında size en uygun olan seçeneği bularak işaretleyiniz. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Bu çalışmayı yapmak için gerekli izinler alınmıştır.

YAVUZ ALP ÖZTÜRK

DPÜ Sağlık Bilimleri- YL

Her cümleyi dikkatle okuyarak sizin için hangi düzeyde bir anlam ifade ediyorsa bu durumu karşısındaki <u>KUTUCUĞUN İÇİNE</u> (X) işaretiyle lütfen belirtiniz.	Bana hiç uygun değil	Bana pek uygun değil	Bana biraz uygun	Bana oldukça uygun	Bana tamamen uygun
1. İnsanları güldürürüm.					
2. İnsanları korkuturum veya bir kabadayı gibi davranırım.					
3. Kolayca sinirlenirim.					
4. Sık sık yakınırım ya da şikâyet ederim.					
5. Başka biri konuşurken konuşurum. (konuşmasını keserim)					
6. Bana ait olmayan eşyaları izinsiz alırım ya da kullanırım.					
7. İnsanlarla konuşurken onların yüzüne bakarım.					
8. Birçok arkadaşım var.					
9. Öfkelendiğim zaman tokat atarım veya vururum.					
10.İncinmiş bir arkadaşıma yardım ederim.					
11. Üzgün bir arkadaşımı neşelendiririm.					
12. Diğer çocuklara tehdit eder gibi bakarım.					
13. Bir başkası iyi bir şey yaptığında öfkelenirim veya kıskanırım.					
14. Bir başkası iyi bir şey yaptığında mutlu olurum.					
15. Verdiğim sözleri tutmam. (Sözümde durmam)					
16. İnsanlara hoş göründüklerini söylerim.					
17. İstedğim bir şeyi almak için yalan söylerim.					
18. İnsanları kızdırmak için onlara sataşırım.					
19. İnsanlara yaklaşıp bir sohbet başlatabilirim.					

20. Biri benim için bir şey yaptığında mutlu olurum ve teşekkür ederim.					
21. İnsanlarla konuşmaktan korkarım.					
22. İyi sır saklarım.					
23. Nasıl arkadaş edinileceğini bilirim.					
24. Bile bile diğerlerinin duygularını incitirim. (diğer insanları üzmeye çalışırım)					
25. İnsanlarla dalga geçerim.					
26. Arkadaşlarımı savunurum.					
27. İnsanlar konuşurken onlara bakarım.					
28. Sahip olduklarımı başkalarıyla paylaşıyorum.					
29. Diğer insanlardan daha iyiymişim gibi davranırım.					
30. Duygularımı belli ederim.					
31. İnsanlar benimle uğraşmadığında bile, uğraştıklarını zannederim.					
32. İnsanların rahatsız edecek sesler çıkartırım. (Geğirmek, burnumu çekmek gibi)					
33. Çok yüksek sesle konuşurum.					
34. İnsanlara isimleriyle hitap ederim.					
35. İnsanlara yardım teklif ederim.					
36. Başkalarıyla konuşurken sorular sorarım.					
37. Arkadaşlarımı sık sık görürüm.					
38. Yalnız başıma oynarım.					
39. Birini incittiğimde üzülürüm.					
40. Oyunlarda diğer çocuklara katılırım.					
41. Sık sık kavga ederim.					
42. Başkalarını kıskanırım.					
43. Benimle iyi geçinen insanlara, iyi davranırım.					
44. Başkalarına hal hatır sorarım.					
45. Başkalarının yanında haddinden fazla kalırım. (Bu onları sıkar)					
46. Diğer insanların şakalarına ve anlattıkları komik öykülere gülerim.					
47. Birileriyle şakalaşırken onları incitirim.					

Ek-3: İzinler

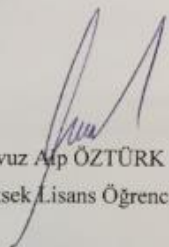

TC
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

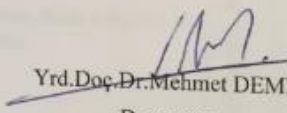
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı **201371511002** numaralı **Yavuz Alp ÖZTÜRK** isimli Yüksek Lisans öğrencinizim. Milli Eğitim Bakanlığı Kütahya/Gediz İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda **"Ortaokul Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin Araştırılması (Kütahya İli Örneği) "** konulu Yüksek Lisans tez çalışması yapmak amacıyla anket uygulamak istiyorum. Bu çalışmamı yapabilmek hususunda;

Gereğini bilgilerinize arz ederim 27.02.2017.

Yavuz Alp ÖZTÜRK
Yüksek Lisans Öğrencisi

Yrd.Doç.Dr.Mehmet DEMİREL
Danışman

Ek: Anket Formu

Doç.Dr. Adnan ERSOY
Yüksekokul Müdürü

Evrak Tarih ve Sayısı: 30/05/2017-E.5066

T. C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 77976620-300-
Konu : Öğrenci İşleri (Genel)

Sayın Yavuz Alp ÖZTÜRK
Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

İlgi : 29/05/2017 tarihli ve 45295868-100-25119 sayılı yazı.

İlgi yazı ile İlimiz Gediz İlçesinde yer alan ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere yönelik gerçekleştirmeyi planladığımız "Ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre sosyal beceri düzeylerinin araştırılması" konulu tez çalışması, İI Millî Eğitim Müdürlüğü'nün aşağıda belirtilen şartlarını yerine getirmeniz dahilinde uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize rica ederim.

e-imza

Prof. Dr. Muhammet DÖNMEZ
Enstitü Müdürü

AÇIKLAMA:

(Eğitim- Öğretimi aksatmadan, konunun dışına çıkılmadan, bütün sorumluluğun ilgililere ve okul müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen tez çalışması kapsamındaki anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılması şartı ile uygun görülmüştür.)

___/___/___ Memur
___/___/___ Enst. Sek.

: H.CEYLAN
: H.ŞEN

Evrak Doğrulama İçin : <https://ebys.dpu.edu.tr/en/Vislon/Dogrula/614E20L>

Evliya Çelebi Yerleşkesi Tavşanlı Yolu 10. Km 43100 KÜTAHYA
Telefon: (0 274) 265 20 79-Faks: (0 274) 265 20 95
E-Posta : sağıkbilimleri@dpu.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için İrtibat: H.CEYLAN Memur
Elektronik eğ:sabe.dpu.edu.tr
KEP Adresi: dumlupinaruniversitesi@ts01.kep.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 29/05/2017-E.25119

T. C.
DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 45295868-100-
Konu : Anket Çalışması (Yavuz Alp
ÖZTÜRK)

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 22/05/2017 tarihli ve 7329137 sayılı yazı.

Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi 201371511002 numaralı Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün "Ortaokul öğrencilerinin spor yapma durumlarına göre sosyal beceri düzeylerinin araştırılması" konulu anket çalışması ile ilgili ilgi yazı sureti ve eki yazınız ekinde gönderilmektedir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

e-imza
Mikdat BEKTAŞ
Daire Başkanı

EK :
İlgi yazı sureti ve eki (2 sayfa)

Evliya Çelebi Yerleşkesi Tavşanlı Yolu 10. Km 43100 KÜTAYYA
Telefon: 2742652031-Faks: 2742652027
E-Posta: ogiris@dpu.edu.tr

Ayrıntılı bilgi için İrtibat: O.BATMAZ Bilgisayar İşletmeni
Elektronik a&:http://www.dpu.edu.tr
KEP Adresi: dumlupinaruniversitesi@tu01.kep.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 53490996-44-E.7329137
Konu : Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün
Anket Çalışması

22.05.2017

DUMLUPINAR ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : a)27/04/2017 tarihli ve 4078 sayılı yazınız.
b)18/05/2017 tarihli ve 7242406 sayılı onay.

Üniversetiniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün "Ortaokul Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin Araştırılması" konulu tez çalışması için Valilik Makamından alınan ilgi (b) onay ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Sabahattin DÜLGER
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek: İlgi (b) onay (1 sayfa)

BELGENİN ASLI ELEKTRONİK
İMZA LİDİR.
22.05.2017

M. Kemal EGMİR
M.H.K.İ.

İl Millî Eğitim Müdürlüğü-KÜTAHYA
Elektronik Ağ:kutahya.meb.gov.tr
e-posta:stratejigelistirme43@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Filiz ÖRNEK-VHKJ
Tel: (0 274) 2236241/159
Faks: (0274) 2236254

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 36ba-5da6-3327-8b0d-22a6 koda ile teyit edilebilir.

T.C.
KÜTAHYA VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 53490996-44-E.7242406
Konu : Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün
Anket Çalışması

18/05/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) MEB, Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğünün 27/04/2017 tarihli ve 4078 sayılı yazısı.

Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesi doğrultusunda, Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğünün ilgi (b) yazısında Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Yavuz Alp ÖZTÜRK'ün "Ortaokul Öğrencilerinin Spor Yapma Durumlarına Göre Sosyal Beceri Düzeylerinin Araştırılması" konulu tez çalışması kapsamında İlimiz Gediz İlçesinde bulunan ortaokul öğrencilerine anket uygulamak istediği belirtilmektedir.

İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı başkanlığında toplanan değerlendirme komisyonu yapmış olduğu inceleme sonucunda söz konusu tez çalışması kapsamındaki anket çalışmasının okullarda uygulanabilir olduğuna karar vermiş olup, eğitim- öğretime aksatmadan, konunun dışına çıkmamaları, bütün sorumluluğun ilgililere ve okul müdürlüğüne ait olmak üzere yukarıda belirtilen tez çalışması kapsamındaki anket çalışmasının tamamlandıktan sonra bir örneğinin Müdürlüğümüze verilmek üzere yapılmasını;

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Sabahattin DÜLGER
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
18/05/2017

Arif YALÇIN
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Millî Eğitim Müdürlüğü-KÜTAHYA
Elektronik Ağ:kutahya.meb.gov.tr
e-posta:sirtmjilgelistirme3@meb.gov.tr

Aynıntılı bilgi için: Filiz ÖRNEK- VHKİ
Tel:(0 274) 2236241/159
Faks: (0 274) 2236254

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evnksorgu.meb.gov.tr> adresinden d4e1-c3bf-3ac6-aeec-e24e kodi ile teyit edilebilir.

Ek-4: İstatistik Test Sonuçları

Cinsiyetiniz nedir ?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kız	257	40,2	40,2	40,2
	Erkek	382	59,8	59,8	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Sınıfınızı Belirtiniz ?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	6.sınıf	254	39,7	39,7	39,7
	7.sınıf	235	36,8	36,8	76,5
	8.sınıf	150	23,5	23,5	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Lisanslı Spor Branşınız?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Hayır	435	68,1	68,1	68,1
	Futbol	148	23,2	23,2	91,2
	Voleybol	23	3,6	3,6	94,8
	Atletizm	12	1,9	1,9	96,7
	Diğer	21	3,3	3,3	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Spor Tesisiniz Varmı?

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Evet	409	64,0	64,0	64,0
	Hayır	230	36,0	36,0	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Babanızın Eğitim Durumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İlkokul	168	26,3	26,3	26,3
	Ortaokul	221	34,6	34,6	60,9
	Lise	200	31,3	31,3	92,2
	Üniversite	45	7,0	7,0	99,2
	Lisans Üstü	5	,8	,8	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Annenizin Eğitim Durumu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	İlkokul	304	47,6	47,6	47,6
	Ortaokul	246	38,5	38,5	86,1
	Lise	71	11,1	11,1	97,2
	Üniversite	14	2,2	2,2	99,4
	Lisans Üstü	4	,6	,6	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Aile Gelir Düzeyi

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Cok Kotu	7	1,1	1,1	1,1
	Kotu	12	1,9	1,9	3,0
	Orta	194	30,4	30,4	33,3
	İyi	310	48,5	48,5	81,8
	Cok İyi	116	18,2	18,2	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Spor Yapma Yılı

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1 Yıl	211	33,0	33,0	33,0
	2 Yıl	114	17,8	17,8	50,9
	3 Yıl ve Üzeri	311	48,7	48,7	99,5
	4	1	,2	,2	99,7
	5	2	,3	,3	100,0
	Total	639	100,0	100,0	

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
,742	47

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Cinsiyetiniz nedir ?	639	1,60	,491	1	2

Ranks

	Cinsiyetiniz nedir ?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
olumlusosyaldavranus	Kız	256	350,52	89732,00
	Erkek	382	298,71	114109,00
	Total	638		
olumsuzsosyaldavranus	Kız	257	292,74	75233,50
	Erkek	380	336,76	127969,50
	Total	637		

Test Statistics^a

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Mann-Whitney U	40956,000	42080,500
Wilcoxon W	114109,000	75233,500
Z	-3,481	-2,964
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,003

a. Grouping Variable: Cinsiyetiniz nedir ?

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Sınıfınızı Belirtiniz ?	639	1,84	,779	1	3

Ranks

	Sınıfınızı Belirtiniz ?	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	6.sınıf	253	317,99
	7.sınıf	235	330,02
	8.sınıf	150	305,56
	Total	638	
olumsuzsosyaldavranus	6.sınıf	253	300,53
	7.sınıf	235	320,16
	8.sınıf	149	348,54
	Total	637	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	1,641	6,408
df	2	2
Asymp. Sig.	,440	,041

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Sınıfınızı Belirtiniz ?

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Lisanslı Spor Branşınız?	639	,49	,911	0	4

Ranks

	Lisanslı Spor Branşınız?	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	Futbol	148	98,94
	Voleybol	23	101,98
	Atletizm	12	130,75
	Diğer	20	107,43
	Total	203	
olumsuzsosyaldavranus	Futbol	147	102,26
	Voleybol	23	103,85
	Atletizm	12	97,17
	Diğer	21	100,90
	Total	203	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	3,450	,114
df	3	3
Asymp. Sig.	,327	,990

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Lisanslı Spor Branşınız?

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Spor Tesisiniz Varmı?	639	1,36	,480	1	2

Ranks

	Spor Tesisiniz Varmı?	N	Mean Rank	Sum of Ranks
olumlusosyaldavranus	Evet	409	317,98	130055,50
	Hayır	229	322,21	73785,50
	Total	638		
olumsuzsosyaldavranus	Evet	408	322,51	131583,00
	Hayır	229	312,75	71620,00
	Total	637		

Test Statistics^a

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Mann-Whitney U	46210,500	45285,000
Wilcoxon W	130055,500	71620,000
Z	-,278	-,643
Asymp. Sig. (2-tailed)	,781	,521

a. Grouping Variable: Spor Tesisiniz Varmı?

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Babanızın Eğitim Durumu	639	2,21	,940	1	5

Ranks

	Babanızın Eğitim Durumu	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	İlkokul	168	324,93
	Ortaokul	221	288,62
	Lise	199	355,82
	Üniversite	45	275,66
	Lisans Üstü	5	451,20
	Total	638	
olumsuzsosyaldavranus	İlkokul	167	333,10
	Ortaokul	220	322,61
	Lise	200	300,02
	Üniversite	45	342,34
	Lisans Üstü	5	238,10
	Total	637	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	19,192	4,889
df	4	4
Asymp. Sig.	,001	,299

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Babanızın Eğitim Durumu

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Annenizin Eğitim Durumu	639	1,70	,800	1	5

Ranks

	Annenizin Eğitim Durumu	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	İlkokul	304	308,97
	Ortaokul	245	328,03
	Lise	71	345,77
	Üniversite	14	284,64
	Lisans Üstü	4	252,63
	Total	638	
olumsuzsosyaldavranus	İlkokul	303	322,64
	Ortaokul	245	312,40
	Lise	71	310,44
	Üniversite	14	335,89
	Lisans Üstü	4	540,38
	Total	637	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	3,991	6,503
df	4	4
Asymp. Sig.	,407	,165

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Annenizin Eğitim Durumu

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Aile Gelir Düzeyi	639	3,81	,789	1	5

Ranks

	Aile Gelir Düzeyi	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	Cok Kotu	7	294,50
	Kotu	12	307,92
	Orta	194	332,46
	İyi	309	316,24
	Cok İyi	116	309,22
	Total	638	
olumsuzsosyaldavranus	Cok Kotu	7	409,29
	Kotu	12	233,08
	Orta	193	309,09
	İyi	309	323,68
	Cok İyi	116	326,46
	Total	637	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	1,594	5,258
df	4	4
Asymp. Sig.	,810	,262

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Aile Gelir Düzeyi

Descriptive Statistics

	N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum
olumlusosyaldavranus	638	100,1912	14,23699	37,00	120,00
olumsuzsosyaldavranus	637	36,1648	10,57124	23,00	91,00
Spor Yapma Yılıuz	639	2,17	,908	1	5

Ranks

	Spor Yapma Yılıuz	N	Mean Rank
olumlusosyaldavranus	1 Yıl	210	287,20
	2 Yıl	114	287,93
	3 Yıl ve Üzeri	311	349,82
	Total	635	
olumsuzsosyaldavranus	1 Yıl	211	327,06
	2 Yıl	114	308,59
	3 Yıl ve Üzeri	309	314,26
	Total	634	

Test Statistics^{a,b}

	olumlusosyaldavranus	olumsuzsosyaldavranus
Chi-Square	18,352	,942
df	2	2
Asymp. Sig.	,000	,624

a. Kruskal Wallis Test

b. Grouping Variable: Spor Yapma Yılıuz